

REGIONALPOLITISK REDEGØRELSE 2010 - ANALYSER OG BAGGRUND

- APRIL 2010

Indhold

Indhold	3
Kapitel 1. Indledning.....	5
Kapitel 2. Den regionale forståelsesramme.....	7
2.1. Perspektiver på regionalpolitik	7
2.2. Regioner og yderområder	8
Kapitel 3. Den regionale udvikling – en status.....	14
3.1. Befolkningsudvikling.....	15
3.2. Uddannelsesniveau.....	20
3.3. Økonomisk udvikling	23
3.4. Beskæftigelse og ledighed	27
3.5. Indkomstoverførsler	40
3.6. Samlet indikator for den regionale udvikling.....	42
Kapitel 4. Regionale ledigheds- og beskæftigelsesmønstre.....	45
4.1. Baggrund for analysen og hovedresultater.....	45
4.2. Anvendte data og ledigheds- og beskæftigelsesdefinition.....	47
4.3. Status på regional beskæftigelse og ledighed.....	48
4.4. Ledighedens udvikling og spredning – 1993-2009	52
4.5. Udviklingen i spredningen mellem kommunerne	54
4.6. Kendetegn ved kommuner med høj og lav ledighed	59
4.7. Analyse af forskelle i regional udvikling.....	63
4.8. Modeller til forklaring af udviklingen i ledigheden i de enkelte landsdele	65
4.9. Samlet konklusion på modellerne for ledigheden i landsdelene.....	92
Kapitel 5. Udvikling i beskæftigelse, ledighed og erhverv i yderområderne	94
5.1. Ledighedsudviklingen i yderområderne.....	95
5.2. Erhvervsudviklingen i yderområderne	101
Kapitel 6. Status på kommunalreformen	110
6.1. Ophør af overgangsordninger på kulturområdet	110
6.2. Ændringer på uddannelsesområdet	111
6.3. Status vedr. roller på erhvervsudviklingsområdet efter kommunalreformen.....	113
6.4. Finansieringsreformen.....	122
Kapitel 7. Udviklingen i den statslige regionale forvaltning.....	124
7.1. Regional fordeling af statslige beskæftigede.....	125
7.2. Aktuelle reorganiseringer i den statslige sektor.....	131

Kapitel 8. Regionale konsekvenser af statslige tiltag gennemført i 2009	135
Bilag 1. Inddeling i landsdele.....	166
Bilag 2. Indikator for regional udvikling.....	167
Bilag 3. Statsligt ansatte.....	176

Kapitel 1. Indledning

Regeringen redegør årligt for den regionale udvikling. Dette sker i form af den regionalpolitiske redegørelse til Folketinget, hvor bl.a. regeringens regionalpolitiske målsætninger samt aktuelle og kommende initiativer, der kan medvirke til en positiv regional udvikling, præsenteres.

Regionalpolitisk redegørelse 2010 – regeringens redegørelse til Folketinget - udkommer i en særskilt publikation. Folketingsredegørelsen suppleres med nærværende analyse- og baggrundspublikation, hvor en række af de i folketingsredegørelsen omtalte emner uddybes.

I kapitel 2 redegøres der overordnet for den regionale forståelsesramme, herunder en række mulige afgrænsninger af det i redegørelsen anvendte begreb yderområder.

I kapitel 3 gøres status over den regionale udvikling. Kapitlet omhandler bl.a. den demografiske og den socioøkonomiske udvikling i yderområderne - dels set regionerne imellem og dels set for yderområderne i forhold til landet under ét. Kapitlet giver således et overordnet billede af den regionale udvikling. I det diverse statistiske kilder, der ligger til grund for kapitlet, opgøres med nogle måneders forsinkelse, kan de seneste udviklingstendenser ikke på alle områder indfanges i kapitlet, hvilket bl.a. er relevant i forhold til den aktuelle ledighedsudvikling.

Ledighedsudviklingen er et højt prioriteret emne i årets redegørelse. I kapitel 4 præsenteres således en større analyse af den regionale ledighedsudvikling, og hvilke faktorer der kan forklare de enkelte landsdeles ledighedsudvikling. Analysen identificerer på baggrund heraf nogle regionale sårbarheder, der alt andet lige kan have betydning for den regionale ledighed.

Ledighedsudviklingen er ligeledes temaet for kapitel 5, hvor der identificeres yderligere mulige forklaringer på særligt yderområdernes ledighedsudvikling. Kapitlet inkluderer derudover en undersøgelse af den regionale erhvervsudvikling, hvor bl.a. erhvervsfremmeaktører og virksomheder i yderområderne er blevet spurgt til, hvilke kilder til og barrierer for vækst, der efter deres opfattelse er til stede i forhold til erhvervsudvikling.

Kapitel 6 omhandler en status på kommunalreformen. Selvom denne blev gennemført i 2007, så har der stadig været en række overgangsordninger mv., for hvilke der er redegjort og de regionale konsekvenser beskrevet. Endvidere redegøres der i kapitlet for virkningerne af de nye roller på erhvervsudviklingsområdet.

Kapitel 7 gør status på udviklingen i den statslige regionale forvaltning – hvordan udviklingen er mht. antal og placering af de statslige arbejdspladser, og hvilke kommende initiativer der kan understøtte regeringens målsætning om regional balance.

Endelig redegøres i kapitel 8 for de regionale konsekvenser af statslige tiltag, der er besluttet eller gennemført i 2009.

Redaktionen er afsluttet d. 23. april 2010.

Kapitel 2. Den regionale forståelsesramme

Det er regeringens målsætning, der skal være gode muligheder for at bo og skabe vækst og erhvervsudvikling i hele landet – der ønskes et Danmark i balance. For at denne målsætning fortsat kan realiseres, kræves der en kontinueret og samlet indsats, der trækker på mange forskellige politikområder. At emnet vedrører en bred vifte af politikområder medfører også, at perspektivet på den regionale udvikling afhænger af, i hvilken sammenhæng udviklingen belyses. Dette kapitel omhandler derfor den regionalpolitiske redegørelses tilgang til emnet, og fastlægger bl.a., hvilken forståelse der i redegørelsen ligger til grund for afgrænsningen af yderområder.

2.1. Perspektiver på regionalpolitik

Regeringen redegør årligt for den regionale udvikling, herunder hvordan gennemførte lovgivningsmæssige og administrative tiltag påvirker den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling i de danske regioner samt, hvilke tiltag der vil kunne medvirke til bedre regional balance.

Udover en status for udviklingen i økonomi, beskæftigelse og kommende regeringstiltag til modvirkning af en eventuel skæv udvikling indeholder redegørelsen endvidere en redegørelse for udviklingen i den statslige regionale forvaltning. Redegørelsen indeholder desuden en status på kommunalreformen, som blev gennemført i 2007. Endelig indeholder redegørelsen hvert år en eller flere dyberegående analyser af specifikke problemstillinger med betydning i et regionalt perspektiv. I år sættes der derfor fokus på ledighedsudviklingen i yderområderne, og hvilke regionale mønstre der i et længere tidsperspektiv kan identificeres med henblik på at forklare geografiske forskelle i ledighedsudviklingen.

Udover nærværende publikation udgiver regeringen i foråret også den regionalpolitiske vækstredgørelse. I den regionalpolitiske vækstredgørelse følges udviklingen i den regionale vækst, herunder de regionale rammer for vækst og erhvervsudvikling. Redegørelsen

indeholder desuden en årlig sammenligning af de regionale vækstvilkår. Vækstredøgørelsen fremsættes til Folketinget i maj måned.

Regeringen udsender endvidere sidst i foråret 2010 Landsplanredøgørelse 2010, som er rettet til kommuner og regioner. I landsplanredøgørelsen fremlægges de initiativer i relation til den fysiske planlægning, regeringen vil iværksætte, og de emner, hvor regeringen ønsker et samarbejde med kommuner og regioner. Landsplanredøgørelsen udtrykker tillige regeringens forventninger til kommunernes indsats i den overordnede fysiske planlægning.

2.2. Regioner og yderområder

Til beskrivelse af den regionale udvikling kan der anvendes en række forskellige geografiske opdelinger af landet.

Opdelingen kan ske forhold til de fem regioner. Denne opdeling medfører dog, at regionale forskelle kan blive udvisket, idet der kan være væsentlige variationer inden for de enkelte regioner, hvorfor der er anvendt alternative opdelinger.

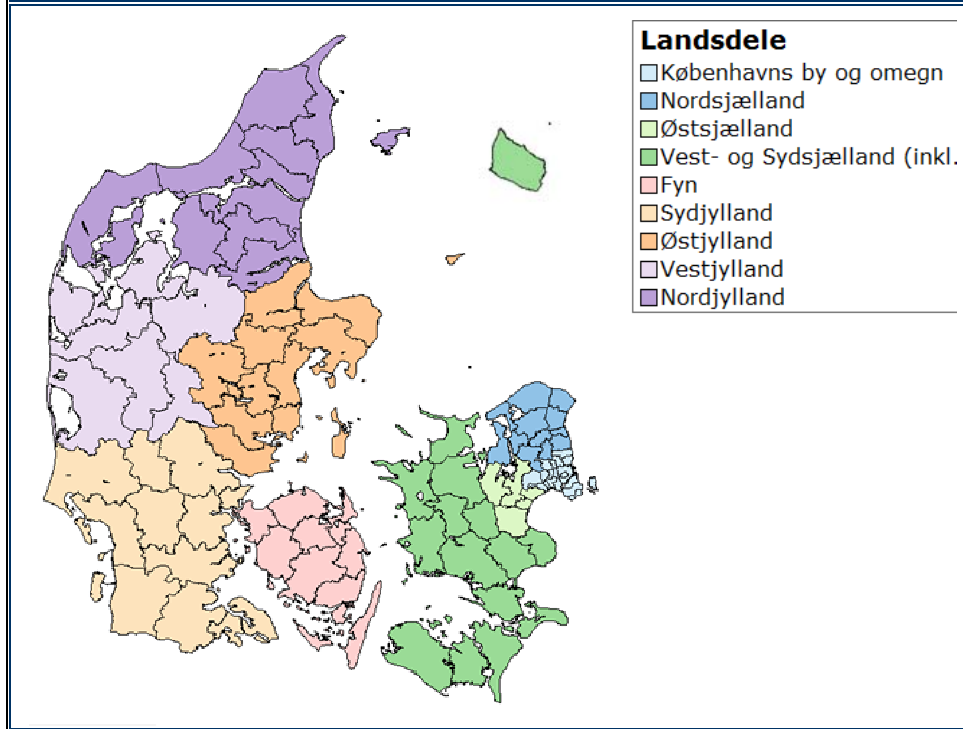
En af disse er Danmarks Statistiks opdeling af Danmark i 11 landsdele. Idet denne er mere detaljeret, er denne også bedre i stand til at indfange de regionale forskelle, der måtte være regionalt. Opdelingen er vist i figur 2.1. nedenfor.¹

---

¹ Der henvises i øvrigt til bilag 1 for en oversigt over opdelingen i landsdele.

Figur 2.1: Opdelingen af Danmark i 9 landsdele

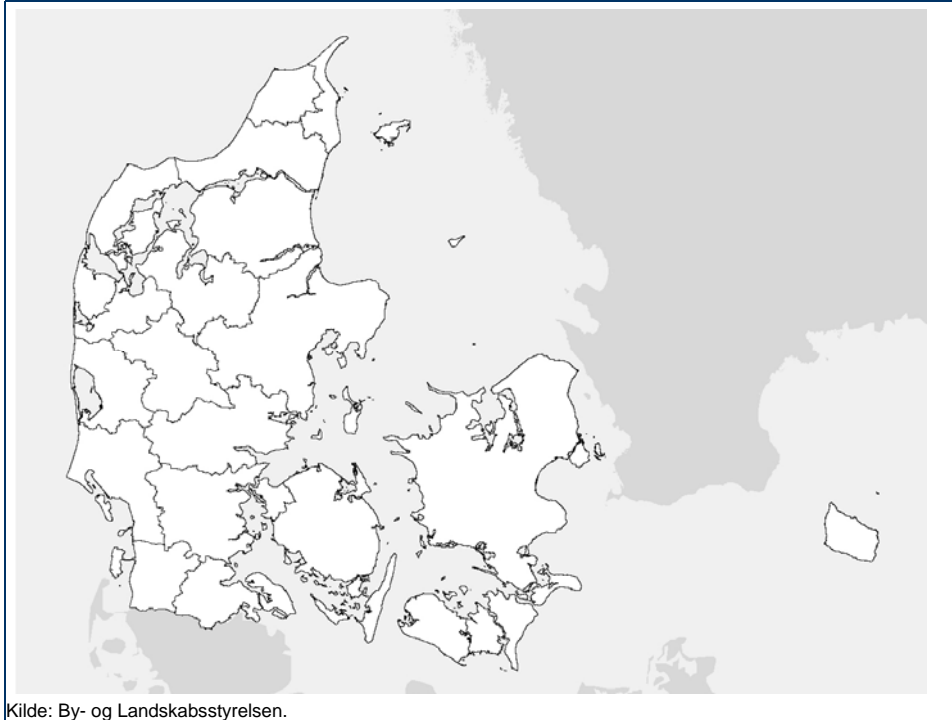

I nogle tilfælde kan det dog være hensigtsmæssigt at anvende en mere detaljeret opdeling, hvortil By- og Landskabsstyrelsens opdeling af landet i 25 arbejdsmarkedsregioner (pendlingsregioner), der er gengivet i figur 2.2. Pendlingsregionerne viser de geografiske arbejdsmarkeder, og angiver således hvordan arbejdsmarked og bopæl er forbundet uafhængigt af administrative afgrænsninger.²

---

² Pendlingsregioner defineres som områder, inden for hvilke, at mindst 80 pct. af de beskæftigede indbyggere arbejder. Den aktuelle opdeling er fra 2004, men vurderes fortsat at være aktuel i forhold til størrelsen af de regionale arbejdsmarkeder. Inddelingen er i 2007 tilpasset de nye kommunegrænser.

Figur 2.2: Arbejdsmarkedsregioner (pendlingsregioner)

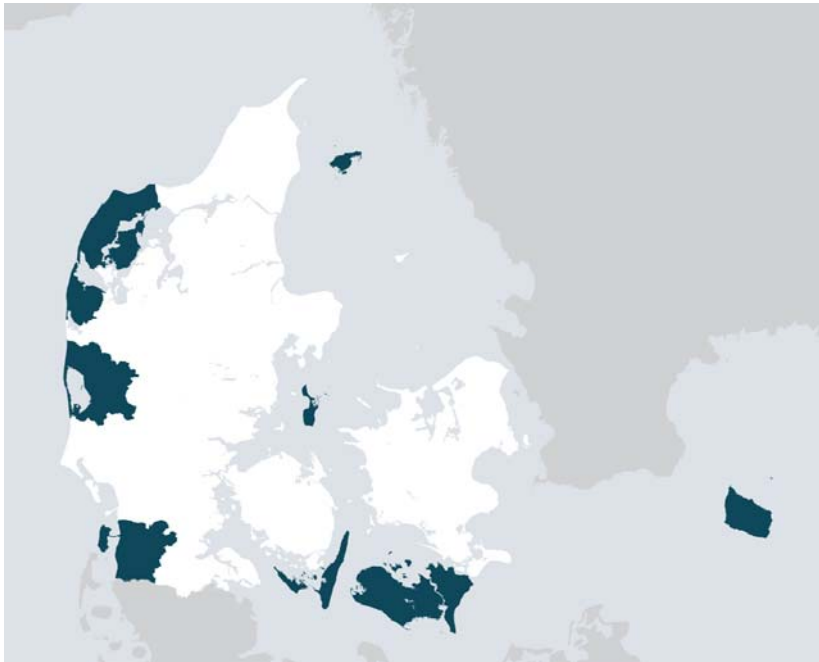

Kilde: By- og Landskabsstyrelsen.

Den geografiske afgrænsning af yderområder varierer efter, i hvilken sammenhæng afgrænsningen anvendes. Der eksisterer således en række forskellige definitioner af, hvilke områder der regnes som yderområder, afhængigt af om formålet er fx planlægning, fordelingen af strukturfondsmidlerne eller landdistriktsprogrammet.

Et yderområde (eller udkantsområde) kan forstås som et område, der er lokaliseret i relativ lang afstand til større byer eller geografiske centre. Der er i dansk sammenhæng ikke nogen fast definition eller opdeling af yderområder i forhold til det øvrige land, hvorfor der i det følgende redegøres for en række forskellige opdelinger.

Figur 2.3: Yderområder som defineret i regeringens Landsplanredegørelse 2009

Kilde: Forslag til Landsplanredegørelse 2009.

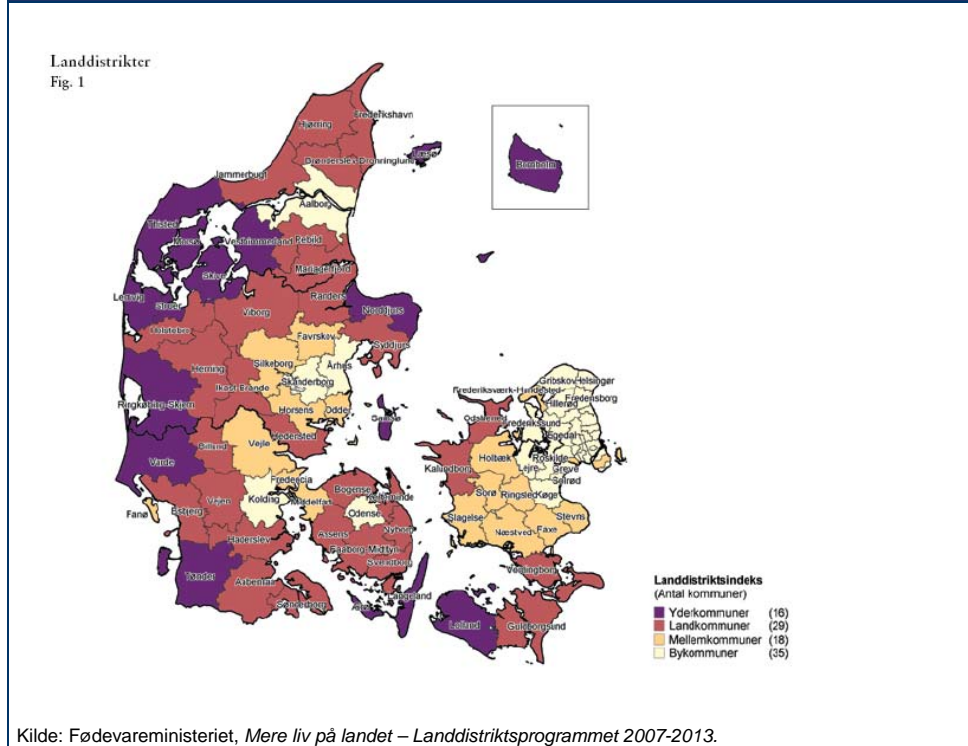
Af figur 2.3. fremgår yderområderne, som defineret i forslag til Landsplanredegørelse 2009. Kategoriseringen foretages her alene efter geografiske kriterier, hvilket også afspejler, at landsplanredegørelsen beskæftiger sig med den fysiske planlægning af Danmark. Yderområderne defineres her som pendlingsoplande til byer under 20.000 indbyggere, og omfatter således en række kommuner i det vestlige Jylland, Bornholm, Lolland-Falster og økommunerne i det sydfynske øhav samt Samsø og Læsø.

Yderområder forbindes til tider med en stagnerende eller endog negativ økonomisk udvikling, herunder lav vækst, høj arbejdsløshed mv., men i forhold til landsplanredegørelsens opgørelse af yderområder ses det, at dette ikke nødvendigvis gør sig gældende i yderområderne. Således har Ringkøbing-Skjern Kommune, på trods af deres geografiske status som yderområde, gennem de seneste år haft både relativ høj vækst i den skattepligtige indkomst samt et lavt ledighedsniveau. Geografi er dermed ikke noget definitivt parameter for et områdes udvikling.

Landdistriktsprogrammets kategorisering af yderkommuner mv.

Landdistriktsprogrammet danner baggrunden for fordelingen af landdistriktsmidlerne fra EU, og skal give befolkningen gode muligheder for at leve i og af landdistrikterne. I relation til Landdistriktsprogrammet opdeles Danmark i 16 yderkommuner, 29 landkommuner, 18 mellemkommuner og 35 bykommuner, hvor midlerne fra Landdistriktsprogrammet 2007-2013 især er møntet på de to førstnævnte kategorier. Opdelingen er baseret på en sammenvejning af 14 geografiske og samfundsøkonomiske kriterier, herunder urbaniseringsgraden, udviklingen i befolkning og beskæftigelse mv.

Figur 2.4: Yderkommuner i forhold til Landdistriktsprogrammet 2007-2013

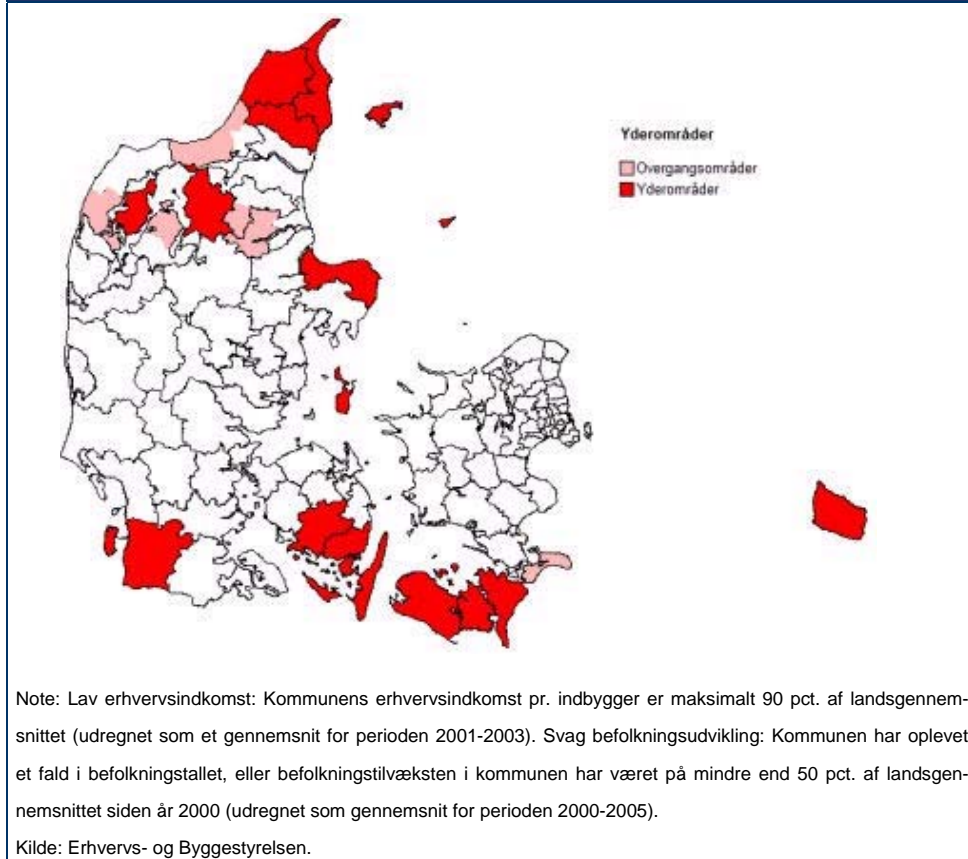
Yderområder i forhold til strukturfondsmidlerne

En tredje kategorisering af yderområder sker i forhold til fordelingen af strukturfondsmidlerne. 16 af de 98 kommuner defineres som yderområder³ på baggrund af kriterier om svag befolkningsudvikling og lav erhvervsindkomst. Mindst 35 pct. af strukturfondsmidlerne i den nuværende strukturfondsperiode skal komme yderområderne under ét til gavn. Denne

³ I strukturfondsregi er der desuden udpeget nogle såkaldte overgangsområder. Det er Mål 2-kommuner fra perioden 2000-2006 og yderområder omfattet af den regionale vækststrategi fra 2003, som ikke er omfattet af den nye yderområdeafgrænsning. Disse kan ses på kortet.

yderområdeinddeling anvendes endvidere til at udpege de kommuner, hvor pendlere har ret til det forhøjede befordringsfradrag.

Figur 2.5: Yderområder og overgangsområder i forhold til EU's strukturfondsmidler og det forhøjede befordringsfradrag

Samlet set viser de tre opgørelser, at yderområderne mere eller mindre gennemgående udgøres af det nordlige, vestlige og sydvestlige Jylland, områder syd for Limfjorden samt det nordlige Djursland, Bornholm, Lolland-Falster og en række mindre øer, herunder Læsø, Samsø og Langeland. Når der i redegørelsen anvendes betegnelserne yderområder/udkantsområder vil det derfor, med mindre andet er angivet, primært være disse områder, der refereres til.

Kapitel 3. Den regionale udvikling – en status

I dette kapitel redegøres for den regionale udvikling i Danmark. Redegørelsen omfatter både demografiske og samfundsøkonomiske parametre og tegner således et billede af den regionale udvikling, både set for regionerne imellem og for yderområderne i forhold til landet som helhed. Sammenfattende viser kapitlet, at yderområderne på en række parametre ligger under lands gennemsnittet, om end forskellene til landet som helhed ikke nødvendigvis er store.

Kapitlet er i vidt omfang struktureret i overensstemmelse med de tidligere regionalpolitiske redegørelser, hvilket gør det muligt at følge udviklingen over tid.⁴ Aktuelle begivenheder i omverdenen, såsom den internationale finanskrisen, der ramte Danmark i efteråret 2008, medfører dog, at nogle udviklingstendenser særligt har regeringens opmærksomhed, hvor især ledighedsudvikling, jobskabelse og vækst aktuelt påkalder sig øget interesse i en periode, hvor der er usikkerhed om de økonomiske udsigter.

Udviklingen illustreres dels vha. tabeller, dels ved kort. I kortene er der anvendt diverse intervalopdelinger og farver, afhængigt af områdernes niveau og udvikling.

---

⁴ Det bemærkes indledningsvis, at den statistik, der de tidligere år i høj grad har ligget til grund for redegørelsen – den Registerbaserede Arbejdsmarkedsstatistik (RAS) fra Danmarks Statistik – omlægges foråret 2010, hvorfor denne ved redegørelsens udarbejdelse ikke har været tilgængelig. I stedet er der anvendt alternative datakilder, herunder Arbejdskraftundersøgelsen, ligeledes fra Danmarks Statistik. Dette kan i nogle tilfælde medføre mindre ændringer eller forskydninger i tallene, hvorfor sammenligninger med tidligere redegørelser må ske med dette forbehold for øje. Der er i afsnittet anført, hvor dette kan gøre sig gældende.

Der kan til illustration af de regionale forskelle anvendes en række forskellige geografiske opdelinger. Den mest detaljerede opdeling er de 98 kommuner, og kommunerne udgør således kapitlets mindste analyseenhed. I nogle sammenhænge kan det dog, bl.a. af hensyn til overblikket, være hensigtsmæssigt at anvende større enheder. Der anvendes derudover derfor dels de 25 arbejdsmarkedsregioner (pendlingsregioner) som defineret af By- og Landskabsstyrelsen,⁵ dels opdelingen af Danmark på 11 landsdele, som foretaget af Danmarks Statistik.⁶

3.1. Befolkningsudvikling

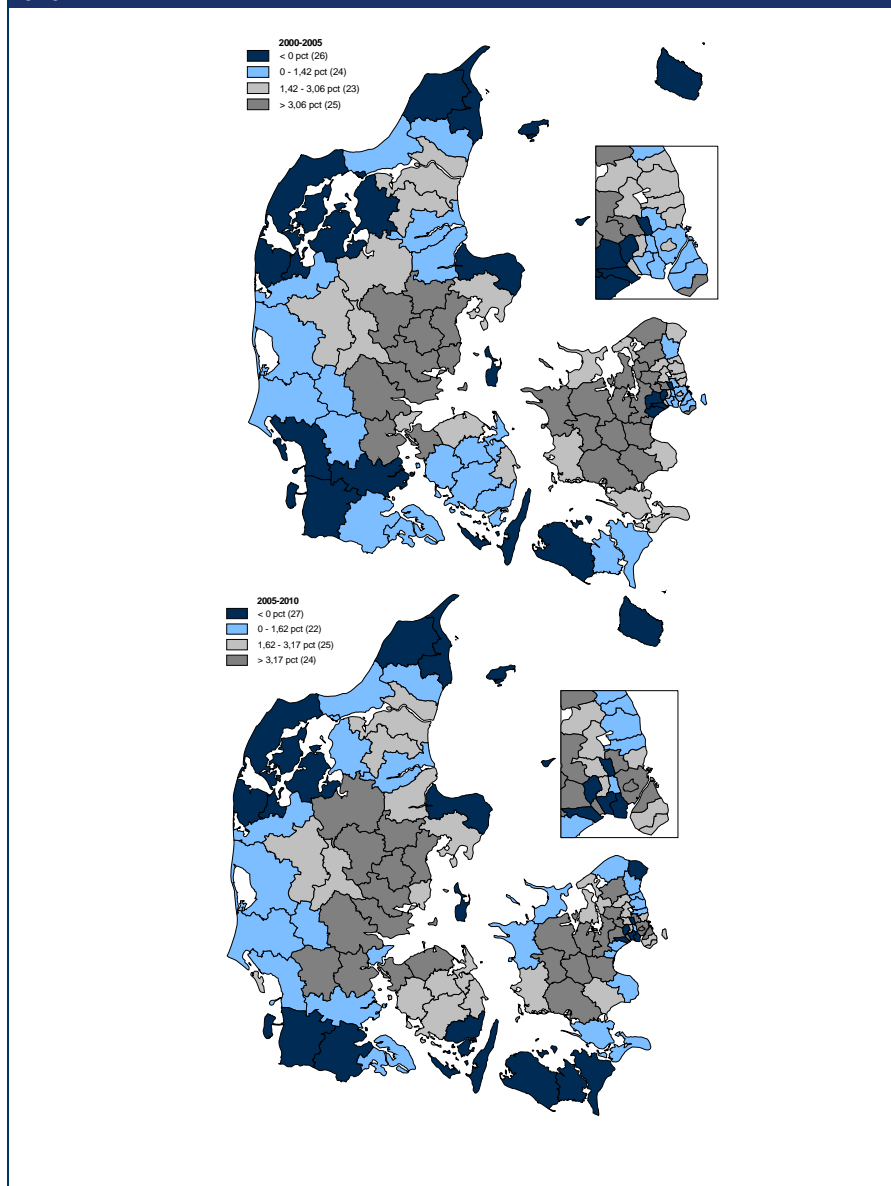
Befolkningsudviklingen i Danmark, opdelt på kommuner, fremgår af nedenstående figur 3.1.

---

⁵ Se kapitel 2 for yderligere om arbejdsmarkeds-/ pendlingsregionerne

⁶ Se kapitel 2 samt bilag 1 for yderligere om opdelingen på landsdele

Figur 3.1: Vækst i befolkningstallet i pct. fordelt på kommuner 2000-2005 og 2005-2010

Note: Intervalindelingen er baseret på 25 pct., 50 pct. og 75 pct. fraktiler. Det skal dog bemærkes, at det laveste interval, der indeholder 25 pct. af de observationer, som har de laveste værdier, er udvidet til at omfatte alle observationer, der ligger under 0.

Kilde: Danmarks Statistik.

Samlet set har Danmark i perioden 2000-2010 haft en positiv befolkningsvækst på 3,73 pct., svarende til en tilvækst på ca. 200.000 personer.

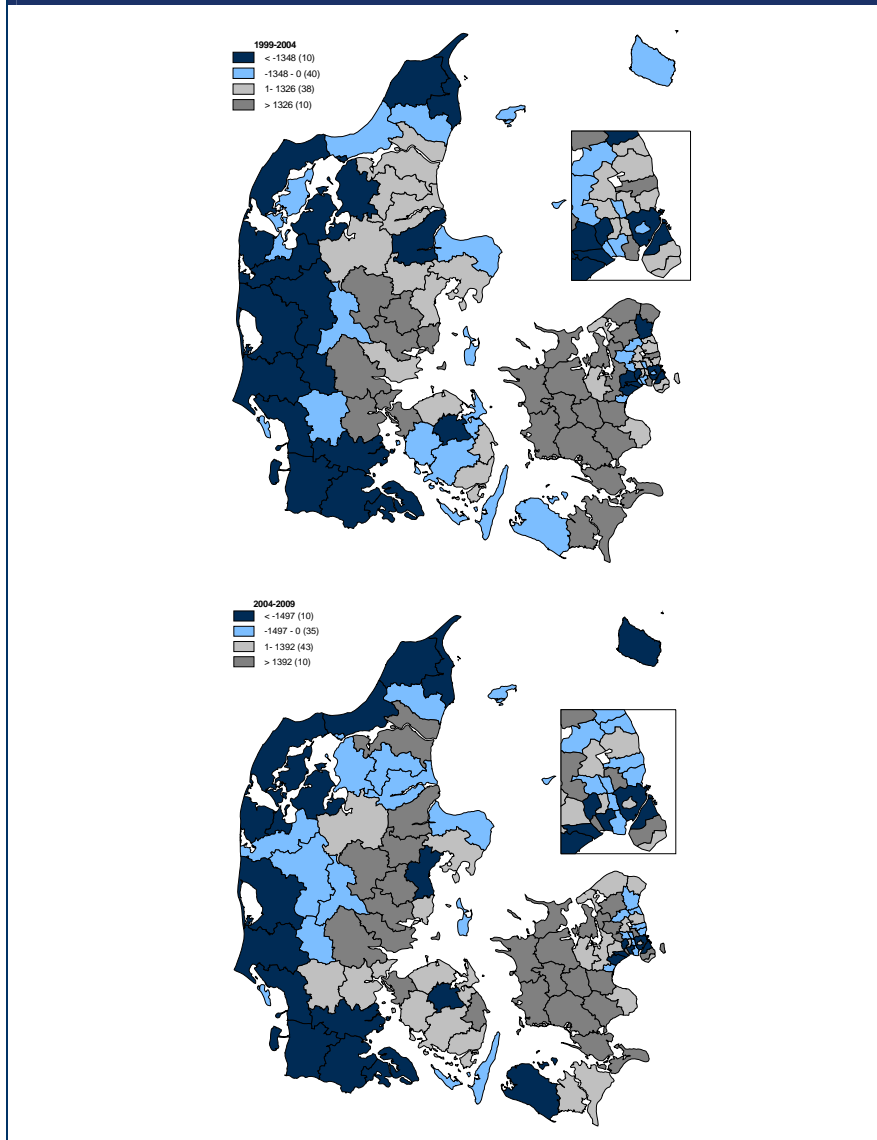
Kortene i figur 3.1. viser dog, at befolkningsvæksten ikke har været ligeligt geografisk fordelt. Den største vækst har der været på Sjælland og i det østlige Jylland, dvs. Århus og omkringliggende områder, herunder et bælte ned gennem det østlige Jylland indtil Kolding-området samt det nordvestlige Fyn.

Yderområderne, herunder det nord og nordvestlige samt det sydvestlige Jylland, det nordlige Djursland, Bornholm, Lolland-Falster samt en række øer, der traditionelt kategoriseres som yderområder, har derimod oplevet en svagt negativ befolkningsudvikling. Dvs. at disse områder har oplevet en befolkningstilbagegang, set over en 10-årig periode.

Opdelingen af figur 3.1. i to tidsperioder viser, at det i store træk er de samme områder, der har haft fremgang eller tilbagegang i både første og anden halvdel af perioden. Men opdelingen viser samtidig, at tendensen til befolkningstilbagegang ikke er blevet geografisk forstærket, idet antallet af kommuner med en negativ befolkningsvækst er nogenlunde konstant. Dog er tendensen til faldende befolkningstal tiltaget en anelse i det sydlige Danmark, hvor bl.a. Aabenraa, Svendborg og Guldborgsund kommuner kan tilføjes gruppen af kommuner, der i dag har færre indbyggere end for fem år siden.

Denne tendens går igen i tallene for kommunernes nettotilflytning i perioden 1999-2009, der er gengivet i figur 3.2.

Figur 3.2: Den samlede nettotilflytning fordelt på kommuner 1999-2004 og 2004-2009

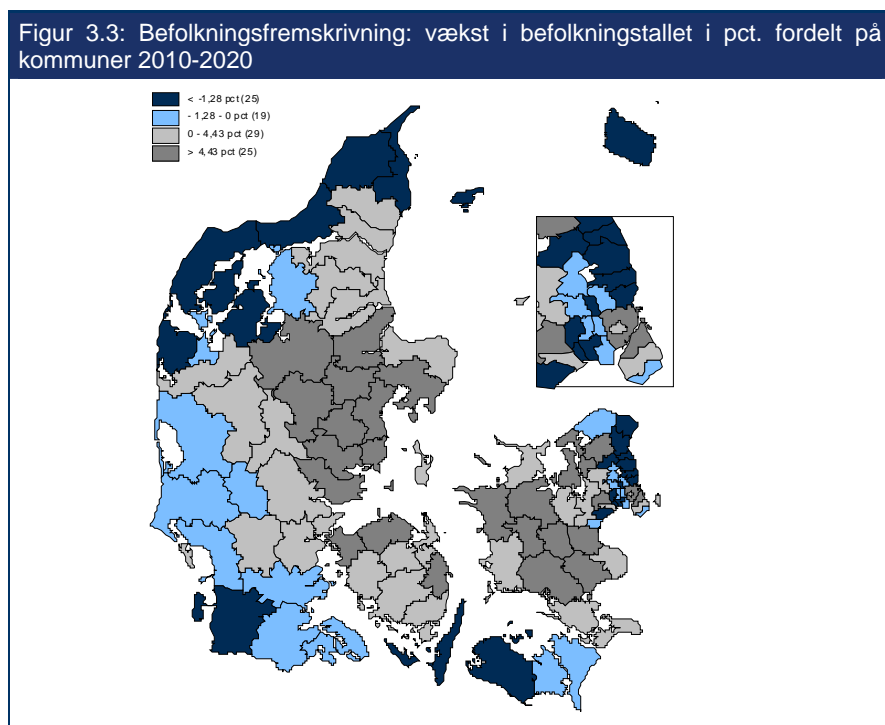
Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct. og 90 pct. fraktiler, hvor de resterende observationer er delt op i to intervaller med grænseværdi i 0. Nettotilflytningen omhandler interne flytninger og medtager således ikke vandringer til og fra udlandet.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 3.2. bekræfter billedet af, at det især er Sjælland og det østlige Jylland, der har oplevet en positiv udvikling, hvorimod yderområderne i de fleste tilfælde har oplevet en nettoaflytning. Dette kan bl.a. være et udtryk for, at unge flytter fra yderområderne til de større byer for at uddanne sig uden i samme grad at vende tilbage efter afsluttet uddannelse.

Figur 3.2. viser dog også, at den geografiske tendens ikke er entydig, idet både Århus og en række kommuner i hovedstadsområdet i perioden 2004-2009 – i lighed med yderområderne - har haft en nettoaflytning. En mulig forklaring herpå kan være de stigende boligpriser i hovedstadsområdet indtil 2007.

Anskues udviklingen i et længere, fremadrettet perspektiv ud fra Danmarks Statistiks fremskrivninger ses det, at man i de næste 10 år forventer, at tendensen imod færre indbyggere i yderområderne og flere omkring de økonomiske og bymæssige centre fortsættes. En fremskrivning af befolkningstallet er gengivet i figur 3.3.

Note: Intervalinddelingen er baseret på 25 pct. og 75 pct. fraktiler, hvor de resterende observationer er delt op i to intervaller med grænseværdi 0.

Kilde: Danmarks Statistik.

Fremskrivningen viser i varierende omfang en forventet befolkningsnedgang i stort set alle kommuner i yderområderne i de næste 10 år, hvor især det nordvestlige Jylland forventes at ville have færre indbyggere end i dag. Ligeledes forventes det, at størstedelen af hovedstadsområdet vil opleve fald i befolkningstallet, hvorimod det østlige Jylland, Fyn og store dele af Sjælland ifølge fremskrivningen kan forvente et stigende indbyggertal.

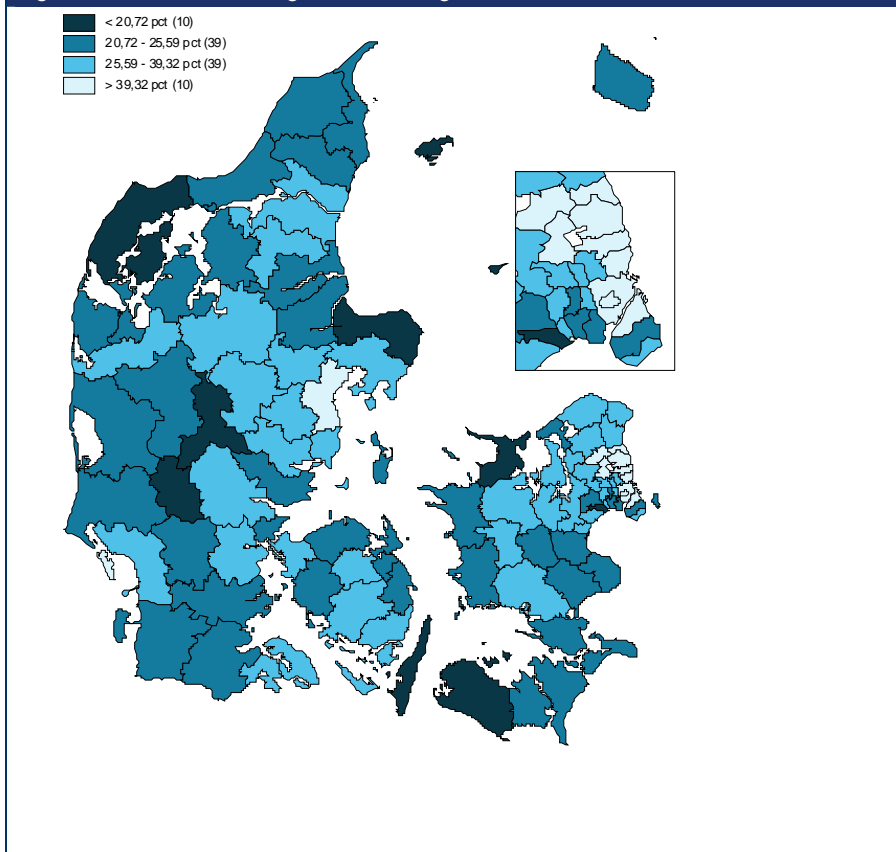
Idet fremskrivningen bl.a. baserer sig på forudgående flyttemønstre, fertilitetsudvikling mv., så er denne i sagens natur behæftet med en væsentlig usikkerhed. Men ikke desto mindre indikerer fremskrivningen, at der fortsat kan forventes en nedgang i folketallet i landets yderområder og en øget koncentration af landets indbyggere i det østlige Jylland og på Sjælland.

3.2. Uddannelsesniveau

For at kunne danne sig et mere detaljeret billede af den regionale udvikling, er det udover antallet af beboere endvidere nødvendigt at betragte befolkningens sammensætning.

Uddannelsesniveaue er i denne sammenhæng interessant og kan betragtes som værende et udtryk for de menneskelige ressourcer, der er tilgængelige i et område. Disse er centrale i forhold til det regionale vækstpotentiale, hvor adgangen til tilstrækkeligt uddannet arbejdskraft kan være et vigtigt parameter for virksomheders valg af placering. Uddannelse er derfor også blandt de centrale elementer i regeringens globaliseringsstrategi fra 2006, hvor det fremgår, at i 2015 skal mindst 95 pct. af en ungdomsårgang gennemføre en ungdomsuddannelse, og mindst 50 pct. af alle unge have en videregående uddannelse. Uddannelse er ligeledes et vigtigt element i regeringens arbejdsprogram, der blev offentliggjort i februar måned.

Figur 3.4: Andel 25-64 årige med videregående uddannelse 2009

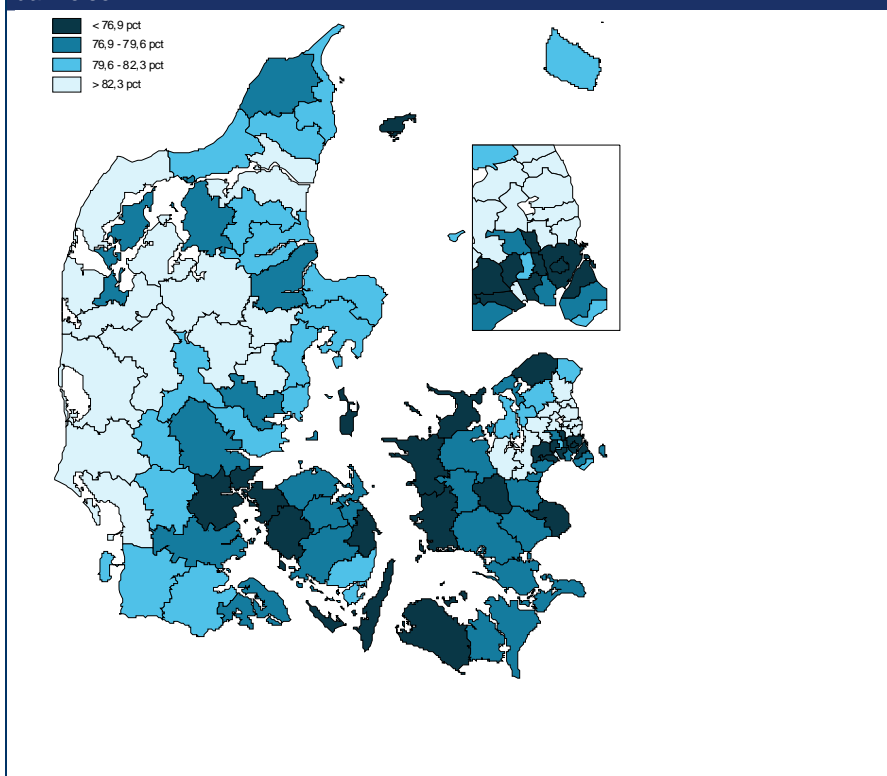
Note: Intervalldelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. Og 90 pct. fraktiler. Videregående uddannelse består af korte, mellemlange og lange videregående uddannelser samt bachelor. Andelen udgør 27,85 pct. for hele landet i 2009

Kilde: Danmarks Statistik.

Af figur 3.4. ses det, at nogle kommuner i yderområderne placerer sig lavere end det øvrige Danmark mht. befolkningens uddannelsesniveau. Dette gælder også et par kommuner i det midtjyske område.

Ikke overraskende finder man det højeste uddannelsesniveau centreret omkring de store byer. Således har kommunerne vest for Århus og en række københavnske omegnskommuner en højere andel af indbyggere med en videregående uddannelse. Men også et antal yderområder har relativt høje niveauer.

Figur 3.5. Andel af ungdomsårgangen 2007, der forventes at få en ungdomsuddannelse

Note: Intervalinddelingen er baseret på 25 pct., 50 pct. og 75 pct. fraktiler. Andelen udgør for hele landet i 2009 79,7 pct.

Kilde: UNI C Statistik og Analyse.

Af figur 3.5. fremgår, hvor stor en andel af ungdomsårgangen 2007, der forventes at få en ungdomsuddannelse.⁷ En række områder, der traditionelt kategoriseres som yderområder, ligger i den positive ende af skalaen, idet andelen, der forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse, er højest i det vestlige Jylland og relativt højt i

⁷ Tallene bygger på Undervisningsministeriets Profilmodel 2007. Ungdomsårgangens uddannelsesniveau i et bestemt år i fremtiden er estimeret ved, at den pågældende årgangs uddannelsesniveau fremskrives for hvert år med udgangspunkt i antagelsen om, at uddannelsessystemet og –adfærden efter afsluttet 9. klasse vil være uændret i forhold til fremskrivningens start. Som følge heraf er fremskrivningen naturligvis behæftet med en række usikkerheder, hvor fx et øget fokus på uddannelsessystemet kan medvirke til, at de reelle andele vil blive højere.

dele af Nordjylland, Syddjylland og Djursland. Dele af yderområderne markerer sig på dette punkt således positivt i forhold til udviklingen i resten af landet.

Lolland-Falster og nogle mindre øer har imidlertid lavere andele, ligesom området omkring Lillebælt, det vestlige Sjælland samt i Københavnsområdet er en lavere andel, der forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse end i resten af landet

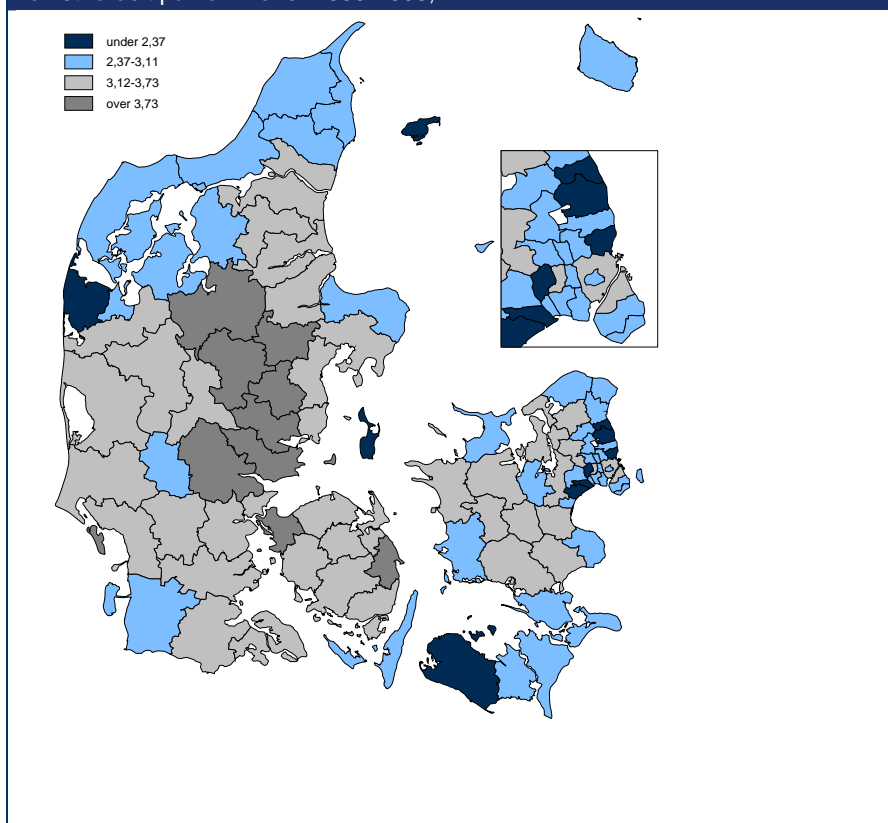
Til figuren må knyttes det forbehold, at spredningen er relativt lille, så forskelle på kortet kan fremtræde mere markante, end hvad der reelt er tilfældet. Derudover må det bemærkes, at fremskrivningen er baseret på 2007-tal, hvorfor effekten af de mange initiativer, der de seneste år er taget for at styrke ungdomsuddannelserne, ikke fremgår af figuren.

3.3. Økonomisk udvikling

Den økonomiske udvikling beskrives ved hjælp af udviklingen i den samlede skattepligtige indkomst, der udgøres af den indkomst, som borgerne skal betale skat af. Desuden indgår indtægterne fra overførselsindkomster, der bidrager til en vis udlig-ning af indkomstforskelle regioner som borgere imellem.

I figur 3.6. beskrives udviklingen i den skattepligtige indkomst i perioden 2000-2008.. Der betragtes her den samlede absolutte skattepligtige indkomst og altså ikke sat i forhold til antallet af indbyggere i de forskellige kommuner. Formålet hermed er at søge at vise et billede af den absolutte udvikling i den regionale købekraft. Der skal hertil bemærkes, at figuren viser den *samlede* skattepligtige indkomst, hvorfor der ikke korrigeres for udviklingen i antallet af indbyggere i kommunen.

Figur 3.6. Gennemsnitlig årlig procentuel vækst i den samlede skattepligtige indkomst fordelt på kommuner 2000-2008,

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Definition: Skattepligtig indkomst omfatter al indkomst, der inddrages under den normale indkomstbeskatning, fratrukket arbejdsmarkedsbidrag, den midlertidige pension og fradrag.

Kilde: UNI C Statistik og Analyse.

Alle kommuner har i den beskrevne periode haft en positiv vækst i den samlede skattepligtige indkomst. Som det fremgår af figur 3.6., så har væksten i en række kommuner i yderområderne dog været relativt lav, herunder Lolland, Samsø og Læsø. Dette forhold deles af en række hovedstadskommuner, der ligeledes har haft en lav vækst.

Den højeste vækst har i perioden været på Fyn og det østjyske område, hvor den gennemsnitlige årlige vækst har været over 3,73 pct.

Udviklingen kan endvidere beskrives ved den skattepligtige indkomst *pr. indbygger*. Denne er for perioden 2004-2008 beskrevet i tabel 3.1.

Tabel 3.1: Skattepligtig indkomst pr. indbygger i forhold til landsgennemsnittet 2004-2008					
Landsdel	År				
	2004	2005	2006	2007	2008
København by	107	106	107	107	108
Københavns omegn	113	112	112	112	113
Nordsjælland	118	118	116	115	115
Bornholm	87	88	88	88	88
Østsjælland	110	110	108	107	106
Vest- og Sydsjælland	94	95	94	94	93
Fyn	93	93	94	93	94
Syddjylland	95	95	96	96	96
Østjylland	97	97	97	97	97
Vestjylland	93	94	94	94	94
Nordjylland	91	92	92	92	92
Standardafvigelse	9,9	9,8	9,2	9,0	9,1
Middelværdi	100	100	100	100	100

Note: Hele landet har indeks 100.

Kilde: Danmarks Statistik.

Opgjort på landsdele ses det, det højeste skattepligtige indkomstniveau i forhold til landsgennemsnittet findes i landsdelene Nordsjælland, Københavns by samt omegn samt Østsjælland. Det laveste niveau er derimod på Bornholm, hvor indkomsten i 2008 var 12 pct. lavere end landsgennemsnittet.

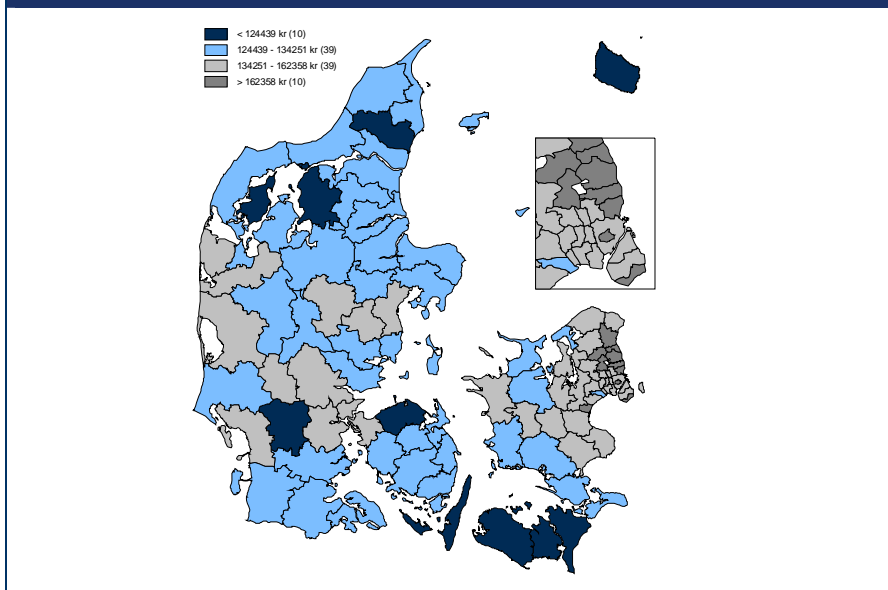
I tabellen angives desuden standardafvigelsen, der er et mål for forskellen landsdelene imellem. Denne har for hele perioden samlet set været faldende, om end der kan konstateres en svag stigning fra 2007 til 2008. Om der er tale om et mindre udsving eller en ny tendens er ikke på baggrund af den korte periode muligt at konkludere.

Idet den skattepligtige indkomst opgøres med en vis forsinkelse, kan der, for at få et mere aktuelt billede af den økonomiske udvikling, i stedet ses på kommunernes budgetterede udskrivningsgrundlag pr. indbygger i 2010, jf. figur 3.7. Udskrivningsgrundlaget svarer i princippet til indbyggernes samlede skattepligtige indkomst fratrukket personfradrag. Men tallene skal læses med forsigtighed, idet der er tale om budgetterede tal, og for langt størstedelen af kommunerne i 2010, endvidere statsgaranterede tal.⁸

---

⁸ Det statsgaranterede udskrivningsgrundlag er beregnet på grundlag af kommunens faktiske udskrivningsgrundlag tre år før budgetåret og er fremskrevet med en fælles vækstprocent. Hvis der yderligere medtages en andel af grundværdierne, fremkommer kommunernes beskatningsgrundlag.

Figur 3.7: Budgetteret udskrivningsgrundlag pr. indbygger fordelt på kommuner i 2010

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Det budgetterede udskrivningsgrund er kommunernes budgetterede indtægter af selvangivne indkomster divideret med den kommunale udskrivningsprocent. Hvis en kommune har valgt at lægge det statsgaranterede udskrivningsgrundlag til grund for budgetlægningen, vil det være dette tal, som medtages. Det anvendte befolknings-tal, er ligeledes det, som kommunerne lægger til grund for budgetlægningen.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Figur 3.7. bekræfter billedet fra figur 3.6. og tabel 3.1., idet det højeste udskrivningsgrundlag i og omkring København, hvortil det også bør tilføjes, at en række kommuner i det midtjyske område ligger højt. Det laveste udskrivningsgrundlag er derimod i kommunerne Bornholm, Lolland, Guldborgsund, Bogense, samt nogle geografisk spredte kommuner i Jylland.

3.4. Beskæftigelse og ledighed

Ledighedsudviklingen har, siden den internationale finanskriserammede Danmark i efteråret 2008, været fulgt med særlig interesse. Som det fremgår af kapitel 4, så markerede de foregående år en stadig indsnævring af forskellene i ledighedsniveau landsdelene imellem, og dermed også mellem de traditionelle yderområder og landet som helhed.

Af særlig interesse i en regional sammenhæng er derfor, om yderområdernes tidligere relativt højere ledighedsniveauer kan forventes tilbage som en følge af den internationale krise. I det følgende vil ledighedsudviklingen derfor – både i et kort, men også i et længerevarende perspektiv – blive beskrevet. Der henvises i øvrigt til kapitlerne 4 og 5, der ligeledes beskæftiger sig med en række forskellige aspekter i relation til ledighedsudviklingen.

Den aktuelle udvikling i ledigheden

Det samlede antal fuldtidsledige var i februar 2009 på 72.000 personer. Ét år efter var dette antal steget til 115.700 personer som følge af den økonomiske krise.

På landsplan svarer dette til en stigning i den samlede ledighedsprocent fra 2,6 til 4,1 pct., hvilket historisk set stadig kan betegnes som værende relativt lavt.

Tabel 3.2: Ledighedsudviklingen februar 2009 - februar 2010

Landsdel	Fuldtidsledige			Ledighedsprocent	
	Februar 2009 (1000 personer)	Februar 2010 (1000 personer)	Udvikling i pct.	Februar 2009	Februar 2010
København by	12,9	19,4	50,4	3,5	5,3
Københavns omegn	5,7	9,4	64,9	2,3	3,7
Nordsjælland	4,3	6,6	53,5	1,9	3,0
Bornholm	0,9	1,1	22,2	4,8	5,6
Østsjælland	2,5	4,0	60,0	2,1	3,3
Vest- og Syd- sjælland	7,6	11,8	55,3	2,7	4,1
Fyn	6,7	11,1	65,7	2,9	4,7
Syddjylland	7,7	14,1	83,1	2,1	3,9
Østjylland	9,9	16,4	65,7	2,3	3,9
Vestjylland	5,0	9,0	80,0	2,3	4,1
Nordjylland	9,5	14,5	52,6	3,3	5,0
Hele landet	72,0	115,7	60,7	2,6	4,1

Note: Ledigheden er beregnet som det sæsonkorrigerede antal fuldtidsledige i forhold til arbejdsstyrken.

Kilde: Danmarks Statistik.

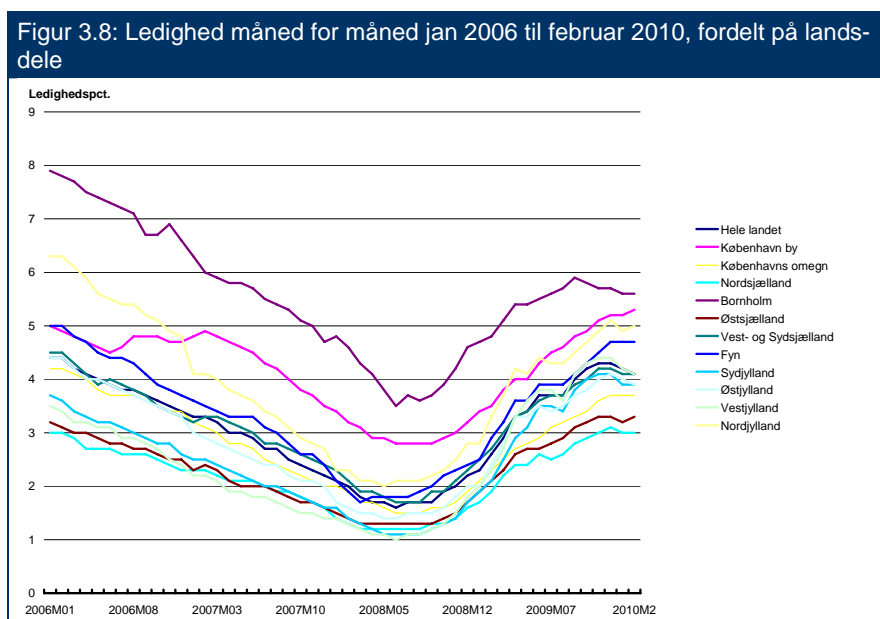
Set fra et regionalt perspektiv er det af særlig interesse, hvordan de enkelte landsdele er blevet ramt af denne stigning i ledigheden.

Af tabel 3.2. fremgår, at ingen landsdele er gået fri af krisen. Den største relative stigning i ledigheden er at finde i Syd- og Vestjylland, hvor antallet af ledige fra februar 2009 til februar 2010 er steget med henholdsvis 83 og 80 pct. Hertil må dog bemærkes, at stigningerne i ledigheden er sket fra et lavt udgangspunkt. Begge landsdele havde inden stigningen således ledighedsprocenter, der lå under landsgennemsnittet, hvorfor også mindre absolutte stigninger kan medføre høje relative stigninger.

I forhold til udviklingen på Bornholm gør det modsatte sig gældende. Bornholm havde inden finanskrisens indtræden en ledighedsprocent, der lå over landsgennemsnittet, men til gengæld har deres stigning i ledigheden relativt betragtet været mindre.

I forhold til Vest- og Sydsjælland, der bl.a. omfatter yderområdet Lolland-Falster, kan det noteres, at den procentvise stigning i ledigheden har været lavere end den landsgennemsnitlige stigning. Dette kan dog til dels tilskrives, at ledighedsniveauet inden finanskrisen også her var højere end landsgennemsnittet, hvorfor stigninger i antallet af ledige ikke i samme grad afspejles i tilsvarende relative stigninger i ledighedsprocenten.

I figur 3.8. er ledighedsudviklingen siden 2006 illustreret.

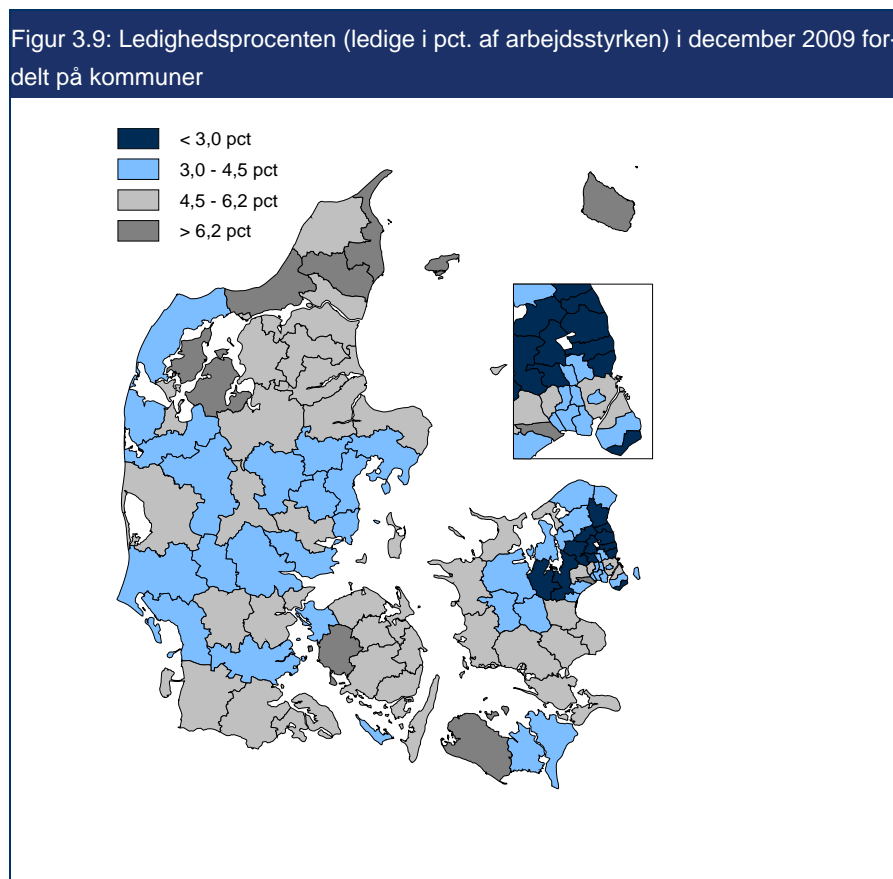
Note: Ledigheden er beregnet som det sæsonkorrigerede antal fuldtidsledige i forhold til arbejdsstyrken.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 3.8. viser, som tidligere omtalt, at landsdelenes forskelle i ledighedsniveau blev indsnævret indtil slutningen af 2008, så det senest primært var Bornholm og København By, der havde ledighedsniveauer, der skilte sig negativt ud. Bornholm har også i februar 2010 den højeste ledighedsprocent, men der kan på baggrund af figuren endnu ikke konstateres nogen klar tendens til øget forskel mellem landsdelenes le-

dighedsniveauer. Det er dog endnu for tidligt at udlede konklusioner om eventuelle fremtidige forskelle i landsdelenes ledighedsniveauer.

Den aktuelle ledighed er illustreret i figur 3.9., der er opdelt på kommuneniveau. Dette kan nuancere billedet i forhold til landsopdelingen, idet forskelle inden for landsdelene derved også fremgår.

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Ledighedsprocenten er udtryk for det faktiske antal ledige i procent af arbejdsstyrken.

Kilde: Danmarks Statistik.

Figur 3.9. viser, at det især er det nordlige og østlige Sjælland, der aktuelt har den laveste ledighed. Den relativt lave ledighed gør sig ligeledes gældende for Århusområdet, samt en række øvrige kommuner grupperet i midten af Jylland.

Områderne med den højeste ledighed er det nordlige Jylland og dele af Limfjordsområdet, Læsø, Bornholm, Lolland, samt enkelte andre kommuner, hvor ledigheden ligger over 6,2 pct.

Det er endvidere interessant i lyset af ledighedsudviklingen at betragte, i hvilket omfang virksomhederne er i stand til at rekruttere den fornødne og kvalificerede arbejdskraft. Rekrutteringsvanskeligheder er således et emne, der ellers i de senere år har haft stor opmærksomhed, idet store ungdomsårgange de kommende år forventes at forlade arbejdsmarkedet, hvilket kan skabe mangel på arbejdskraft.

I tabel 3.3. er opgjort antallet af virksomhedernes forgæves rekrutteringer, hvilket følges af Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Tabel 3.3: Rekrutteringsproblemer i forhold til beskæftigede				
Beskæftigelsesregion:	Antal forgæves rekrutteringer		Antal forgæves rekrutteringer i forhold til beskæftigede (pct.)	
	2008	2009	2008	2009
Hovedstaden og Sjælland	14.291	3.319	1,1	0,3
Syddanmark	5.527	1.386	0,9	0,2
Midtjylland	6.510	1.757	1,0	0,3
Nordjylland	3.288	591	1,1	0,2
Hele landet	29.616	7.054	1,1	0,2

Note: Forgæves rekrutteringer er i forhold til personer med de søgte kvalifikationer. De forgæves rekrutteringer har fundet sted i perioden uge 28 til uge 43 2009.

Kilde: Arbejdsmarkedsstyrelsen: "Rekruttering efterår 2009".

Af tabel 3.3. fremgår det, at virksomhederne i 2008 trods en begyndende stigende ledighed i alt havde knap 30.000 forgæves rekrutteringer. Dette tal var dog endnu større i 2007, hvor antallet var ca. 66.000.

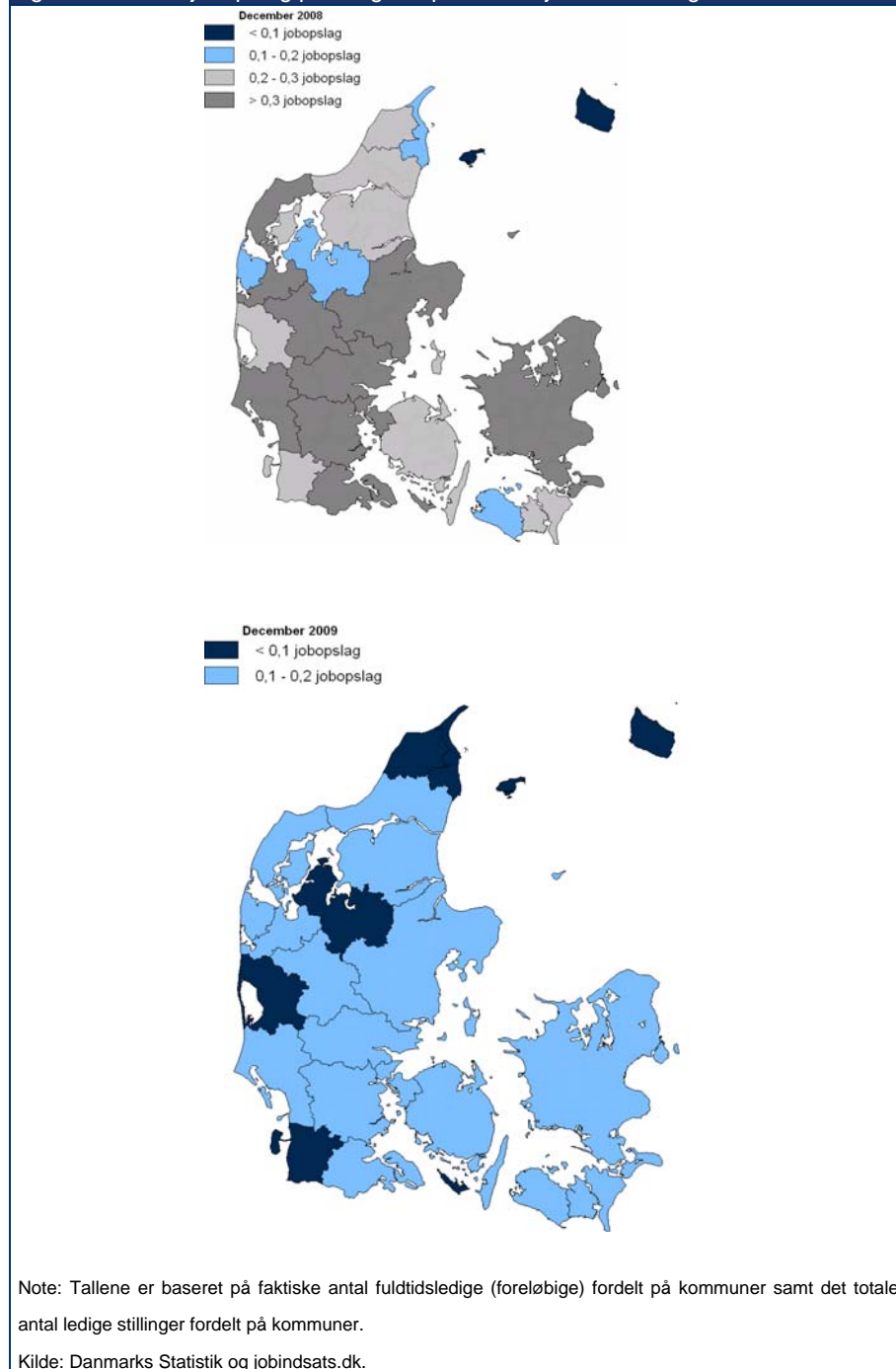
Finanskrisen kan også aflæses i den helt aktuelle udvikling. Således faldt antallet af forgæves rekrutteringer fra 2008 til 2009 til ca. en fjerdedel, så virksomhederne i 2009 kun i ca. 7.000 tilfælde oplevede, at de ikke kunne finde en kvalificeret ansøger til en ledig stilling. I forhold til antallet af beskæftigede svarer dette til 0,2 pct., hvilket

understreger, at krisen for øjeblikket har fjernet det pres, der har været på rekrutteringssiden.

Hvor der de foregående år var mangel på arbejdskraft til de opslåede stillinger, da medfører den aktuelle situation, at der nu er flere ledige pr. opslået stilling, hvilket illustreres i figur 3.10.

Figur 3.10: Antal jobopslag pr. ledig vist på 25 arbejdsmarkedsregioner

Figur 3.10 viser udviklingen i antallet af jobopslag pr. ledig i dec. 2008 og dec. 2009. Af figuren fremgår, at hele landet har oplevet et faldende antal jobopslag pr. ledig, svarende til, at der er i alle egne af landet er blevet flere ledige om færre annoncerede jobs. Særligt i en række yderområdekommuner er der relativt flere ledige pr. jobopslag, end i det øvrige Danmark – et billede der overordnet dog også gik igen i dec. 2008.

Dog må der hertil tilføjes, at det faldende antal forgæves rekrutteringer og det aktuelle antal jobopslag pr. ledig ikke udelukker, at der stadig kan være brancher, hvor der opleves mangel på arbejdskraft. De ledige har ikke i alle tilfælde de specifikt efterspurgte kvalifikationer, hvorfor der stadig må forventes forgæves rekrutteringer, på trods af et øget antal ledige.

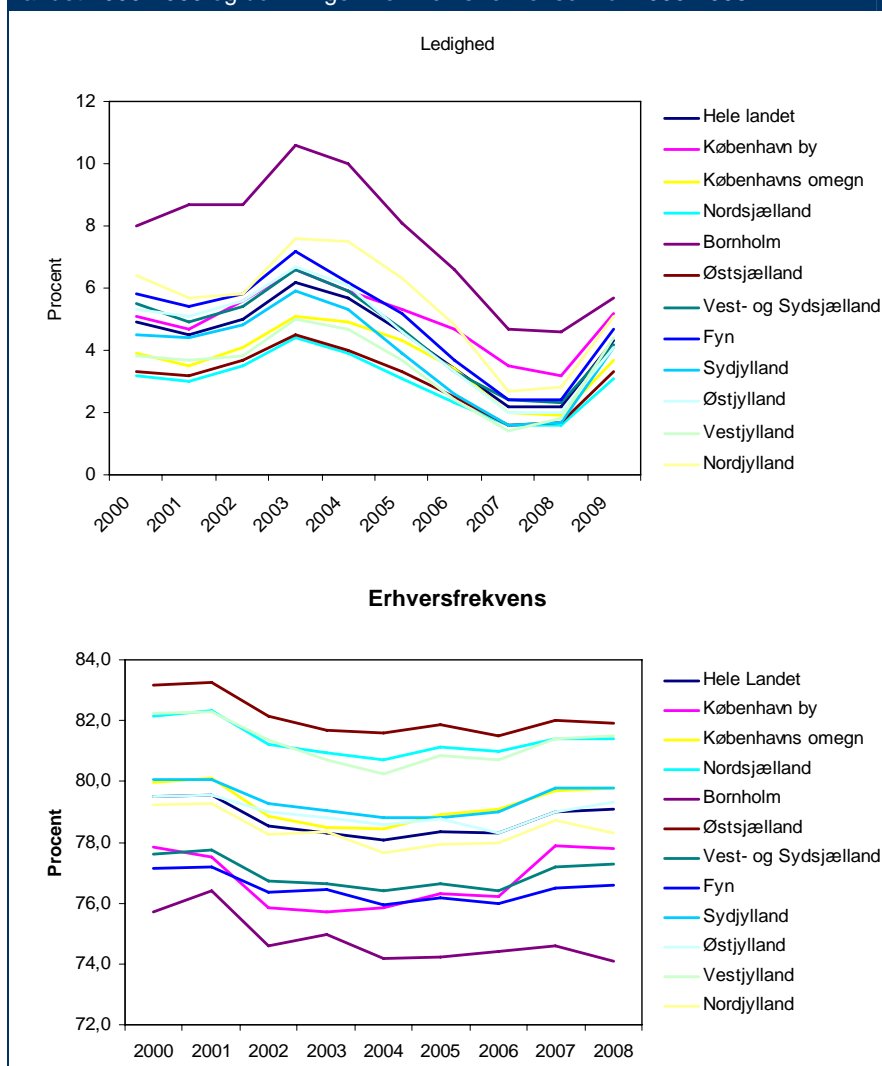
Historisk udvikling i beskæftigelsen og ledigheden

Interessant fra et regionalpolitisk perspektiv er endvidere, hvordan beskæftigelsen og ledigheden har udviklet sig i et længere perspektiv. Et længere perspektiv kan bidrage med viden omkring, hvorvidt der er regionale mønstre i ledighedsudviklingen.

Den regionale ledighedsudvikling i perioden 1993-2009 er genstand for en nærmere analyse, der er gengivet i kapitel 4. I denne analyse undersøges også, hvilke faktorer, der i de enkelte landsdele kan identificeres som havende betydning for ledighedsudviklingen.

Ledighedens udvikling i forhold til de enkelte landsdele er gengivet i figur 3.11.

Figur 3.11: Udviklingen i ledighedsprocenten fordelt på 11 landsdele for hele landet 2000-2009 og udviklingen i erhvervsfrekvensen for 2000-2008

Note: Ledighedsprocenten er beregnet som det sæsonkorrigerede antal fuldtidsledige delt med arbejdsstyrken i december måned det pågældende år. Erhvervsfrekvensen er beregnet som andelen af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, der er del af arbejdsstyrken. Personer uden for arbejdsstyrken består af personer, der midlertidigt er uden for arbejdsstyrken, tilbagetrækning fra arbejdsstyrken, pensionister og andre uden for arbejdsstyrken. Erhvervsfrekvensen er alle år udregnet for de 16-64-årige i befolkningen for at sikre sammenlignelighed over tid. (Til og med 2005 er arbejdsstyrken opgjort for de 16-66-årige, men Danmarks Statistik har ændret praksis som følge af den ændrede pensionsalder).
 Kilde: Danmarks Statistik.

Af figur 3.11 fremgår, at der i løbet af de seneste ca. ti år er sket en stadig indsnævring af de regionale forskelle i ledighedsniveau, der prægede billedet i år 2000. Dette var også billedet i forhold til den aktuelle ledighedsudvikling, som beskrevet i forbindelse med figur 3.8. Således var forskellen mellem de landsdele, der havde det højeste og laveste ledighedsniveau i 2000 ca. 4,5 procentpoint, hvilket i 2008 var indsnævret til omkring 2 procentpoint. Den højeste ledighed har i hele perioden været på Bornholm, der dog også i høj grad har profiteret af den positive økonomiske udvikling. Fra en ledighed på over 10 pct. i 2003 faldt denne til knap 4 pct. i 2008.

I forhold til erhvervsfrekvensen, der også er gengivet i figur 3.11, kan der ligeledes konstateres nogle fælles udviklingstræk for landsdelene.⁹ I den første halvdel af perioden var der et mindre fald i erhvervsfrekvensen, men siden midten af 00'erne var denne atter svagt stigende. Forklaringen herpå kan være, at højkonjunktoren og den heraf afledte høje efterspørgsel efter arbejdskraft, kan have betydet, at grupper, der har stået uden for arbejdsmarkedet, er blevet en del af arbejdsstyrken.

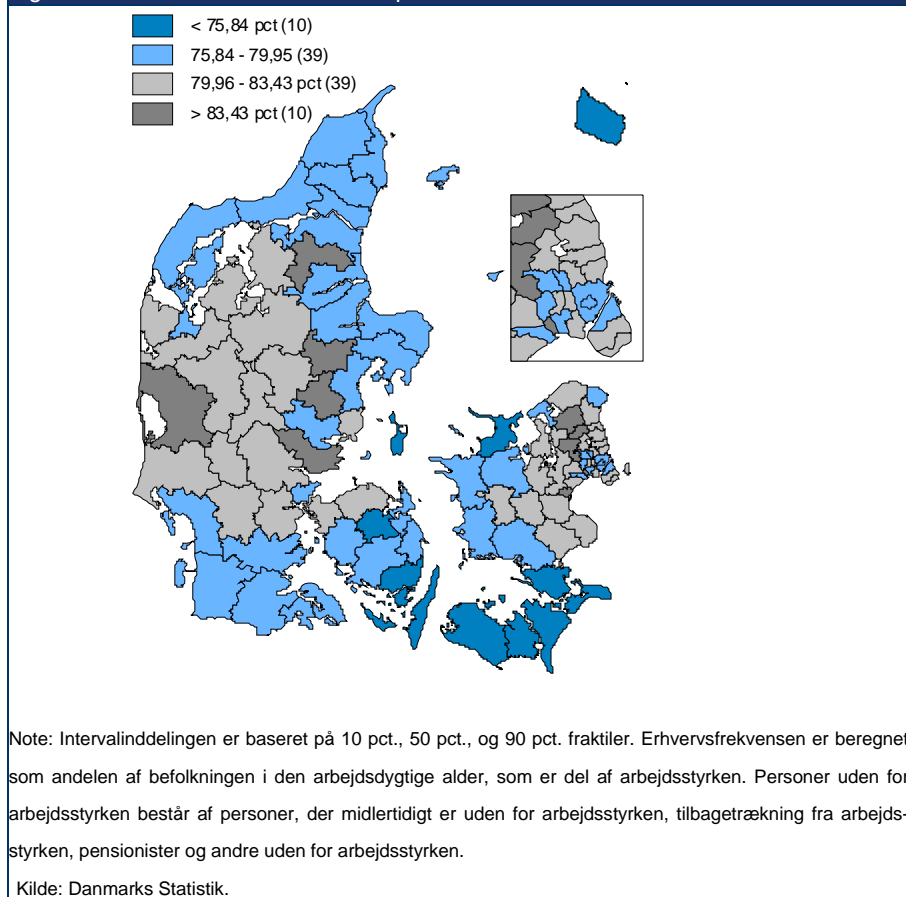
I figur 3.12. er erhvervsfrekvensen i 2008 gengivet på kommuneniveau, hvilket giver et mere detaljeret billede af de regionale forskelle.¹⁰ Der ses af figuren, at der er en klar tendens til, at erhvervsfrekvens i yderområderne er lavere, end i landet som helhed. Den højeste erhvervsfrekvens er i det vestlige Jylland og Midtjylland samt i områderne rundt om København.

---

⁹ Idet der ved redegørelsens udarbejdelse ikke var tilgængelige tal for erhvervsfrekvensen for 2009, omfatter figuren alene perioden 2000-2008.

¹⁰ Det bemærkes til figur 3.12., at idet der ved redegørelsens udarbejdelse ikke forelå tilgængelige tal for 2009, hvorfor figuren angiver den kommuneopdelte erhvervsfrekvens 2008.

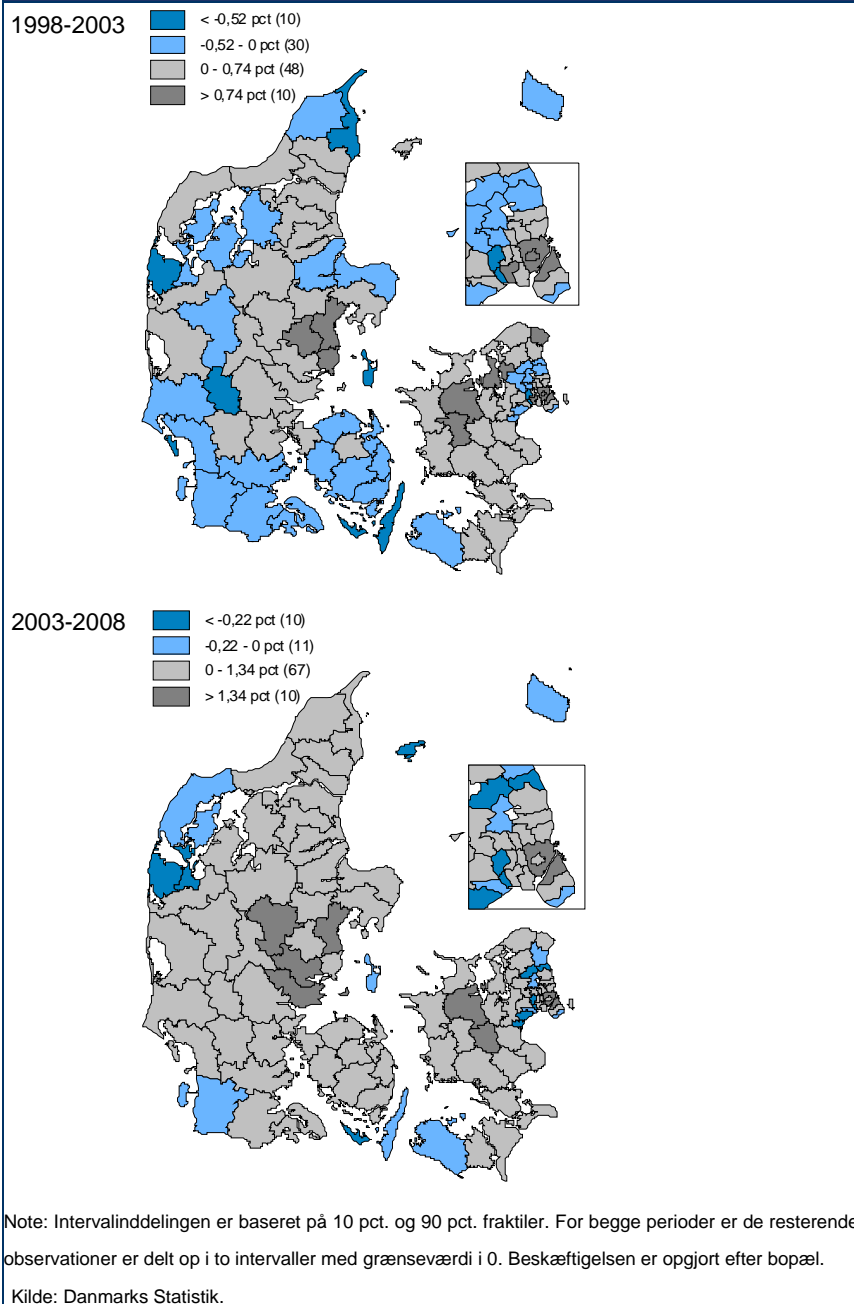
Figur 3.12: Erhvervsfrekvens fordelt på kommuner i 2008

Endelig er udviklingen i beskæftigelsen et anvendeligt mål for, hvordan den regionale udvikling er. Over et længere tidsperspektiv er det interessant, hvilke beskæftigelsesmuligheder der er for indbyggerne i landets yderområder. Den gennemsnitlige årlige vækst i beskæftigelsen er afbilledet i figur 3.13.¹¹

¹¹ Det bemærkes til figur 3.13., at idet der ved redegørelsens udarbejdelse ikke forelå tilgængelige tal for 2009, fremgår det seneste års udvikling ikke af figuren.

Figur 3.13: Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen (efter bopæl) 1998-2003 og 2003-2008

Af figur 3.13. fremgår det, at store dele af landet, og i særlig grad yderområderne i perioden 1998-2003 oplevede en negativ vækst i beskæftigelsen. Den negative vækst ramte dog også en række københavnske omegnskommuner, og i alt havde 40 kommuner i denne periode en negativ vækst i beskæftigelsen. Hvor der var fremgang, var denne primært centreret omkring Århus og København, men også det øvrige Sjælland og store dele af Jylland oplevede i denne periode en positiv udvikling i beskæftigelsen.

Perioden 2003-2008 viser en mere gunstig udvikling, idet langt flere kommuner i denne periode kan notere en positiv udvikling. Antallet af kommuner, der oplevede tilbagegang i perioden 2003-2008 blev ca. halveret, og flere traditionelle yderområder, herunder det nordlige Jylland, fik vendt tilbagegang til fremgang.

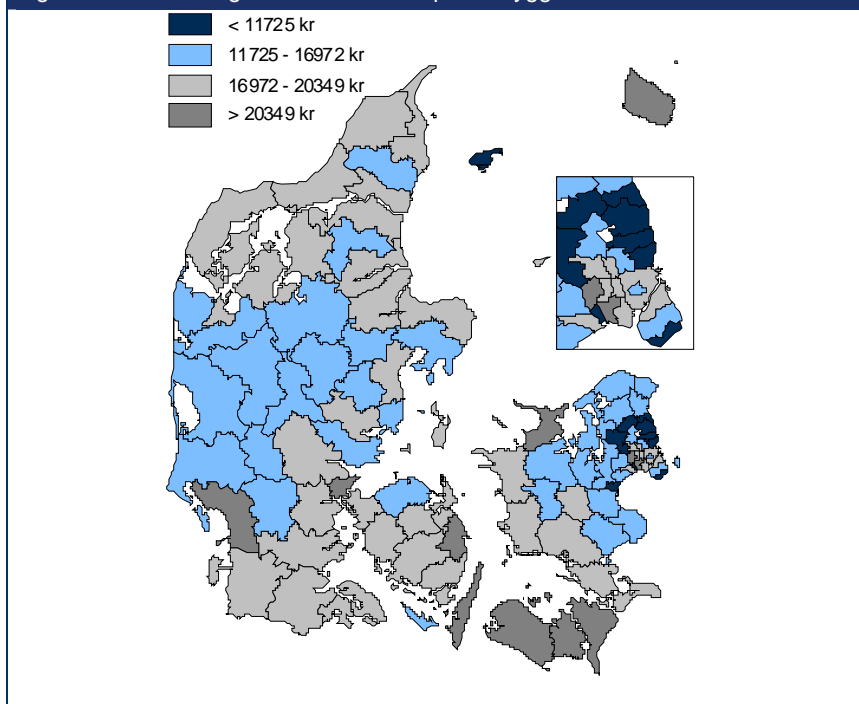
3.5. Indkomstoverførsler

Af betydning for den regionale udvikling er endvidere befolkningens socioøkonomiske sammensætning. Eksempelvis kan erhvervslivets udviklingsmuligheder afhænge af adgangen til tilstrækkelig arbejdskraft med de rette kompetencer. Desuden kan udgifter til forsørgelse og andre foranstaltninger udgøre en ikke ubetydelig andel af kommunernes samlede udgifter. Dette især i kommuner med en mindre gunstig socioøkonomisk sammensætning. Udligningssystemets formål er således også at tage højde for bl.a. sådanne forskelle.

Kommunernes bruttodriftsudgifter til overførsler pr. indbygger er gengivet i figur 3.14.

Figur 3.14: Bruttoudgifter til overførsler pr. indbygger i 2010

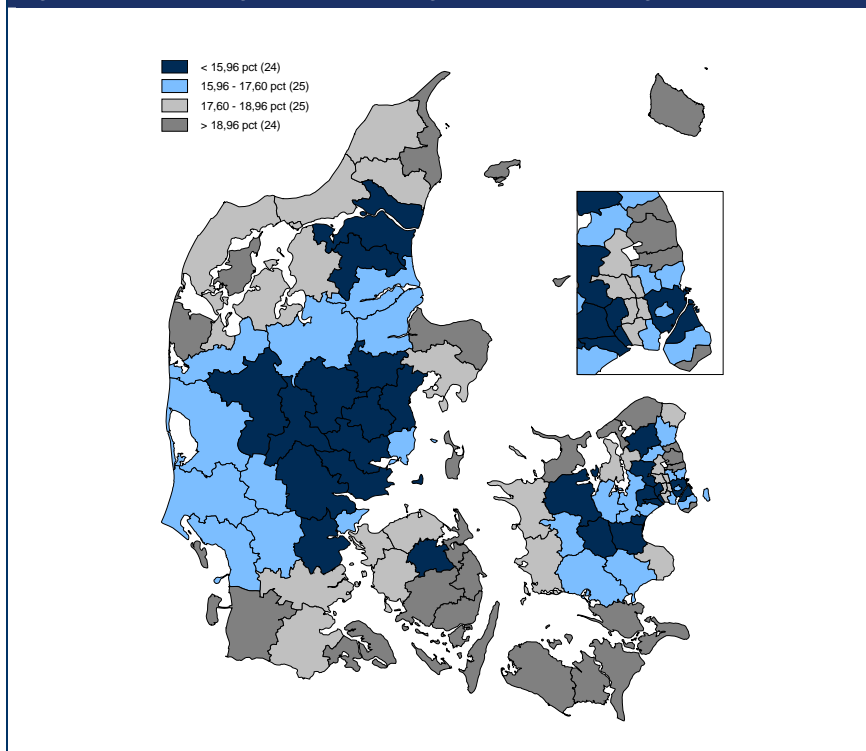
Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Bruttoudgifterne til overførsler pr. indbygger er beregnet efter kommunernes budgetterede bruttodriftsudgifter til overførsler.

Kilde: Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets kommunale nøgletal.

Figuren viser, at bruttoudgifterne pr. indbygger er lavest i det københavnske område efterfulgt af store dele af det vestlige Jylland og Midtjylland. Yderområderne har højere udgifter pr. indbygger, hvor især det sydøstlige Danmark har udgifter over landsgennemsnittet.

For Danmark gælder – i lighed med de øvrige europæiske lande – at andelen af ældre vil stige som en følge af, at store ungdomsårgange i de kommende år forlader arbejdsmarkedet til fordel for pension. Af figur 3.15. fremgår de enkelte kommuners aktuelle andel ældre.

Figur 3.15: Befolknings sammensætning: andel af befolkningen over 64 år i 2010

Note: Intervalindelingen er baseret på 25 pct., 50 pct. og 75 pct. fraktiler.

Kilde: Danmarks Statistik.

Den laveste andel ældre finder man i de store byer og deres oplande. Dvs. Ålborg og omkringliggende områder, Århus og det østlige Jylland, Odense samt København og en række omegnskommuner.

Flest ældre er der i en række områder, der traditionelt regnes som værende yderområder. Det vil i denne sammenhæng sige det nordvestlige og sydlige Jylland, Bornholm, Lolland-Falster, en række mindre øer samt store dele af Fyn. Figuren afspejler de ældres relative andel af den samlede befolkning.

3.6. Samlet indikator for den regionale udvikling

Hvor de foregående opgørelser og beskrivelser alle viser hver sin del af det samlede billede på den regionale udvikling, da søges i figur 3.16 at give et større, samlet billede af denne.

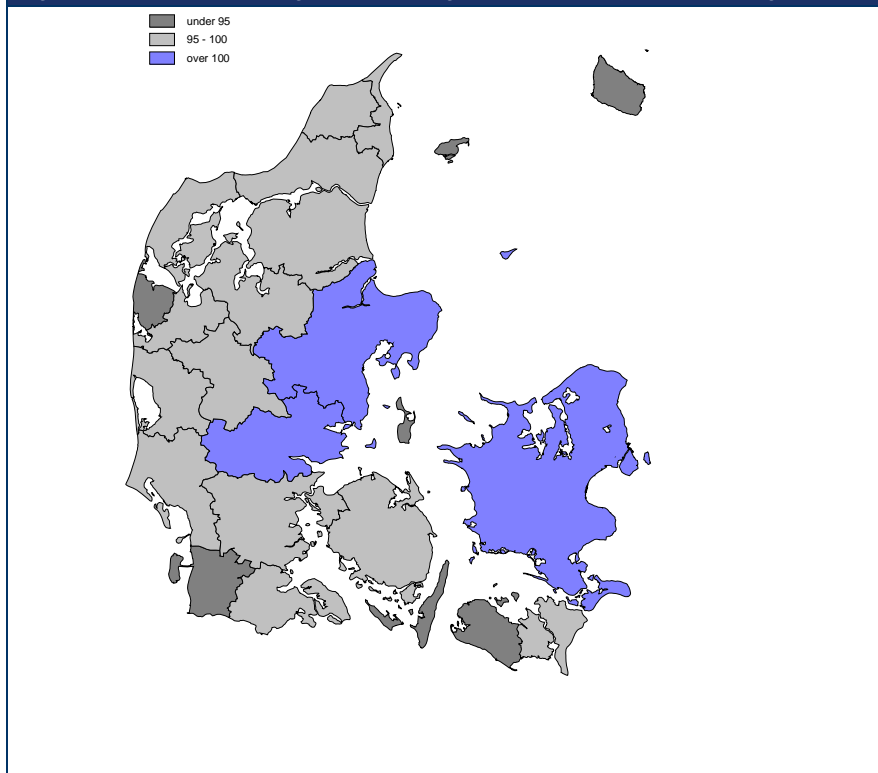
Af figuren fremgår indikatoren for regional udvikling. Indikatoren er en sammenvejning af udviklingen i forhold til befolkningsmønstre, indkomst, beskæftigelse og ledighed,¹² og giver således et overskueligt, samlet billede på udviklingen.¹³ Udviklingen er vist på arbejdsmarkedsregioner, hvortil det må bemærkes, at der inden for disse kan være regionale niveauforskelle, hvilket bl.a. kan gøre sig gældende i de regioner, hvor Århus og København er beliggende.

---

¹² Beregningsgrundlaget fremgår af bilag 2. De seks variable er befolkningsudviklingen 2000-2010, andelen af 20-64-årige 2010, udviklingen i beskæftigelse efter arbejdssted 1998-2008, ledighed i procent af arbejdsstyrken december 2009, udviklingen i den skattepligtige indkomst 1998-2008 samt indkomstniveauet pr. indbygger 2008.

¹³ Det bemærkes i forhold til indikatoren for regional udvikling, at en række statistiske kilder, der de foregående år er anvendt i indikatoren, ikke var tilgængelige ved redegørelsens udarbejdelse, hvorfor der i stedet er anvendt alternative kilder. Endvidere er beregningsmetoden justeret som en følge af ændringen af kilder. Eventuelle sammenligninger med de foregående år må derfor ske med forsigtighed.

Figur 3.16: Indikator for regional udvikling vist på 25 arbejdsmarkedsregioner

Note: Intervalinddelingen er baseret på, hvordan regionerne placerer sig i forhold til landsgennemsnittet.

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger.

Jo højere værdi på kortet, jo mere gunstig regional udvikling gælder for områderne. Dvs. at den mest gunstige udvikling er at finde på Sjælland og i det østlige Jylland.

Derimod har en række områder, der ofte medregnes som værende yderområder en indekssværdi i den laveste kategori, hvilket indikerer en mindre gunstig regional udvikling. Disse inkluderer bl.a. dele af det vestlige og sydlige Jylland, øerne Læsø, Samsø, Langeland, Lolland samt Bornholm, hvor indekssværdierne er under 95.

Det må hertil dog afslutningsvis bemærkes, at selvom regionale forskelle på de givne kort kan synes markante, så er Danmark fortsat et relativt lille og homogent land, hvorfor forskelle - anskuet fra et internationalt perspektiv – ikke nødvendigvis er udprægede. Regeringen har løbende taget initiativer med sigte på et Danmark i balance. De mest aktuelle initiativer fremgår af den regionalpolitiske redegørelse til Folketinget, kapitel 8.

Kapitel 4. Regionale ledigheds- og beskæftigelsesmønstre

Som det fremgik af det foregående kapitel, så har Danmark siden 2008 oplevet en markant stigning i antallet af ledige. Dette har regeringens fulde opmærksomhed. Ledighed kan ramme den enkelte person hårdt, og stigende ledighed medfører både faldende skatteindtægter og stigende offentlige udgifter til overførselsindkomster. Men også i et regionalt perspektiv er ledigheden et centralt emne. De foregående års positive økonomiske udvikling medførte, at de regionale ledighedsniveauer nærmede sig hinanden på et stadigt lavere niveau. Dette rejser spørgsmålet om, hvorvidt der atter kan forventes større forskelle i ledighedsniveauerne med et højere ledighedsniveau i yderområderne.

4.1. Baggrund for analysen og hovedresultater

Den længerevarende højkonjunktur frem til efteråret 2008 resulterede bl.a. i en væsentlig indsnævring af de regionale forskelle i ledighed. Det var især bemærkelsesværdigt, at mange yderområder, der traditionelt har haft en relativt høj ledighed, således opnåede et ledighedsniveau tæt på landsgennemsnittet.

De ændrede økonomiske konjunkturer har imidlertid betydet, at hele landet igennem det sidste halvandet års tid har oplevet en stigende ledighed. Udviklingen i de regionale beskæftigelses- og ledighedsmønstre er i den forbindelse et emne, der påkalder sig stor regionalpolitisk interesse. Den regionale balance er i denne sammenhæng selvsagt vigtig.

Hvor de regionale forskelle i ledighedsniveauet stort set var udlignet i tiden frem til finanskrisens indtræden, så er det aktuelle spørgsmål således, om den økonomiske udvikling vil betyde, at de regionale forskelle igen øges og bestemte regioner og

yderområder atter kommer til at opleve et ledighedsniveau, der ligger markant over landsgennemsnittet.

Indenrigs- og Sundhedsministeriet har derfor foranlediget en nærmere analyse af, hvordan den regionale ledighed har udviklet sig, hvilke faktorer der kan forklare de regionale ledighedsniveauer, og endelig give en indikation af, i hvilket omfang landsdelene kan have sårbarheder i forhold til den fremtidige udvikling.¹⁴

Sammenfattende viser analysen, at de regionale forskelle i ledigheden følger mønstret i konjunktoren, således at forskellene er blevet større i lavkonjunktur og indsnævret i højkonjunktur, som det har været tilfældet over perioden 2004-2008. Den viser i forlængelse heraf, at de regionale forskelle er øget lidt i den nye konjunktursituation fra 2008 til 2009, men også det kan tilskrives særligt lave ledighedsniveauer i nogle enkelte kommuner snarere end afvigende høje ledighedsniveauer i fx udkantskommuner.

Analysen af landsdelenes ledighedsniveau viser således også, at der er et relativt stabilt regionalt mønster. I store træk udvikler ledigheden sig i samme retning i landsdelene over tid, og rangeres de efter ledighedsniveau er det ligeledes billedet, at nogle landsdele konsistent over tid har højere ledighedsniveauer end landsgennemsnittet, hvor andre har lavere ledighedsniveauer set i forhold til det for perioden aktuelle landsgennemsnitlige ledighedsniveau. Der tegner sig ligeledes et billede af, at nogle landsdele i højere grad har en udvikling, som er følsom over for konjunkturudviklingen.

Der er i analysen endvidere set nærmere på udviklingen i beskæftigelsen opdelt på brancher samt på den socioøkonomiske sammensætning i landsdelene. Der ses her at være en vis geografisk variation i landsdelenes branchemæssige og socioøkonomiske sammensætning, og i de videre statistiske analyser af modeller til forklaring af ledighedsudviklingen i perioden 1993-2007 konkluderes det, at der er forskellige forhold, der forklarer udviklingen i de forskellige landsdele.

Den nordjyske landsdel er fx kendetegnet ved bl.a. en relativ høj andel af beskæftigede indenfor industrien og bygge- og anlægssektoren og har frem til 2008 også op-

---

¹⁴ Undersøgelsen er udført af Rambøll og udarbejdet i perioden dec. 2009 – marts 2010. Der henvises i øvrigt til den fulde rapport for undersøgelsens fulde afrapportering, hvor også de nærmere metodemæssige forudsætninger er beskrevet.

levet faldende ledighed som en følge af høj aktivitet i disse sektorer. Den fynske landsdel er kendetegnet ved i den undersøgte periode at have haft mange tilflyttere og har endvidere mange udpendlere, hvilket ligeledes har haft en positiv effekt i forhold til ledigheden.

I forhold til de enkelte landsdele er der i forlængelse af de forhold, som er fundet at have haft størst betydning for ledighedsudviklingen foretaget en sårbarhedsanalyse, hvilket sættes i forhold til den seneste ledighedsudvikling i 2008-2009. Fx ses et generelt billede af, at en høj beskæftigelsesandel inden for industri samt lavt uddannelsesniveau kan være forbundet med en vis sårbarhed. Det fremgår således også, at den fremtidige udvikling kan blive påvirket af udviklingen i branchestrukturen og arbejdsstyrkens sammensætning. Men udviklingen kan også være meget præget af regionale forskelle i udviklingen inden for de enkelte overordnede branchekategorier.

4.2. Anvendte data og ledigheds- og beskæftigelsesdefinition

I analyserne anvendes, medmindre andet er angivet, et såkaldt brutto-brutto ledighedsmål. Dette ledighedsmål indeholder populært sagt alle de midlertidige indkomsterstøttende ydelser, såsom dagpenge, kontant- og starthjælp, revalidering mv. Herved vurderes i analysen af de regionale ledighedsmønstre at kunne opnås et bredere billede af den sociale og arbejdsmarkedspolitiske udfordring, som de forskellige landsdele står overfor. Udgiftstryk fra ydelser, potentielt skattegrundlag og regionalt udviklingspotentiale påvirkes alle af gruppen af personer på den brede vifte af midlertidige indkomsterstøttende offentlige ydelser, uanset om disse personer er registrerede som aktivt søgende og til rådighed for arbejdsmarkedet.

Den del af analyserne, der omhandler beskæftigelsen og arbejdsstyrkens sammensætning (fx den branchefordelte beskæftigelse eller beskæftigelsen som andel af befolkningen), er baseret på IDA databasens oplysninger om befolkningens beskæftigelse. Disse data er mindre opdaterede end de DREAM data, der ligger bag analyserne af ledighed. Derfor går analyserne af beskæftigelsen i de fleste tilfælde kun frem til 2008.

For den mest opdaterede information om beskæftigelsesudviklingen frem til 2009 anvendes endvidere oplysninger fra Arbejdskraftundersøgelsen (AKU). Disse data har i tilknytning til undersøgelsen alene været tilgængelige fordelt på de fem regioner.

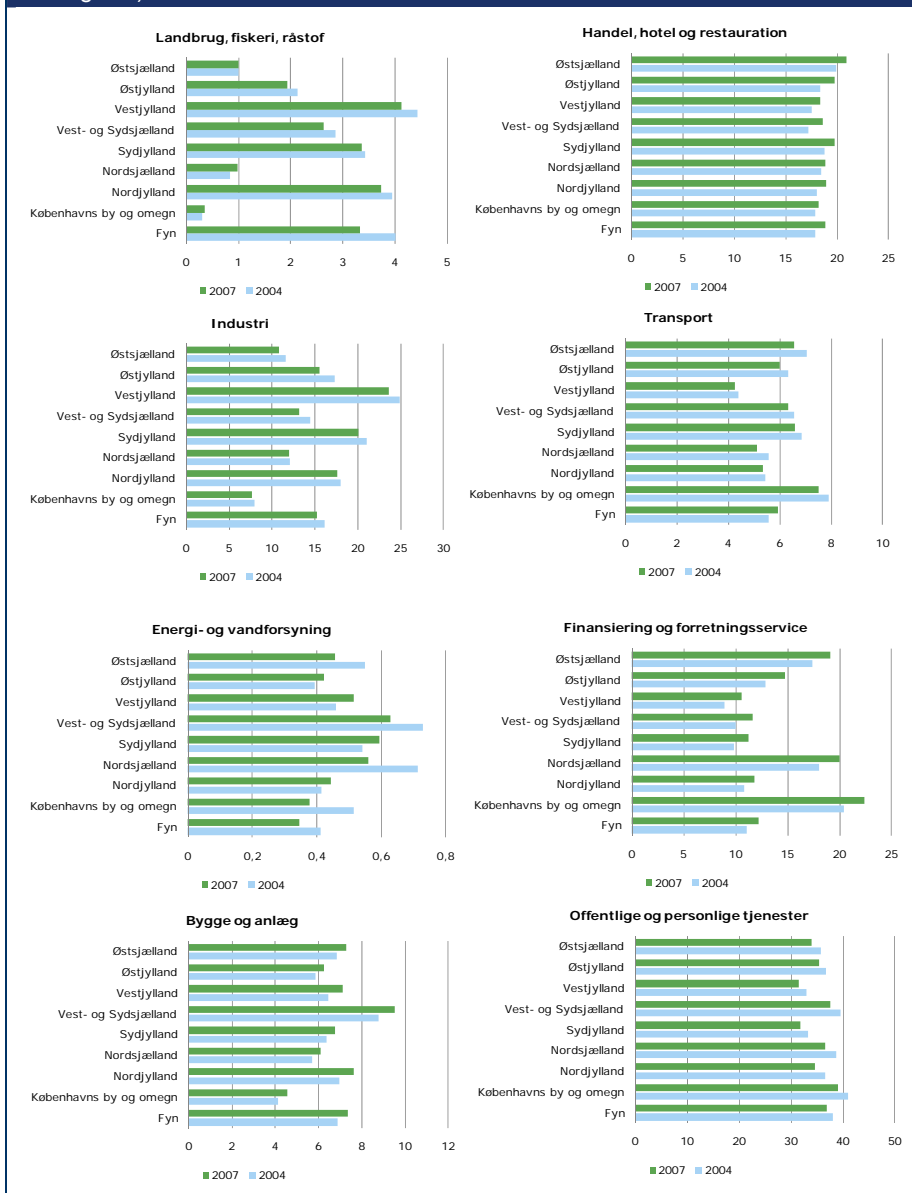
4.3. Status på regional beskæftigelse og ledighed

I 2008 var knap 2,9 mio. personer i beskæftigelse, hvilket svarer til 80 pct. af alle personer i den erhvervsaktive alder mellem 16-64-år. Andelen af beskæftigede i den erhvervsaktive alder har været støt stigende fra 1993 til 2007. Der er dog variation i andelen af beskæftigede på tværs af landsdele. I Nord- og Østsjælland samt i Vestjylland er forholdsvis mange af personerne i den erhvervsaktive alder i beskæftigelse, mens det omvendte gør sig gældende i eksempelvis hovedstadsområdet. Denne forskel i beskæftigelsesandelen hænger primært sammen med, at der er flere studerende mv. i de store byer.

Der er også betydelige forskelle i den branchefordelte beskæftigelse mellem landsdelene, jf. figur 4.1.

Figur 4.1: Branchernes størrelse fordelt på landsdele (procent af den samlede beskæftigelse)

Kilde: Rambøll på baggrund af Danmarks Statistik, Arbejdskraftundersøgelsen.

Offentlige og personlige tjenester udgør på landsplan den største branche målt på antal beskæftigede personer. Således er knap 36 pct. af de beskæftigede ansat i

denne branche. Omvendt er blot 2 pct. beskæftiget indenfor landbrug og fiskeri. Ikke overraskende er landbrugssektoren relativ stor i mange områder af Jylland og på Fyn, hvorimod den finansielle sektor dominerer i hovedstadsområdet. Visse brancher er dog mindre områdespecifikke, herunder primært de offentlige og personlige tjenester.

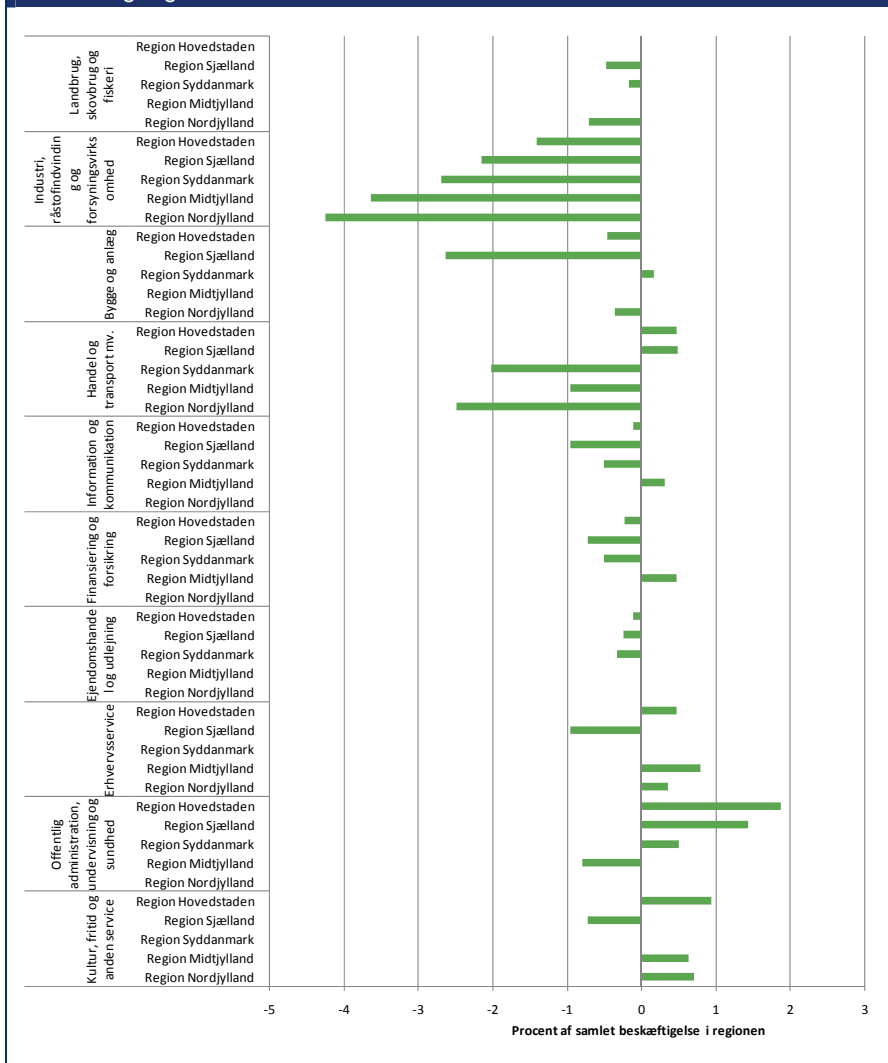
Siden starten af 1990'erne har beskæftigelsen i landbrugssektoren generelt været faldende. Det samme gør sig gældende i industrien. Til gengæld er beskæftigelsen inden for finansiering mere end fordoblet fra 1993 til 2007. Ligeledes er beskæftigelsen i bygge- og anlægsbranchen samt inden for handelssektoren øget i perioden.

I modsætning til eksempelvis industri og bygge- og anlægssektoren er den offentlige sektor ikke særlig følsom overfor ændringer i konjunkturerne. Under en lavkonjunktur øges den relative andel af offentlige ansatte dog som følge af en relativ lavere beskæftigelse i den private sektor. Således er andelen af beskæftigede inden for offentlige og personlige tjenester reduceret i alle landsdele fra 2004 til 2007, om end med mindre regionale forskelle i niveau. Omvendt er det gået for bygge- og anlægsbranchen, hvor andelen af beskæftigede voksede fra 2004 til 2007. Især Sjælland og Fyn har haft en forholdsvis stor byggeaktivitet i denne periode.

Det samme gør sig gældende inden for handel-, hotel og restaurationsbranchen, der ligeledes øgede andelen af beskæftigede fra 2004 til 2007 i alle egne af landet. Andelen af beskæftigede i denne branche varierer kun lidt på tværs af landsdele.

I den seneste udvikling fra 2007 til 2009 er der i forbindelse med konjunkturedgangen generelt sket et fald i beskæftigelsen i alle dele af landet, men der er store sektor- og geografiske forskelle. I figuren nedenfor er gengivet udviklingen i den branche og regionsopdelte beskæftigelse fra 4. kvartal 2007 til 4 kvartal 2009.

Figur 4.2: Udvikling i beskæftigelsen fra 4.kvt 2007 til 4.kvt 2009, fordelt på branche og region

Kilde: Rambøll på baggrund af Danmarks Statistik, Arbejdskraftundersøgelsen.

Som det fremgår af figuren, er det primært industri, bygge/anlæg og transport, der har haft største fald i beskæftigelsen siden 2007. Beskæftigelsen i industrien er faldet betydeligt i alle dele af landet, hvilket i høj grad kan tilskrives faldende efterspørgsel i udlandet og dermed faldende eksport.

Tages størrelsen på de forskellige regioner i betragtning, er det særligt Nord- og Midtjylland, der er påvirket heraf. Således er blevet ca. 12.000 færre beskæftigede i industrien i Nordjylland, hvilket svarer til mere end 4 pct. af den samlede beskæftigelse i regionen. For bygge/anlæg og handel og transport er der også betydelige forskelle i den seneste udvikling mellem regionerne. Således er beskæftigelsen i byggeriet faldet i Region Hovedstaden og ikke mindst Region Sjælland, mens den er stort set uændret i Jylland og på Fyn. Det omvendte er kendetegnet for handel og transport. Her er beskæftigelsen faldet betydeligt i Jylland og på Fyn, mens den er steget en smule i Hovedstaden og Sjælland.

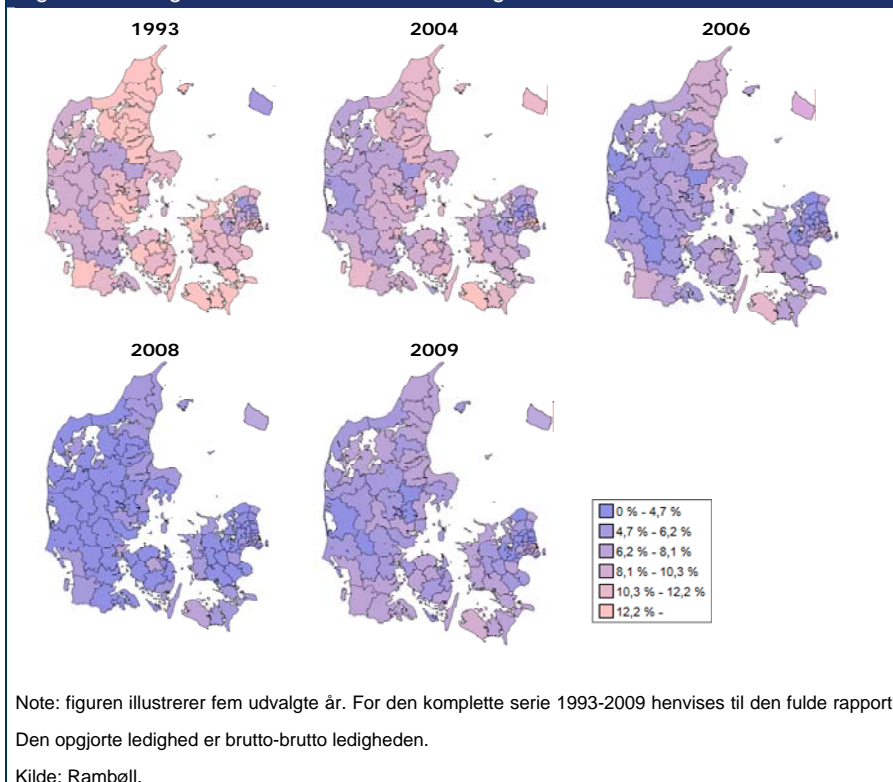
De eneste sektorer, som har en betydelig stigning i beskæftigelsen fra 2007 til 2009 er offentlig administration, undervisning og sundhed samt kultur, fritid og anden service. Her er stigningen i beskæftigelsen særligt koncentreret omkring hovedstadsområdet og Sjælland. Der er for regionerne under ét tale om en absolut stigning i antallet af personer, og ligeledes en relativ stigning. Den opgjorte relative stigning påvirkes i et omfang af, at den samlede beskæftigelse i perioden er faldet, hvormed sektoren relativt set fylder mere.

4.4. Ledighedens udvikling og spredning – 1993-2009

At der er regionale forskelle i ledighed og beskæftigelsesmuligheder, er et velkendt og velbeskrevet forhold i dansk beskæftigelsespolitik. En række yderområder har således gennem en længere årrække haft problemer med et relativt højt ledighedsniveau gennem såvel perioder med lavkonjunktur som højkonjunktur. I de følgende afsnit ses der nærmere på ledighedens udvikling og geografiske fordeling.

Når man ser på ledighedens geografiske fordeling på kortmateriale jf. figur 4.3., viser der sig imidlertid et billede af et ledighedslandskab, der nok har tydelige geografiske komponenter, men hvor afstand fra de store bycentre langt fra er den eneste komponent i ledighedens geografiske fordeling.

Figur 4.3: Ledigheden i kommunerne – udvalgte år

Som det fremgår af figurene, er ledigheden højest i de store bykommuner og i en del af yderområderne. Yderområderne med relativ høj ledighed indbefatter bl.a. store dele af Nordjylland, Syd- og Vestsjælland, Lolland-Falster og Sydfyn.

Modsat er ledigheden lavest i dele af pendlings-oplandene til de store byer og i Vestjylland. Der er således lav ledighed i de forholdsvis velstående kommuner nord for København, i Nordsjælland og i nogle af de århusianske omegnskommuner. Men der ses også generel lav ledighed i visse dele af yderområderne. Det gælder for store dele af Vest- og Midtjylland, at der er et vedvarende lavt ledighedsniveau set i forhold til landsgennemsnittet.

Det ses også af kortene, at det geografiske mønster i ledighedens fordeling er relativt stabilt over tid. Det er således de samme kommuner, der har en tendens til højere ledighedsniveauer i hele perioden, om end forskellene bliver mindre tydelige i perioder med meget lav ledighed. På denne baggrund kan man se en række relativt tyde-

lige og stabile regionale mønstre i kommunernes ledighedsniveau. Den højeste ledighed findes således gennem stort set hele perioden i en L formet, eller fiskekrogsformet struktur i landet, der strækker sig fra Nordjylland over Randers, Djursland, Århus, store dele af Fyn, Langeland, Lolland, Falster, Syd- og Vestsjælland samt København og den københavnske vestegn. Mønsteret er særlig tydeligt på kortet over 2008. Den laveste ledighed findes primært i to områder omkring hhv. Nordsjælland og Vest- og Midtjylland.

I forlængelse af den illustrerede geografiske ledighedsfordeling er det vigtigt at være opmærksom på, at det anvendte ledigheds mål påvirker de observerede tendenser. Når der som i denne analyse anvendes et mål, der inkluderer alle kontant- og start-hjælpsmodtagere, uanset om de er aktivt søgende, vil det naturligvis give udsving i retning af højere ledighed i kommuner, der har større grupper af socialt svage og af flygtninge/indvandrere. Dette er en del af forklaringen på, at storbyerne optræder med et højt ledighedsniveau i analysen.

Der er da også tydelige forskelle på ledighedens sammensætning indenfor gruppen af kommuner med høj ledighed. I Nordjylland er der således relativt få kontant-hjælpsmodtagere i forhold til dagpengemodtagere, mens kontanthjælp i de store byer og på Lolland udgør en større andel af den samlede ledighed. Når de store byer betragtes, ligger de generelt højt på såvel kontanthjælp- som dagpengeledighed. Det er særligt København og Odense, som har høj ledighed i 2009, mens Århus er tæt på landsgennemsnittet, og Aalborg og Esbjerg ligger midt imellem. Fordelingen af kontanthjælp- og dagpengeledighed er nogenlunde ens i de store byer, hvor kontanthjælp udgør knapt to tredjedele af den samlede ledighed, bortset fra Aalborg, som har relativt flere dagpengemodtagere.

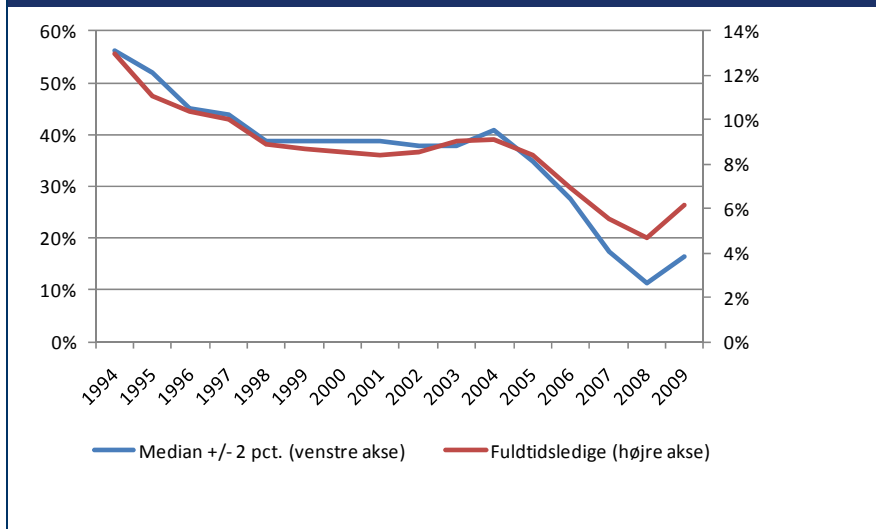
4.5. Udviklingen i spredningen mellem kommunerne

Med henblik på en analyse af hvorvidt den regionale ulighed øges eller mindskes, er der konstrueret et mål for spredningen - forskellene i ledighedsniveau - mellem kommunerne, som angiver andelen af landets kommuner, som ligger mere end en vis given afstand fra mediankommunens ledighedsniveau. Mediankommunen er den kommune, som ligger lige i midten, hvis alle kommuner opstilles rangordnet efter ledigheden.

Figur 4.4 nedenfor viser udviklingen i andelen af kommuner, der har en ledighed, som ligger mere end +/- 2 pct. point fra ledigheden i mediankommunen. I figuren er

dette mål for ledighedens spredning illustreret sammen med det generelle ledighedsniveau.

Figur 4.4. Ledighedens spredning mellem kommunerne sammenholdt med generelt ledighedsniveau

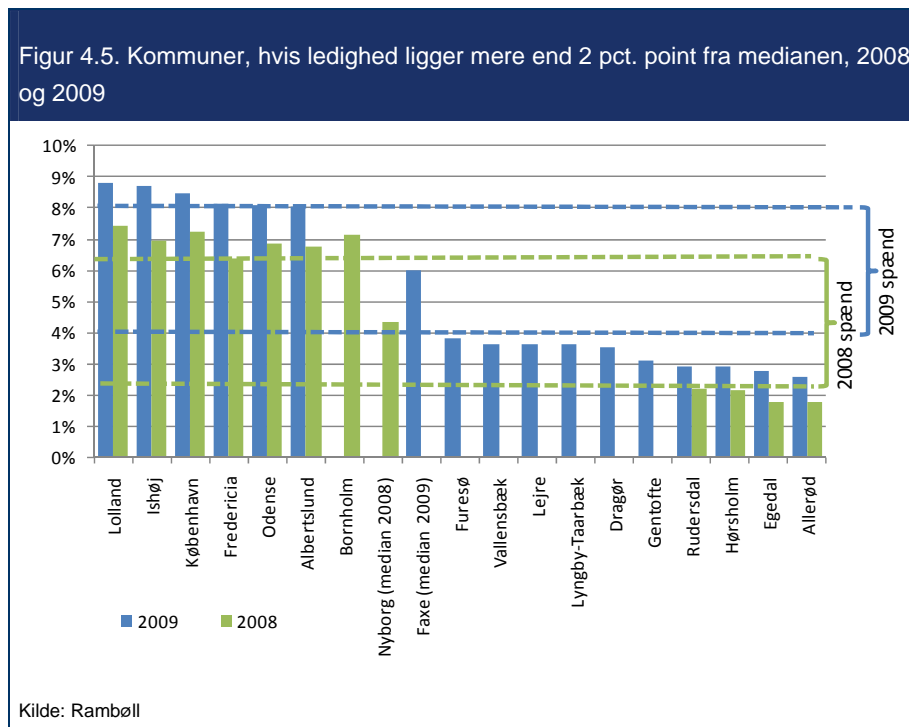

Kilde: Rambøll

Som det fremgår af figuren, følger udviklingen i spredningen i ledigheden mellem kommuner udviklingen i konjunkturerne således, at spredningen generelt indskrænkes i opgangstider og øges i nedgangstider. Højkonjunktursiden siden 2003 viser, at ledigheden i kommunerne med den laveste ledighed således udviser betydelig mindre udsving over konjunkturcyklussen end ledigheden i kommuner med højt ledighedsniveau, når man ser på udviklingen i procentpoint (og dermed i antal personer). Andelen af kommuner, der ligger mere end +/- 2 pct. point fra medianen, falder fra godt 55 pct. af kommunerne i 1994 til ca. 11 pct. i 2008. Spredningen mellem kommunerne har således generelt været faldende i perioden 1993-2009.

Dog fremgår det af figur 4.4, er spredningen steget en smule fra 2008 til 2009, hvilket atter kan forbindes med skiftet i konjunkturerne. Dette skyldes primært, at der er flere kommuner, som i 2009 ligger betydeligt under medianen, hvilket igen hænger sammen med, at ledigheden i mediankommunen er steget fra 4,3 pct. i 2008 til 6 pct. i 2009. I 2009 er der således et antal kommuner i hovedstadsområdet, der har bevæget sig uden for båndet på +/- 2 procentpoint. Disse kommuner har altså en ledighedsprofil, der er mindre konjunkturfølsom end flertallet af kommunerne, således at

deres ledighed i forbindelse med konjunkturomslaget er steget mindre end ledigheden i mediankommunen. Hvilke kommuner, der placerer sig i henholdsvis over og under 2 pct. point fra medianen, er gengivet i figur 4.5.

I analysen er det endvidere undersøgt, hvorledes hver enkelt kommunes relative ledighedsniveau påvirkes over den seneste konjunkturcyklus - om kommunen er mere eller mindre konjunkturudsat, eller om der er en generel konjunkturaafhængig udviklingstrend. Denne analyse er udført ved at se på udviklingen i den seneste konjunkturøgang (2004-2008) og nedgang (2008-2009). I denne forbindelse er kommunerne blevet inddelt i fire kategorier baseret på deres relative ledighedsniveau på de tre statistidspunkter, som illustreret i figuren nedenfor:

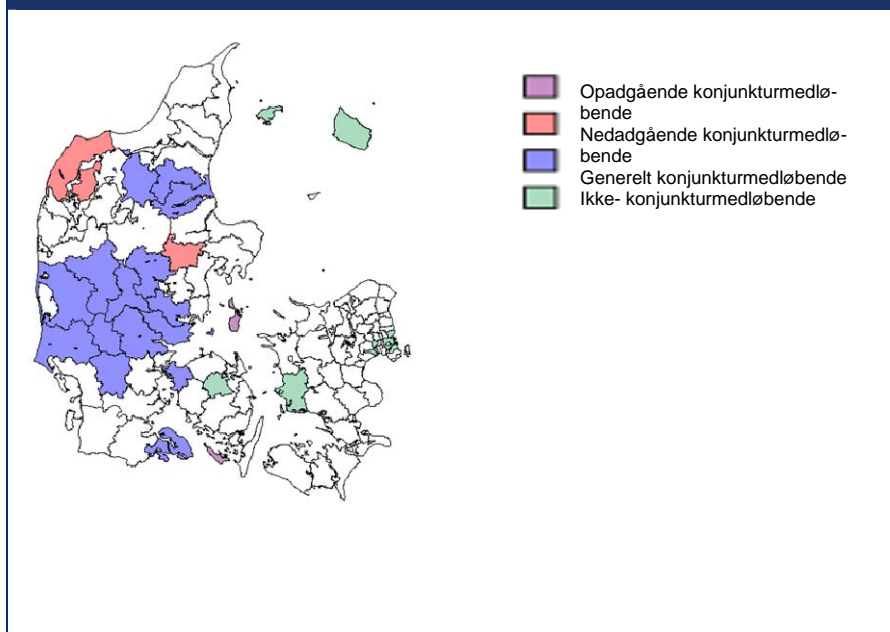
Figur 4.6. Definition af fire typer konjunkturmedløb i perioden 2004-2008

Relativ udvikling 2004-2008			
Relativ udvikling 2008-2009		Stort fald	Mindre fald/stigning
	Stor stigning	Generelt konjunkturmedløbende	Nedadgående konjunkturmedløbende
	Mindre stigning/fald	Opadgående konjunkturmedløbende	Ikke konjunkturmedløbende

På kortet nedenfor ses, hvilke kommuner der falder ind i de fire typer, når man gennemfører analysen udelukkende på dagpengemodtagere.¹⁵

¹⁵ Dagpengemodtagere er, som tidligere beskrevet, den mest konjunkturfølsomme del af ledigheden, hvis man inkluderer kontanthjælpsmodtagere i analysen bliver kommunerne i de fire typer mere spredte, da den relative størrelse på konjunkturudsvingene er mindre.

Figur 4.7. Dagpengemodtagere - konjunkturfølsomhed

Kilde: Rambøll

Som det fremgår af fordelingen af de fire kommunetyper på kortet, er der en tydelig geografisk struktur i konjunkturfølsomheden. De generelt konjunkturmedløbende kommuner er koncentreret i Midt- og Vestjylland samt Himmerland, mens de ikke konjunkturmedløbende kommuner hovedsageligt findes i hovedstadsområdet. Denne fordeling kan formentlig i vidt omfang forklares ved, at de generelt konjunkturmedløbende kommuner har en forholdsvis stor beskæftigelse i konkurrenceudsat og eksportorienteret industri, mens de ikke-konjunkturmedløbende kommuner er kommuner med en større andel beskæftigede i den offentlige og private serviceerhverv, som er mindre konjunkturfølsomme, eller er kommuner med et generelt højere ledighedsniveau, som ikke flytter sig så meget i perioden.

De nedadgående konjunkturmedløbende kommuner er en mindre gruppe, som inkluderer Thisted og Morsø samt Favrskov kommuner. Disse kommuner er alle kendetegnet ved, at de havde et meget lavt ledighedsniveau allerede i 2004 og godt nok oplevede et fald, men dette fald var relativt mindre end i de fleste andre kommuner.

Omvendt er de tre kommuner blevet hurtigt påvirket af konjunkturedgangen og har oplevet kraftigt stigende ledighed fra 2008 til medio 2009.

Endelig er de opadgående konjunkturmedløbende en lille gruppe som kun indeholder ø-kommunerne Ærø og Samsø. Det er vanskeligt at sige, hvad der ligger bag, at disse to ø-kommuner relativt set har klaret sig godt både i opgangs- og nedgangsperioden. Men det er vigtigt at huske, at der netop er tale om udviklingen relativt til andre kommuner. Både

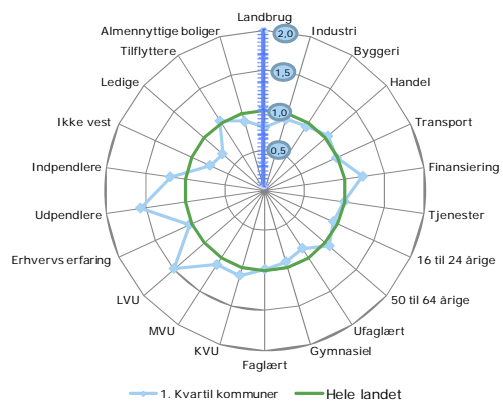
Samsø og Ærø oplevede således betydelige ledighedsfald i opgangsperioden om end ikke helt til så lavt et niveau i 2008, som visse andre kommuner nåede. Omvendt er ledigheden i de to kommuner i 2009 ikke nået at stige i samme takt som i de generelt konjunkturmedløbende kommuner.

4.6. Kendetegn ved kommuner med høj og lav ledighed

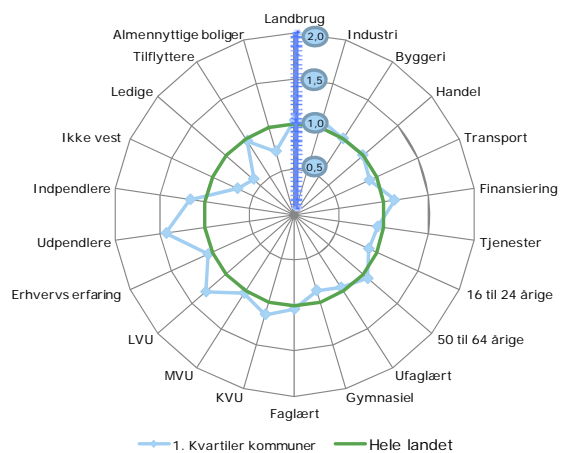
For at undersøge de nærmere kendetegn ved kommuner med høj og lav ledighed, ses i det følgende på, hvilke baggrundskarakteristika der findes på kommuner nederst hhv. øverst i ledighedsfordelingen: Konkret er set på de 25 pct. af kommunerne, som har haft den laveste hhv. højeste ledighed. Figurene nedenfor giver et overblik over en lang række variable for de to grupper af kommuner i henholdsvis 1993 og 2007. Figurene læses således, at den grønne cirkel ved 1,0 repræsenterer landsgennemsnittet. Hvis den blå kurve for en given variabel ligger udenfor den grønne cirkel betyder dette, at kommunerne indenfor den pågældende gruppe af kommuner har en højere andel eller værdi på den pågældende variabel (fx flere almene boliger som andel af boligmassen), omvendt gælder det, at hvis den blå kurve ligger indenfor den grønne cirkel, har kommunerne haft en lavere værdi på den pågældende variabel.

Figur 4.8: Socioøkonomisk profil – bund kvartilen (laveste ledighed)

1993

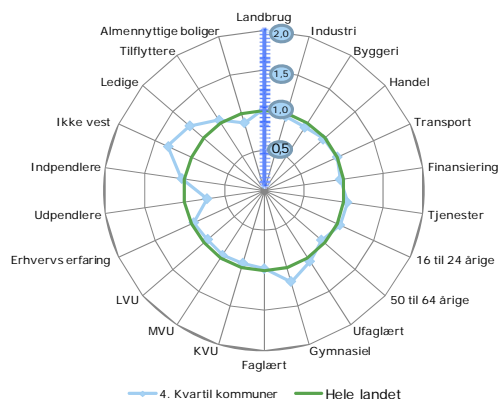
2007

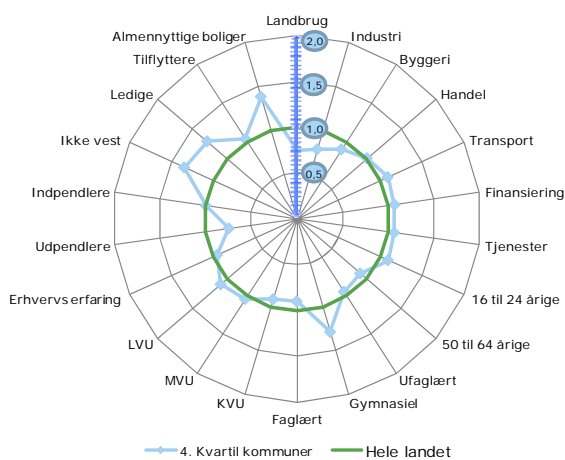
Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis kommunerne i kvartilen og hele landet for hver af de socioøkonomiske faktorer.

Figur 4.9: Socioøkonomisk profil – top kvartilen (højeste ledighed)

1993

2007

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis kommunerne i kvartilen og hele landet for hver af de socioøkonomiske faktorer.

Som det fremgår af figurerne, er det primært kommuner med mange almennyttige boliger og med mange indbyggere med ikke-vestlig baggrund, som har en relativt høj ledighed. Det skal dog hertil bemærkes, at der er betydelig forskel på beskæftigelsesgraden blandt forskellige grupper af indbyggere med ikke-vestlig baggrund. Forskellene ses bl.a. i forhold til hhv. indvandrere og efterkommere, oprindelsesland, alder og køn.

Kommuner med høj ledighed har også forholdsvis færre upendlere, ligesom de har relativt færre beskæftigede i landbrug og industri end de øvrige kommuner.

Kommunerne med en relativt lav ledighed er kendetegnet ved at have flere ud- og indpendlere end gennemsnittet, samtidig med at de har færre indbyggere med ikke vestlig baggrund, færre almene boliger og flere indbyggere med en højere videregående uddannelse.

Generelt har befolkningens uddannelse stor betydning for ledighedsrisikoen. Denne betydning af uddannelse ses også afspejlet i ledigheds mønstrene mellem kommunerne. Der er således en generel tendens til, at en større andel af befolkningen har faglært eller videregående uddannelser i kommunerne med den laveste ledighed. Til gengæld er der ikke den store forskel i andelen af ufaglærte, når de to grupper af kommuner betragtes. Når uddannelse ikke udviser større forskelle end tilfældet er mellem de to grupper af kommuner, hænger det sammen med sammensætningen af kommunerne i gruppen. Kommunerne med den højeste ledighed består primært af de store byer og en række yderområder, mens kommunerne med den laveste ledighed består af såvel Nordsjællandske/Nordkøbenhavnske kommuner og Vest- og Midtjyske kommuner. Der er således stor variation i befolkningssammensætning og erhvervsstruktur internt mellem de to grupper af kommuner.

Når man sammenligner profilen for de socioøkonomiske baggrundsfaktorer i 1993 og 2007, er den nogenlunde stabil, men med et par markante afvigelser: For det første er forskellen i andelen af almene boliger ikke nær så markant i 1993, som den er blevet i 2007. For det andet er den lavere andel beskæftigede i landbrug og industri, som ses i 2007 blandt kommunerne med den højeste ledighed, ikke at finde i 1993. Dette skyldes primært, at der er sket en forskydning i kommunerne med den højeste ledighed fra jyske landkommuner i 1993 hen imod bykommuner og københavnske omegnskommuner i 2007. Denne forskydning hænger igen sammen med det generelt faldende ledighedsniveau, og at dagpengeledigheden fylder mindre og kontant-hjælpsledigheden mere i 2007 end i 1993.

4.7. Analyse af forskelle i regional udvikling

Som vist i forrige kapitel udviser ledighedens og beskæftigelsens fordeling mellem kommunerne i Danmark betydelige geografiske variationer kombineret med, at der er en række markante tendenser på tværs af de geografiske ledigheds- og beskæftigelsesmønstre for forskellige grupper af befolkningen.

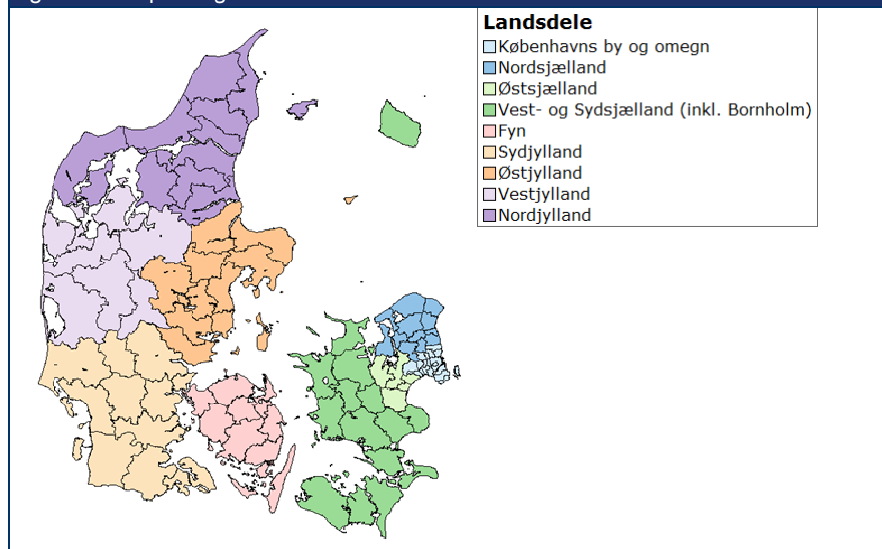
I dette afsnit analyseres disse forskelle i den regionale udvikling med henblik på at opnå en bedre forståelse af, hvilke faktorer, der har påvirket ledigheden i de enkelte landsdele og dermed også landsdelenes individuelle udfordringer. Til dette formål er opstillet en række modeller, hvorigennem det statistisk er undersøgt om disse faktorer er forskellige fra landsdel til landsdel, eller om det er de samme faktorer, der har været bestemmende for ledigheden på tværs af landet. Resultaterne fra modellerne danner videre grundlaget for en sårbarhedsvurdering af de enkelte landsdele i forhold til deres ledighedssituation.

Opdelingen af Danmark i 11 landsdele er oprindeligt foretaget af Danmarks Statistik, og opdelingen er gengivet i figuren nedenfor. I forhold til analyserne bemærkes dog, at landsdelen Bornholm er lagt sammen med Vest- og Sydsjælland og Københavns by og omegn ligeledes lagt sammen.¹⁶

---

¹⁶ Landsdelenes anvendelighed som analysegenstand er efterprøvet og bekræftet som anvendelig analyseenhed. For yderligere herom henvises til undersøgelsens fulde rapport.

Figur 4.10: Opdelingen af Danmark i 9 landsdele

4.7.1 De bagvedliggende faktorer i analysen

Samlet set er der dannet omkring 120 forskellige analysevariable, der inddrages i forklaringen af udviklingen i ledigheden på tværs af landet og over tid. Disse 120 variable er kategoriseret i 19 underkategorier og 4 overordnede kategorier givet ved henholdsvis udbud og efterspørgsel, samt strukturelle og beskæftigelsespolitiske faktorer.

Reelt set er det langt fra alle af de 120 variable, der kommer i anvendelse i undersøgelsen. Dette skyldes, at mange af variablene er forskellige opgørelser for de samme forhold. Dertil kommer, at det kun er de variable fra de 18 underkategorier, der er højest korreleret med ledigheden og mindst korreleret med de øvrige forklarende variable, som udtages og anvendes i undersøgelsen.¹⁷

4.7.2. En samlet model til forklaring af udviklingen i ledigheden

Udgangspunktet for de statistiske analyser er en samlet model, der forsøger at forklare udviklingen i ledigheden opgjort på kommuneplan for hele landet over perioden

¹⁷ For den komplette liste over de 120 variable og forklaringskraften for den samlede model samt landsdelsmodellerne henvises til den fulde rapport.

1993-2007. Det må indledningsvis bemærkes, at idet analysen kun går frem til 2007, så indgår effekten fra den aktuelle krise ikke i analysen.

Formålet med analysen er at undersøge, om ledigheden kan forklares på baggrund af de samme variable i alle landsdele, eller om det vil give en bedre forklaringskraft at opstille individuelle modeller for de enkelte landsdele. Modellens resultater er vist i tabel 4.1.¹⁸

Tabel 4.1: Fortolkning af modellens resultater	
Faktorer, der reducerer ledigheden	Faktorer, der bidrager til øget ledighed
Andel beskæftigede i industrien	Andel ikke vestlige borgere
Andel upendlere	Andel almennyttige boliger
Andel erhvervskompetencegivende uddannelser	
Gennemsnitlig erhvervs erfaring	
BNP pr. indbygger	

Kilde: Rambøll på baggrund af DREAM og IDA.

Modellen opstillet for hele landet forklarer dog relativt dårligt ledigheden i nogle af landsdelene. Det drejer sig om både Nordjylland, Syddanmark, Vest- og Sydjylland (inkl. Bornholm) samt Københavns by og omegn. Derfor er det således fundet relevant at ledighedsudviklingen forsøges forklaret i individuelle modeller for de enkelte landsdele således, at der i højere grad kan tages højde for landsdelenes specielle arbejdsmarkedstræk.

4.8. Modeller til forklaring af udviklingen i ledigheden i de enkelte landsdele

Udgangspunktet for de landsdelsspecifikke modeller er opstilling af en socioøkonomisk profil for de enkelte landsdele således, at der dannes en forståelse af, hvilke

---

¹⁸ Den samlede model indeholder, foruden de mere kvalitative forklarende variable, dummyvariable for tid og landsdele, som forklarer henholdsvis landsdels- og tidsspecifikke mønstre. Dummyvariablene for tid er således indsat med henblik på at forklare variation i ledigheden over tid, som er ens for alle kommuner i landsdelen, mens dummyvariablene for landsdelene forklarer den variation i ledigheden, som er ens over tid, men specifik for den enkelte landsdel.

faktorer, der er af særlig betydning i de forskellige områder både overordnet set og for ledigheden i særdeleshed.

Tabel 4.2. viser sammenfattende, hvilke faktorer der, på baggrund af den økonomiske analyse, for de enkelte landsdele kan identificeres som havende betydning for landsdelenes ledighedsudvikling.

Tabel 4.2: Oversigt over de landsdelsspecifikke modellers forklarende variable og deres påvirkning af ledigheden

	Hele landet	København by og omegn	Nordsjælland	Østsjælland	Vest- og Syd-sjælland + Bornholm	Fyn	Sydsjælland	Østjylland	Vestjylland	Nordjylland
Beskæftigede i landbrug og fiskeri						(+)				
Beskæftigede i industri	(-)						(-)		(+)	(-)
Beskæftigede i bygge og anlæg		(-)		(-)	(-)			(-)		(-)
Beskæftigede i handel, hotel og restauration										
Beskæftigede i transport, post og tele										
Beskæftigede i finansiering + forretningservice		(-)	(-)					(-)		
Beskæftigede i off. og personlige tjenester					(+)					
Erhvervskompetencegivende uddannelse	(-)									
Kort videregående uddannelse										
Ufaglærte				(+)	(+)					
Faglærte									(-)	
Personer mellem 16 og 24 år					(+)	(+)				
Personer mellem 50 og 64 år		(-)								
Ikke-vestlige indbyggere	(+)	(+)					(+)	(+)	(+)	
Udpendlere	(-)		(-)			(-)	(-)			
Indpendlere										
Tilflyttere		(+)	(+)			(-)				
Andel almennyttige boliger	(+)	(+)	(+)							
Gennemsnitlig anciennitet	(-)	(-)	(-)							
BNP pr. indbygger	(-)									
Beskæftningsgrundlag pr. indbygger										

Bemærkning: (+) indikerer at faktoren øger ledigheden. (-) indikerer, at faktoren reducerer ledigheden (Alt andet lige betragtninger). Kilde: Rambøll.

I de følgende kapitler vil de opstillede modeller for de enkelte landsdele blive beskrevet ligesom landsdelenes individuelle profiler og mulige sårbarheder vil blive beskrevet. Derudover vil der for 4 landsdele blive suppleret med indsamlet viden fra en række udvalgte caseområder. Disse er udvalgt bl.a. på baggrund af, at de i den pågældende periode har haft en ledighedsprofil, der afviger fra hvad landsdelsmodellen til sagde ud fra områdets baggrundskarakteristika. Denne del af analysen er baseret på kvalitative interviews med lokale aktører med et indgående kendskab til den lokale udvikling.¹⁹

Indledningsvist gives et overblik og grafisk sammenfatning over de landsspecifikke modeller, jf. tabel 4.2 ovenfor.

4.8.1. København by/omegn

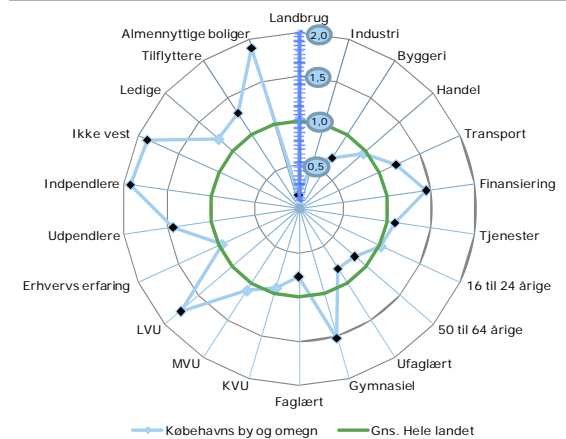
Socioøkonomisk profil

København by og omegn afviger markant fra landsplan på stort set samtlige de socioøkonomiske og demografiske faktorer, som er medtaget i undersøgelsen. Landsdelen har således signifikant flere almennyttige boliger, flere tilflyttere med ikke-vestlig baggrund, flere ind- og upendlere, flere personer med lang videregående uddannelse og flere beskæftigede inden for finansiering og forretningsservice, offentlige og personlige tjenester og transport end landet som helhed. Derimod er beskæftigelsen inden for landbrug og industri ikke overraskende lavere end i resten af landet. Ledighedsmæssigt ligger Københavns by og omegn lidt højere end landsgennemsnittet, men forskellen er ikke statistisk signifikant, jf. figur 4.11 nedenfor.

---

¹⁹ Aktørerne omfatter bl.a. jobcenterchefer, erhvervschefer og personer fra fagbevægelsen. Der er gennemført 3-4 interviews per case, dog kun ét for Lolland, idet der ikke kunne gennemføres flere interviews inden for undersøgelsens tidsramme. For den fulde liste over interviewpersoner henvises til undersøgelsens fulde rapport.

Figur 4.11.: Socioøkonomisk profil – Københavns by og omegn

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis landsdelen og resten af landet for hver af de socioøkonomiske faktorer. En sort firkant angiver, at forskellen mellem gennemsnittet for landsdelen og landet som helhed er statistisk signifikant.

Tabel 4.3: København by og omegn

Faktorer, der reducerer ledigheden

Andel beskæftigede i bygge- og anlæg

Andel beskæftigede i finansiering og forretningsservice

Andel personer mellem 50-64 år

Gennemsnitlig anciennitet

Faktorer, der bidrager til øget ledighed

Andel ikke-vestlige indbyggere

Andel tilflyttere

Andel almennyttige boliger

Statistisk model

Den statistiske model til forklaring af ledigheden i landsdelen afspejler i vid udstrækning den socioøkonomiske profil, idet mange af de socioøkonomiske faktorer, som ligger over landsgennemsnittet, også indgår i modellen, jf. tabel 4.3. ovenfor. Dette gælder for almennyttige boliger, personer m. ikke-vestlig baggrund, tilflyttere og beskæftigede inden for finansiering og byggeri. Andre faktorer har også stor indflydelse på ledigheden, men kan ikke samtidig også indgå i modellen. Det gælder ind- og udpendlere og personer m. videregående uddannelser. I modellen er anciennitet endvidere en relativ vigtig faktor, hvilket muligvis hænger sammen med, at der er mange videnstunge arbejdsplader i landsdelen. Andelen af 50-64-årige er således den eneste aldersgruppe, som entydigt sænker ledigheden.

Casebeskrivelse fra Københavns vestegn

Visse af kommunerne beliggende i Københavns vestegn er svære at forklare i den statistiske model for landsdelen, og i en klyngeanalyse grupperer de sig sammen i en selvstændig enhed. Brøndby, Albertslund og Vallensbæk klarer sig således relativt bedre end forventet i forhold til, hvad modellen ud fra deres socioøkonomiske profil ville forudsige, mens Ishøj klarer sig dårligere. For at søge en nærmere forklaring på dette, er der lavet en caseanalyse på vestegnen.

Vestegnen har begrænset industri, men meget detailhandel samt lager- og transportvirksomhed. Trods lager- og transportvirksomhedens konjunkturfølsomhed har erhvervslivet på Vestegnen som helhed klaret sig godt gennem krisen. Dette skyldes ikke mindst landsdelens centrale placering og pendlingsoplandet, men også mere specifikke faktorer som f.eks., at der i kølvandet på den seneste konjunkturedgang er sket en stærk stigning i antallet af dagligvarebutikker. Stigningen kan muligvis forklares som en konsekvens af seneste konjunkturedgang, hvor nye afdelinger placeres i de større byer og pendlingsområder, der ud fra et efterspørgselsmæssigt synspunkt er mere sikre.

Vestegnen har ifølge lokale aktører haft en ugunstig udvikling i befolkningens uddannelsesniveau, og dette medfører, at efterspørgslen fra de lokale erhverv ikke nødvendigvis matcher udbuddet af arbejdskraft. Der er relativt mange ufaglærte, som således har svært ved at finde beskæftigelse lokalt, idet der sker en forskydning over mod en større beskæftigelse i serviceerhverv. Særligt har beskæftigelsen på lagerområdet været påvirket af lavkonjunktoren. Vestegnskommunerne har en stor andel indbyggere med ikke-vestlig baggrund, som fylder meget i ledighedsstatistikken. Den seneste højkonjunktur har dog medført markante ændringer i retning af en større in-

tegration af indvandrere på arbejdsmarkedet. Indvandrerne har ligeledes indtil videre klaret sig forholdsvis godt gennem krisen, hvilket afspejles af udviklingen i ledigheden, der viser, at indvandrere udgør en aftagende andel af det samlede antal ledige fra 2008 til 2009. Dette kan også fremover medvirke til et lavere ledighedsniveau, end hvad modellen peger på. Dette er fordi modellen er baseret på den historiske udvikling, hvorfor f.eks. en ændret fremtidig beskæftigelsesgrad hos indbyggere med ikke-vestlig baggrund kan medføre, at den udvikling, som modellen tilsiger, ligeledes ændres.

Sårbarhedsanalyse

Over perioden 1993-2007 er beskæftigelsen inden for finansiering og forretningsservice steget fra omkring 15 til 20 procent, mens beskæftigelsen inden for de konjunkturfølsomme brancher givet ved handel, transport og industri samlet set er faldet med 4 procentpoint. Dette betyder, at udviklingen i beskæftigelsen overordnet set går i retning af mindre sårbarhed over for konjunkturerne.

Fra Arbejdskraftundersøgelsen fremgår, at den relativt største nedgang i beskæftigelsen siden konjunkturuomslaget i 2008 er sket inden for byggeri, industri, transport og ejendomshandel, mens finansiering og forretningsservice har haft uændret beskæftigelse. Med forbehold overfor, at Nordsjælland også indgår i region Hovedstaden, bekræfter denne seneste udvikling konvergens mod mindre sårbarhed. Samlet set har region Hovedstaden haft den laveste nedgang i beskæftigelsen siden 2008 givet ved 3,1 procent.

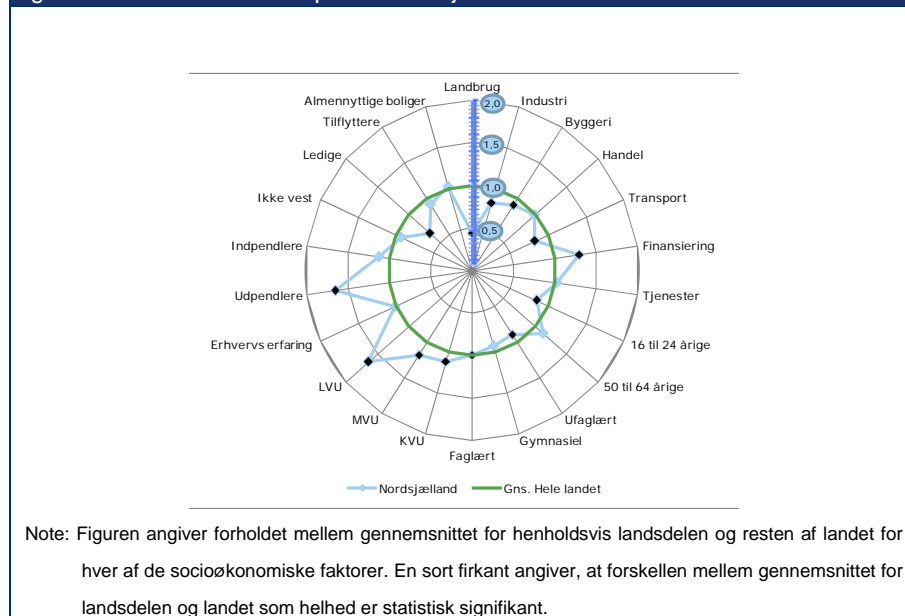
Ledigheden er også sårbar over for den sociale situation repræsenteret ved paraplyindikatorer som mange almennyttige boliger og en høj andel ikke-vestlige indbyggere og tilflyttere. Over perioden har andelen af almennyttige boliger og tilflyttere være konstant, hvorimod andelen af ikke-vestlige indbyggere er steget med 6 procentpoint, hvilket svarer til mere end en fordobling. Derimod er andelen af indbyggere med en videregående uddannelse steget med 7 procentpoint fra omkring 18 til 25 procent. Der er således ikke tegn på, at udviklingen i den socioøkonomiske profil samlet set vil øge sårbarheden, og kombineres dette med udviklingen i de mindst konjunkturfølsomme brancher, samt en stigning i andelen af ind- og udpendling på omkring 13-14 procentpoint, vurderes København by og omegn at være relativt lidt sårbare over for den videre konjunkturudvikling.

4.8.2. Nordsjælland

Socioøkonomisk profil

Nordsjælland er karakteriseret af en stærk socioøkonomisk profil med mange personer med videregående uddannelser, mange udpendlere, mange beskæftigede inden for finansiering og forretningsservice og en signifikant lavere ledighed end landet som helhed. Det er endvidere karakteristisk, at landsdelen har relativt lave andele af de socioøkonomiske faktorer, som bidrager til ledighed, herunder ufaglærte, indbyggere med ikke-vestlig og almennyttige boliger, jf. figur 4.12 nedenfor.

Figur 4.12: Socioøkonomisk profil - Nordsjælland

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis landsdelen og resten af landet for hver af de socioøkonomiske faktorer. En sort firkant angiver, at forskellen mellem gennemsnittet for landsdelen og landet som helhed er statistisk signifikant.

Tabel 4.4: Nordsjælland
Faktorer, der reducerer ledigheden
Andel beskæftigede i finansiering og forretningservice
Andel upendlere
Gennemsnitlig anciennitet
Faktorer, der bidrager til øget ledighed
Andel tilflyttere
Andel almennyttige boliger

Statistisk model

De vigtigste socioøkonomiske faktorer, der bidrager til at sænke ledigheden i Nordsjælland, er andelen af beskæftigede inden for finansiering og forretningservice, 50-64-årige/ høj anciennitet, personer med længerevarende uddannelser, samt upendlere. Beskæftigelsen inden for stort set alle andre brancher end finansiering og forretningservice bidrager til stigende ledighed hen over perioden. Derudover bidrager faktorer som især tilstedeværelsen af almennyttige boliger, ufaglærte og de 16-24-årige til stigende ledighed i landsdelen. Det er ikke muligt at inddrage samtlige disse faktorer i modellen, og blandt de nævnte, er det beskæftigede inden for finansiering, upendlere og anciennitet, der sænker ledigheden, mens tilstedeværelsen af almennyttige boliger og tilflyttere bidrager til stigende ledighed, jf. tabel 4.4. ovenfor.

Det er markant, at beskæftigelsen inden for så mange brancher bidrager til stigende ledighed, idet dette ikke umiddelbart kan forklares ved et samtidigt fald i branchebeskæftigelsen og ledigheden over den betragtede periode. Beskæftigelsen er således både stigende, konstant og faldende inden for disse brancher. En mulig forklaring er dog, at beskæftigelsen i brancherne samvarierer kraftigt med faktorer, der bidrager til stigende ledighed, herunder andelen af ufaglærte, personer med lav indkomst og ledige tilflyttere.

Sårbarhedsanalyse

Nordsjælland er en økonomisk robust landsdel. Det relative store antal beskæftigede inden for finansiering og forretningservice gør, i lighed med København by og omegn, landsdelen relativt mindre sårbar, og derudover er landsdelens beskæftigelse

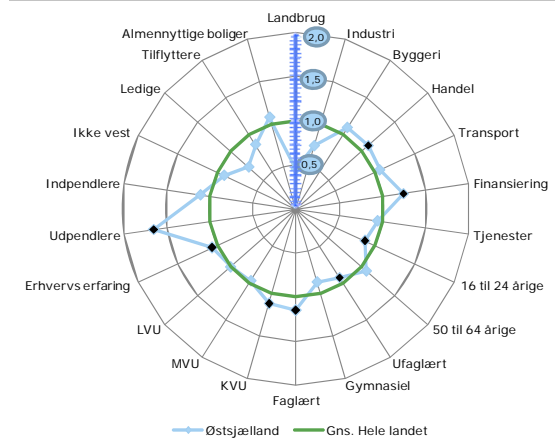
inden for de mere konjunkturafhængige brancher relativ lav og dens socioøkonomiske profil er domineret af veluddannede indbyggere med relativ lav ledighedsrisiko. Over perioden 1993-2007 har Nordsjælland i høj grad oplevet den samme udvikling som København by og omegn, hvor beskæftigelsen er flyttet fra konjunkturfølsomme brancher til mindre følsomme brancher som finansiering og forretningservice, og hvor ledighedsreducerende faktorer som pendling, uddannelsesniveau og anciennitet er steget markant. Dette gør Nordsjælland stadig mindre og mindre sårbar over for stigninger i ledigheden, hvilket senest er bekræftet i Arbejdskraftundersøgelsen for region Hovedstaden, jf. sårbarhedsvurderingen.

4.8.3. Østsjælland

Socioøkonomisk profil

Socioøkonomisk set ligner Østsjælland meget landet som helhed. Størstedelen af landsdelens socioøkonomiske faktorer er således på niveau med landsgennemsnittet, og kun andelen af udpendlere og af beskæftigede inden for landbrug og industri skiller sig signifikant ud. Ledighedsmæssigt ligger Østsjælland under – men ikke signifikant under – landsgennemsnittet, jf. figur 4.13 nedenfor.

Figur 4.13: Socioøkonomisk profil – Østsjælland

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis landsdelen og resten af landet for hver af de socioøkonomiske faktorer. En sort firkant angiver, at forskellen mellem gennemsnittet for landsdelen og landet som helhed er statistisk signifikant.

Tabel 4.5: Østsjælland

Faktorer, der reducerer ledigheden

Andel beskæftigede i bygge og anlæg

Faktorer, der bidrager til øget ledighed

Andel ufaglærte

Statistisk model

De socioøkonomiske faktorer, der bidrager relativt mest til stigende ledighed i Østsjælland, er beskæftigelsen inden for industri og transport, de 16-24-årige og de ufaglærte, mens beskæftigelsen inden for byggeri og finansiering og forretning, videregående uddannelser og uddannelse er relativt vigtigst for en lav ledighed. Blandt disse indgår i modellen beskæftigede inden for byggeri, der bidrager til faldende ledighed, og andel ufaglærte, der bidrager til stigende ledighed, jf. tabel 4.5. ovenfor. Trods de relativt få forklarende variable, forklarer modellen for Østsjælland overordnet set en stor del af variationen i ledigheden inden for denne landsdel.

Sårbarhedsanalyse

Østsjælland har lav eller landsgennemsnitlig beskæftigelsesniveau inden for konjunkturfølsomme brancher som industri, byggeri og transport. Derudover er landsdelens beskæftigelse jævn fordelt hen over de forskellige brancher med en mindre overvægt inden for finansiering og forretningsservice, hvilket samlet set gør landsdelen mindre end gennemsnitligt sårbar overfor konjunkturudsving. Landsdelen har en veluddannet arbejdsstyrke, hvilket også bidrager til at holde ledigheden nede. Analysen peger dog på, at ledigheden i landsdelen er særligt sårbar overfor andelen af 16-24-årige og andelen af ufaglærte.

Siden konjunkturedgangen i 2008, er beskæftigelsen i Øst-, Vest- og Sydsjælland faldet moderat med 5,3 procent. Faldet er sket inden for konjunkturfølsomme brancher som industri, byggeri og transport, men især også inden for information og teknologi og ejendomshandel. Derudover har regionen som den eneste også oplevet et moderat fald inden for finansiering og forretningsservice.

Over perioden 1993-2007 har Østsjælland oplevet samme gunstige udvikling som København by og omegn og Nordsjælland, hvor beskæftigelsen er steget med omkring 5 procentpoint inden for finansiering og forretningsservice, men den er faldet tilsvarende inden for konjunkturfølsomme brancher, herunder ikke mindst industrien. Derudover, og ikke uafhængigt deraf, er andelen med videregående uddannelser, ind- og uddannelse markant stigende, mens andelen af ufaglærte er tilsvarende faldende. Samlet set vurderes på denne baggrund i analysen, at sårbarheden i landsdelen er og har været faldende.

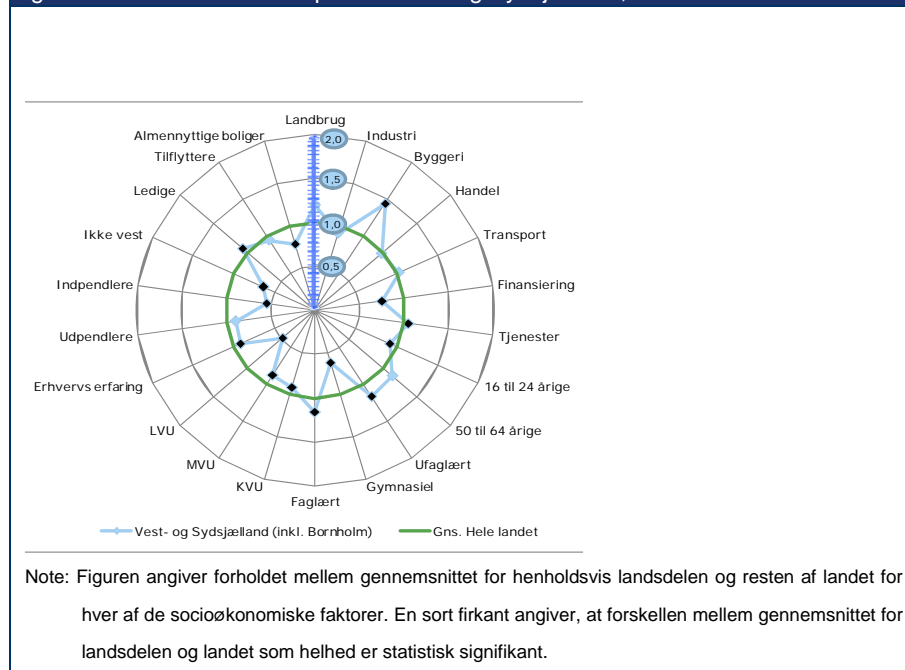
4.8.4. Vest- og Sydsjælland inkl. Bornholm

Socioøkonomisk profil

Vest- og Sydsjælland inkl. Bornholm er karakteriseret af et generelt lavt uddannelsesniveau og lav mobilitet i arbejdsstyrken.

Konkret er der signifikant lavere andele med videregående uddannelser, herunder især lange videregående uddannelser, signifikant flere ufaglærte, og signifikant mindre indpendling. Der er relativ høj beskæftigelse inden for landbrug og byggeri og ledighedsmæssigt ligger landsdelen over landsgennemsnittet, jf. figur 4.14 nedenfor.

Figur 4.14: Socioøkonomisk profil – Vest- og Sydsjælland, inkl. Bornholm

Tabel 4.6: Vest- og Sydsjælland inkl. Bornholm

Faktorer, der reducerer ledigheden

Andel beskæftigede i bygge og anlæg

Faktorer, der bidrager til øget ledighed

Andel ufaglærte

Statistisk model

Ledigheden er faldet i takt med beskæftigelsen er faldet inden for landbrug, industri og transport hen over perioden 1993-2007. Dette betyder, at faldet i beskæftigelsen inden for disse brancher i en vis grad er blevet udlignet af stigende beskæftigelse i andre brancher, og hen over perioden er beskæftigelsen inden for handel, hotel og restauration, finansiering og forretningsservice og ikke mindst byggeri steget. Landsdelens beskæftigelse inden for byggeri er den højeste i landet, og denne faktor indgår i modellen som en faktor, der bidrager til faldende ledighed. Der er en relativ stor offentlig sektor afspejlet ved signifikant højere beskæftigelse inden for offentlige og personlige tjenester, som sammen med de 16-24-årige, og den signifikant højere andel af ufaglærte bidrager til stigende ledighed i landsdelen, jf. tabel 4.6. ovenfor. At beskæftigelse inden for offentlige og personlige tjenester bidrager til stigende ledighed vurderes i undersøgelsen at kunne fortolkes som en paraplyindikator for det offentliges ressourcer i forbindelse med den høje grad af sociale udgifter.

Casebeskrivelse for Lolland

I lighed med vestegnskommunerne har udviklingen på Lolland været svær at forklare i den statistiske model. Kommunen klarer sig relativt meget bedre end forventet i forhold til, hvad modellen ud fra dens socioøkonomiske profil ville forudsige. For at søge en nærmere forklaring på dette, er der lavet en case på Lolland.

Lolland er et typisk yderområde med udfordringer som høj ledighed, få arbejdspladser og store pendlingsafstande. Trods udfordringerne har landsdelen dog alligevel oplevet en positiv udvikling i de senere år. Historisk set lå ledigheden på Lolland i midten af 1990'erne på niveau med Vestegnen, men landsdelen fik ikke del i den faldende ledighed i slut-halvfemserne, og først efter det seneste opsving i 2004 begyndte Lollands ledighed at falde markant. Fra 1995 til 2003 oplever Lolland næsten en fordobling af antallet af kontanthjælpsmodtagere, og trods et markant fald siden 2003 ligger landsdelen stadig markant over landsgennemsnittet.

Arbejdsstyrkens sammensætning på Lolland kan udgøre en fremtidig udfordring. Den geografiske placering samt områdets uddannelsesmuligheder gør, at der sker en nettofraflytning af relativt ressourcestærke personer. Uddannelsesniveaulet ligger som resultat heraf under landsgennemsnittet. Dertil kommer, at en stor del af den faglærte ældre befolkning, som blandt andet optager mange af de faglærte jobs i den offentlige sektor, nærmer sig pensionsalderen. Kombinationen af, at faglærte og højtuddannede flytter fra området, og at der er en afgang fra arbejdsstyrken af personer med

kompetencegivende uddannelser, kan indenfor de nærmere år medføre, at kompetencerne hos de ledige i arbejdsstyrken ikke fuldt ud modsvarer de ledige jobs.

Sårbarhedsanalyse

Ifølge Arbejdskraftundersøgelsen er beskæftigelsen i Øst-, Vest og Sydsjælland samlet set faldet med 5,3 procent siden konjunkturomslaget i 2008. Dette er 1,5 procentpoint mere end region Hovedstaden, men på niveau med region Syddanmark og Midtjylland og betydeligt mindre end region Nordjylland, hvor beskæftigelsen er faldet med omkring 11 procent.

Over perioden 1993-2007 har der i Vest- og Sydsjælland været en udvikling, som i en vis forstand ligner det øvrige Sjælland. Der er således sket et fald i beskæftigelsen inden for landbrug og industri på næsten 8 procent, mens beskæftigelsen inden for finansiering og forretningservice, byggeri og handel, hotel og restauration samlet set er steget med næsten 6 procent. Samtidig er uddannelsesniveaet generelt steget; andelen med videregående uddannelser med omkring 6 procent, faglærte med omkring 4 procent, mens andelen af ufaglærte er faldet med omkring 8 procent. Derudover er pendlingen steget med omkring 13 procent. Trods denne udvikling er der alligevel stadig betydeligt mindre andele af uddannede, faglærte og pendlere, samt en betydelig større andel ufaglærte end på det øvrige Sjælland. Derudover er den gennemsnitlige anciennitet, trods en ensartet stigning i andelen af 50-64-årige, faldet med omkring 5 procent, mens den f.eks. er steget med omkring 38 procent i Østsjælland.

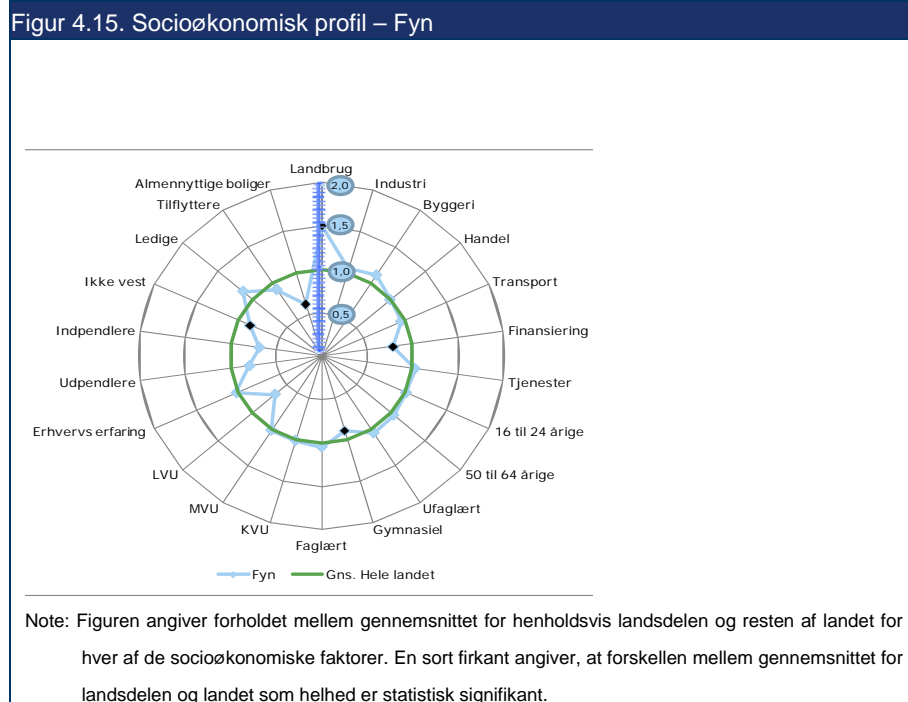
Der er således sket en forskydning i beskæftigelsen over mod mindre konjunkturfølsomme brancher, hvilket, i kombination med stigende uddannelsesniveau, pendling og færre ufaglærte, vil gøre landsdelen mere robust end tidligere. Men Vest- og Sydsjælland har stadig relativt høje niveauer af socioøkonomiske faktorer, der bidrager til øget ledighed, samt lave niveauer af faktorer, der giver robusthed og resistens over for ledighed, og har derfor overordnet set stadig en vis sårbarhed.

4.8.5. Fyn

Socioøkonomisk profil

Fyn er kendetegnet ved en relativ høj beskæftigelse inden for landbruget, som specielt i denne landsdel, er faldet markant inden for de senere år. Beskæftigelsen inden for øvrige brancher ligger med undtagelse af finansiering og forretningservice på niveau med landsgennemsnittet. Uddannelsesmæssigt ligger landsdelen overordnet set også på niveau med landsgennemsnittet, mens der er lidt lavere ind- og udpend-

ling end i landet som helhed. Ledigheden ligger lidt over landsgennemsnittet, jf. figur 4.15 nedenfor.

Tabel 4.7: Fyn	
Faktorer, der reducerer ledigheden	
Andel udpendlere	
Andel tilflyttere	
Faktorer, der bidrager til øget ledighed	
Andel beskæftigede i landbrug og fiskeri	
Andel personer mellem 16-24 år	

Statistisk model

På Fyn er de relativt vigtigste faktorer, der bidrager til en reduktion af ledigheden beskæftigelsen inden for byggeri, andelen med kompetencegivende uddannelser, herunder især de faglærte, samt anciennitet, ind- og udpendling og tilflytning. De relativt vigtigste faktorer, der bidrager til stigende ledighed, er de 16-24-årige og de ufaglærte (som i en vis grad er overrepræsenterede på Fyn).

I modellen er det samlet set muligt at kombinere fire af ovennævnte faktorer. Disse er andelen af tilflyttere og udpendlere, der begge bidrager til at sænke ledigheden, samt andelen af de 16-24-årige og beskæftigelse indenfor landbruget, der bidrager til stigende ledighed, jf. tabel 4.7. ovenfor. Andelen af ufaglærte er som nævnt også en vigtig faktor, som dog ikke kan indgå i modellen sammen med tilflyttere, idet der er en tæt negativ samvariation mellem disse to faktorer. Denne samvariation peger på, at landsdelen tilsyneladende i perioden er blevet begunstiget af en tilflytning af uddannede personer.

Casebeskrivelse for Vestfyn

Ledighedsudviklingen i Middelfart kommune har været svær at forklare i den statistiske model er, idet kommunen har oplevet en relativt mindre gunstig udvikling end forventet i forhold til sin socioøkonomiske profil. En anden årsag til, at Middelfart er interessant at betragte nærmere, er at den tilhører den konjunkturmedløbende gruppe af kommuner, som endvidere inkluderer dele af Øst- og Vestjylland, jf. figur 4.7. Endelig viser en analyse af kommunernes gruppering, at Middelfart naturligt hører sammen med de øvrige kommuner på Vestfyn.

Vestfyn er karakteriseret ved at være geografisk centralt placeret og have et stort pendlingsopland. Landsdelen har ligeledes et relativt konjunkturfølsomt erhvervsliv grundet industrien. Ifølge de lokale aktører, er der i de seneste år udviklet en niche indenfor hotel og konference på Vestfyn, hvilket blandt andet er muliggjort på grund af den centrale geografiske placering.

Som konsekvens af den seneste konjunkturedgang er der sket et skifte mod mere pendling til de jyske kommuner frem for de fynske nabokommuner. Dette skyldes, at de sydfynske kommuner har haft en relativt stor stigning i ledigheden, hvilket har skabt en øget efterspørgsel efter arbejdspladser i det fynske pendlingsområde. Generelt betyder den høje grad af pendling indenfor meget store oplande, at Vestfyn er mere underlagt de helt generelle konjunkturudsving, men ikke oplever en selvstændig lokal ledighedsproblematik.

På Vestfyn er der sket en udvikling hen mod, at området nu har en noget højere andel med uddannelse end landsgennemsnittet, hvilket af de lokale aktører forklares med, at kommunen er et attraktivt bosætningsområde. Dette er ikke så meget på grund af de lokale beskæftigelsesmuligheder, men mere fordi området ligger centralt i forhold til pendling, og fordi der er attraktive boliger.

Sårbarhedsanalyse

Fyns relativt høje beskæftigelse inden for landbrug og ikke mindst industri er en udfordring i forhold til ledigheden. Analysen viser dog, at Fyn i en vis grad har været i stand til at neutralisere faldet i beskæftigelsen i disse to brancher gennem stigende beskæftigelse inden for byggeri, handel, hotel og restauration, transport og finansiering og forretningsservice. Fyns ledighed reduceres gennem blandt andet tilflytning af uddannede og en høj udpending, men landsdelen har også en udfordring i forhold til ledigheden hos de 16-24-årige og ufaglærte. Over perioden 1993-2007 er udpending og det generelle uddannelsesniveau steget samtidig med, at antallet af ufaglærte er faldet, hvilket er i tråd med den generelle udvikling i landet.

Ifølge arbejdskraftundersøgelsen er beskæftigelsen siden konjunkturomslaget i 2008 samlet set faldet med 5,4 procent på Fyn og i Sydjylland. Dette er primært sket gennem et fald inden for industri, hvor beskæftigelsen er faldet med næsten 18 procent, samt fald inden for forretningsservice, hvorimod byggeriet modsat andre regioner er faldet meget beskedent. Faldet inden for industri understreger, at trods den positive udvikling, hvor der er sket en styrkelse af den socioøkonomiske sammensætning, har Fyn en mulig sårbarhed gennem sin høje beskæftigelse inden for konjunkturfølsomme brancher og relativt mange ufaglærte.

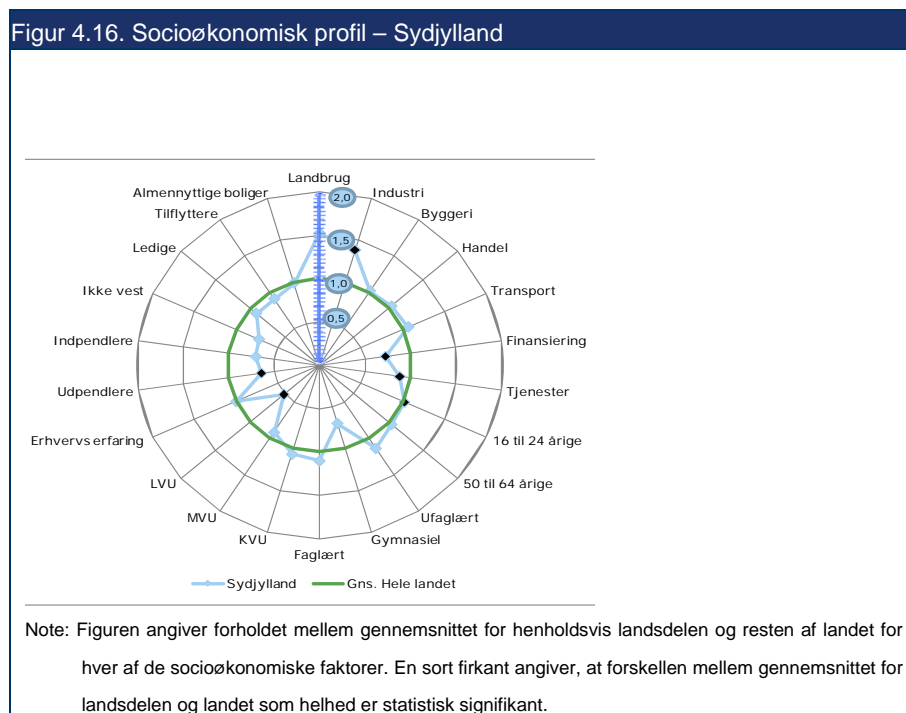
4.8.6. Sydjylland

Socioøkonomisk profil

Sydjylland har en relativ stor beskæftigelse inden for landbrug, der ligesom på Fyn har fået en mindsket andel inden for de senere år. Tilsvarende gælder beskæftigelsen inden for industri. Beskæftigelsen inden for øvrige brancher ligger tættere på det landsgennemsnitlige, dog med finansiering og forretningsservice og offentlige og personlige tjenester signifikant under landsgennemsnittet.

Overordnet set ligger niveauet for de socioøkonomiske faktorer for Sydjylland mere under end over landsgennemsnittet. Dette gælder for almennyttige boliger, ikke vest-

lige indbyggere, ind- og upendlere, indbyggere med mellemlange og lange uddannelser, hvorimod indbyggere med korte videregående uddannelser, faglærte og ufaglærte ligger lidt over det landsgennemsnitlige niveau. Ledigheden i Syddjylland ligger ligeledes lidt under landsgennemsnittet, jf. figur 4.16 nedenfor.

Tabel 4.8: Sydsjælland

Faktorer, der reducerer ledigheden
Andel beskæftigede i industrien
Faktorer, der bidrager til øget ledighed
Andel ikke-vestlige indbyggere

Statistisk model

I den statistiske model indgår beskæftigede inden for industrien og bidrager til at reducere ledigheden. Dette betyder, at det nævnte fald i beskæftigelsen inden for den-

ne branche ikke dominerer branchens overordnede positive effekt på ledigheden i landsdelen. Syddjylland har således næst efter Vestjylland den højeste beskæftigelse inden for industrien med en andel af beskæftigelsen på 19,2 procent i 2007. Beskæftigede inden for industri er samtidig en paraplyvariabel, der "hindrer" andre faktorer fra at indgå i modellen. Den har således en stærkt negativ samvariation med uddannelsesforhold, herunder især andelen af indbyggere med mellemlange uddannelser, og i positiv retning med andelen af ufaglærte, hvorfor disse forhold ikke kan indgå i modellen. Dog kan udpendingen trods tilsvarende stærk variation med industribeskæftigelsen godt indgå samtidigt i modellen, som en faktor, der medvirker til at reducere ledigheden. Endelig påvirker andelen af ikke-vestlige indbyggere, trods en andel under gennemsnittet, ledigheden negativt i Syddjylland, jf. tabel 4.8. ovenfor.

Sårbarhedsanalyse

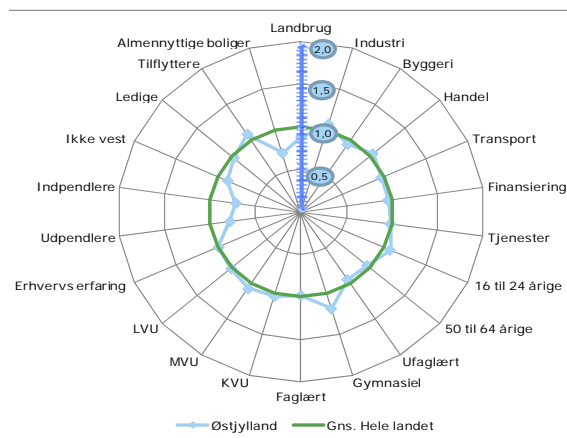
Syddjylland har gennem den høje beskæftigelse inden for landbrug og industri en vis sårbarhed. Udfordringen er, at få den faldende beskæftigelse inden for landbrug og industri erstattet af en øget beskæftigelse inden for andre brancher. Dette kompliceres af den forholdsvis lave andel af indbyggere med lang videregående uddannelse og store andel af ufaglærte i landsdelen samt den lave grad af ind- og udpending. Ifølge Arbejdskraftundersøgelsen har Syddjylland og Fyn siden konjunkturomslaget medio 2008 haft en nedgang i beskæftigelsen på samlet set 5,4 procent, hvilket er på niveau med Vest- og Sydsjælland, en anelse mindre end Midtjylland og væsentligt mindre end Nordjylland, der samlet set har haft et fald i beskæftigelsen på 11,1 procent. Faldet i beskæftigelsen på Fyn og i Syddjylland er netop især sket inden for industrien og landbruget, mens det på den positive side kan konstateres en stigning i beskæftigelsen inden for især finansiering og forretningsservice.

4.8.7. Østjylland

Socioøkonomisk profil

Østjylland har den mest typiske profil i forhold til landsgennemsnittet. Landsdelen har således trods spredt variation ingen signifikante afvigelser i de socioøkonomiske faktorer fra landet som helhed. Der er relativt færre almennyttige boliger samt ind- og udpendingere og relativt flere med gymnasial uddannelse, men forskellene fra landsgennemsnittet er ikke signifikante. Ledigheden er lidt over landsgennemsnittet, jf. 4.16 nedenfor.

Figur 4.17. Socioøkonomisk profil – Østjylland

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis landsdelen og resten af landet for hver af de socioøkonomiske faktorer. En sort firkant angiver, at forskellen mellem gennemsnittet for landsdelen og landet som helhed er statistisk signifikant.

Tabel 4.9: Østjylland

Faktorer, der reducerer ledigheden

Andel beskæftigede i bygge og anlæg

Andel beskæftigede i finansiering og forretningsservice

Faktorer, der bidrager til øget ledighed

Andel ikke-vestlige indbyggere

Statistisk model

I Østjylland har beskæftigelsen inden for forskellige brancher ikke påvirket ledigheden i samme grad som i andre landsdele hen over perioden. Der er således kun en ubetydelig sammenhæng mellem ledigheden og beskæftigelsen inden for landbrug,

industri, handel, hotel og restauration og transport. De eneste branchebeskæftigelser, der kan påvises at påvirke ledigheden, er beskæftigelsen inden for byggeri samt finansiering og forretningsservice, der er forhold som begge indgår i den statistiske model og bidrager til at reducere ledigheden. Beskæftigelsen inden for byggeri samvarierer med andelen af faglærte og ufaglærte samt i mindre grad almennyttige boliger. Beskæftigelsen inden for finansiering og forretningsservice samvarierer med bl.a. indpendling og uddannelse. Dermed afspejler beskæftigelsen inden for disse to brancher også betydningen af arbejdsstyrkens uddannelse og pendling samt byggeriets evne til at opsuge ikke mindst de ufaglærte. Andelen af ikke-vestlige indbyggere indgår ligeledes i modellen og medvirker til en højere ledighed.

Sårbarhedsanalyse

Østjylland er forskellig i forhold til resten af Fyn og Jylland på en række forhold. Landsdelen har således den højeste andel indbyggere med mellemlange og lange videregående uddannelser, den laveste andel af ufaglærte, den højeste beskæftigelsesandel inden for finansiering og forretningsservice samt de laveste beskæftigelsesandele inden for de konjunkturfølsomme brancher landbrug, industri og byggeri. Dette gør, at Østjylland er mindre sårbar end det øvrige Fyn og Jylland i forhold til ledighed, og i denne forstand nærmere kan sammenlignes med Øst- og Nordsjælland samt København by og omegn.

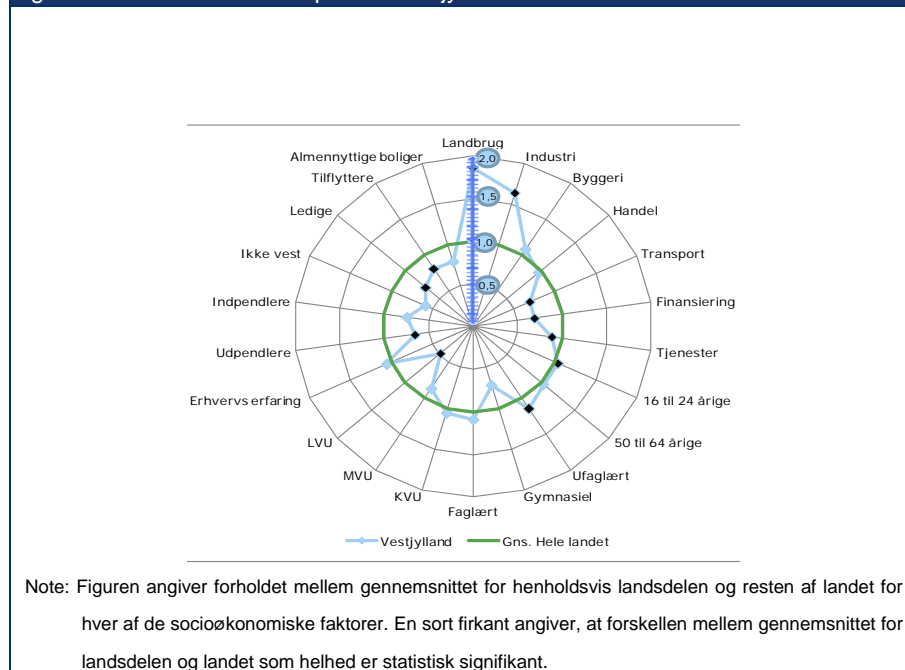
Alligevel er Øst- og Vestjylland ifølge Arbejdskraftundersøgelsen en region, som siden konjunkturomslaget har oplevet relativt store fald i beskæftigelsen. Dette er sket inden for især landbrug, industri, byggeri og information og kommunikation. Da det ikke har været muligt at opdele på landsdele i Arbejdskraftundersøgelsen, er det tilsvarende heller ikke muligt at fordele faldet i beskæftigelsen på henholdsvis Øst- og Vestjylland. På baggrund af Østjyllands relativt stærke socioøkonomiske profil, er det imidlertid vurderingen i analysen, at den største andel af faldet i beskæftigelsen er sket i Vestjylland, der i profil er mere udsat for ledighed end Østjylland.

4.8.8. Vestjylland

Socioøkonomisk profil

Vestjylland har landets højeste beskæftigelse inden for landbrug og industri, men den laveste inden for en række andre brancher som transport, finansiering og forretnings-service og offentlige og personlige tjenester. Uddannelsesniveaue er præget af faglærte og korte videregående uddannelser, mens mellemlange og især lange uddannelser udgør relativt mindre. Der er signifikant flere ufaglærte, mens udpendling og tilflytning er under landsgennemsnittet. Ledigheden i landsdelen ligger tilsvarende signifikant under landsgennemsnittet, jf. figur 4.18 nedenfor.

Figur 4.18. Socioøkonomisk profil – Vestjylland

Note: Figuren angiver forholdet mellem gennemsnittet for henholdsvis landsdelen og resten af landet for hver af de socioøkonomiske faktorer. En sort firkant angiver, at forskellen mellem gennemsnittet for landsdelen og landet som helhed er statistisk signifikant.

Tabel 4.10: Vestjylland
Faktorer, der reducerer ledigheden
Andel faglærte
Faktorer, der bidrager til øget ledighed
Andel beskæftigede i industri
Andel ikke-vestlige indbyggere

Statistisk model

Beskæftigelsen inden for landbrug og industri er faldet henholdsvis et halvt og ét procentpoint siden 2004. Faldet i beskæftigelsen medfører, at disse brancher bidrager til stigende ledighed over perioden, hvilket imidlertid i en vis udstrækning er blevet modvirket af stigende beskæftigelse inden for byggeri, handel, hotel og restauration og ikke mindst finansiering og forretningsservice. I den statistiske model er det imidlertid kun beskæftigelsen inden for industri, der indgår som forklarende variabel. Men denne branche stod også for omkring 24 procent af beskæftigelsen i Nordjylland i 2007, mens landbruget stod for omkring 4 procent. Foruden beskæftigelsen inden for industrien indgår andelen af faglærte og andelen af ikke-vestlige indbyggere i modellen som faktorer, der bidrager til henholdsvis faldende og stigende ledighed, jf. tabel 4.10 ovenfor.

Sårbarhedsanalyse

Målt på beskæftigelse er industrien Vestjyllands næststørste branche, og her er beskæftigelsen som nævnt faldende. Ikke bare fra 2004-2007, men ifølge Arbejdskraftundersøgelsen også videre frem til og med 2009. Faktisk er industrien i region Midtjylland den branche, som har oplevet nogle af de største fald i beskæftigelsen siden konjunkturomslaget medio 2008. Når landsdelen samtidig gennemsnitligt set har et relativt lavt uddannelsesniveau med mange ufaglærte, vurderes det i analysen, at landsdelen kan være sårbar over for yderligere stigninger i ledigheden.

Beskæftigelsen i Vestjylland har dog siden 2004 været stigende inden for brancher, som ikke traditionelt har været dominerende i landsdelen, og der er indikationer på, at dette kan modvirke stigningen i ledigheden. Eksempelvis er beskæftigelsen i Vestjylland inden for finansiering og forretningsservice steget fra 8,5 til 10,2 procent i perioden 2004-2007, og er siden fortsat med at stige frem til og med 2009. Om dette er

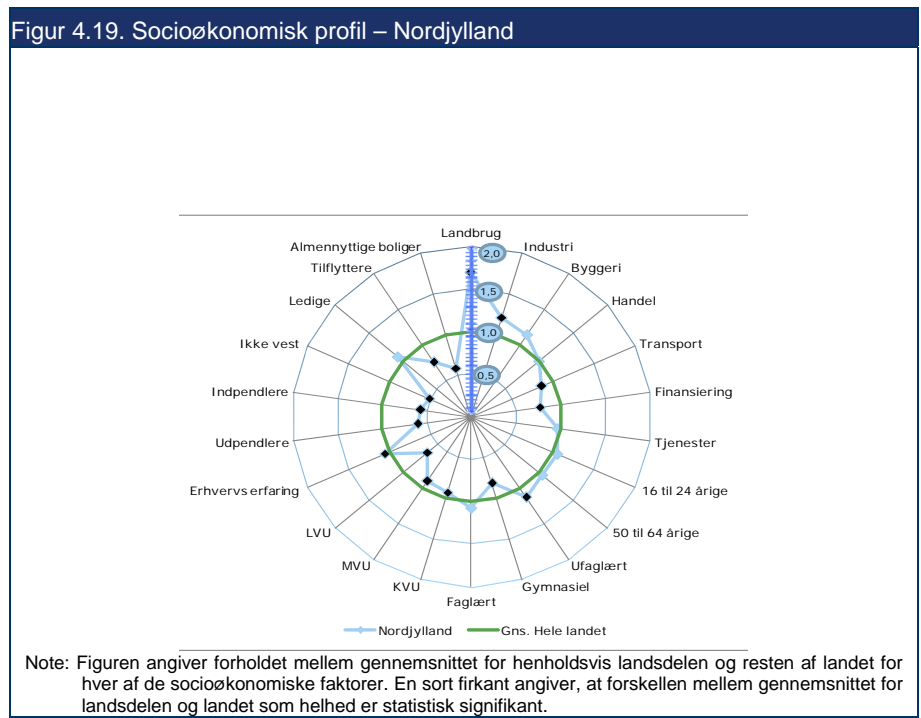

tilstrækkeligt til at modsvare faldet i beskæftigelsen inden for de mere traditionelle brancher, kan imidlertid ikke vurderes på nuværende tidspunkt

4.8.9. Nordjylland

Socioøkonomisk profil

Nordjyllands socioøkonomiske profil har mange lighedspunkter med Vestjylland. Der er en høj andel beskæftigede inden for landbrug og industri. Tilsvarende er uddannelsesniveaet præget af et stort antal faglærte og personer med kort videregående uddannelse, mens der er en overvægt af ufaglærte i forhold til landet som helhed. Mens denne kombination af branchebeskæftigelse og uddannelsesniveau ikke umiddelbart påvirkede ledighedsniveauet i Vestjylland, ligger ledigheden i Nordjylland over landsgennemsnittet, jf. figur 4.19 nedenfor.

Tabel 4.11: Nordjylland
Faktorer, der reducerer ledigheden
Andel beskæftigede i industrien
Andel beskæftigede i bygge og anlæg

Statistisk model

Det er kun muligt at indpasse to forklarende variable i modellen, der er signifikant i deres forklaring af variationen i ledigheden, og det drejer sig om beskæftigelse inden for henholdsvis industri og byggeri, tabel 4.11. ovenfor. Dette er tilfældet uanset om Ålborg, der må formodes at påvirke landsdelen markant, indgår i modellen eller ej. Beskæftigelsen inden for industri og byggeri er imidlertid stærkt korreleret med en række andre socioøkonomiske variable og fungerer således som paraplyvariable for den socioøkonomiske baggrund og ledigheden. Industribeskæftigelsen smavarerer således i vid udstrækning med de 16-24-årige, mens byggebeskæftigelsen samvarierer med andelen af faglærte, andelen af indbyggere med korte videregående uddannelser, samt ind- og især udpendling. Dermed afspejler beskæftigelsen inden for disse brancher også, hvilken uddannelsesgruppe, aldersgruppe og pendlingsmønster, der er de relativt vigtigste faktorer for ledigheden i Nordjylland.

Trods det beskedne antal variable forklarer modellen omkring 70 procent af variationen i ledigheden, og i forhold til den samlede model er der nu en mere tilfredsstillende forklaring af ledighedsudviklingen i Nordjylland.

Casebeskrivelse for Himmerland

Himmerland hører sammen med især dele af Øst- og Vestjylland til de konjunkturmedløbende områder i Danmark, jf. figur 4.7. Derudover klarer Mariager Fjord sig relativt bedre i den statistiske model end kommunens socioøkonomiske profil tilsiger, og grupperes med socioøkonomisk svagere kommuner som Thisted og Morsø i en klyngeanalyse. Området er derfor interessant at undersøge nærmere.

Himmerland er karakteriseret ved at have et relativt stort antal arbejdspladser inden for bygge og anlæg og traditionel industri. Dette betyder, at Himmerland er forholdsvis afhængig af lokal industri, som er relativt konjunkturudsat, hvilket ikke mindst gælder indenfor byggeriet og leverancer til byggeriet. Ifølge lokale aktører blev der

før nedgangens begyndelse igangsat en del byggeri, hvilket har betydet, at det seneste konjunkturomslag slog sent igennem i Himmerland.

Himmerland er geografisk set et udkantsområde og dermed relativt geografisk isoleret. Der er imidlertid visse dele af Himmerland, der ligger attraktivt i forhold til pendlingsmuligheder til f.eks. Ålborg, Randers og Viborg. De adspurgte lokale aktører oplever, at der i området er en højere grad af flytning efter jobs, hvilket formentlig hænger sammen med de større pendlingsafstande, og at områdets erhvervsstruktur i nogen grad er under forandring, hvilket fører til forskydninger i arbejdskraftbehovet. I området mener flere aktører således, at den seneste krise kan forstærke den geografiske polarisering, hvis folk flytter hen mod de områder, hvor der er større chancer for at finde eller fastholde et job.

Himmerland oplevede en stigning i antal kontanthjælpsmodtagere frem til 2004, om end området i hele perioden lå under landsgennemsnittet. Til gengæld er der sket et markant fald siden da, hvilket understreger, at konjunkturfølsomheden i Himmerland også påvirker kontanthjælpsområdet.

Sårbarhedsanalyse

Med undtagelse af ejendomshandel er beskæftigelsen inden for industrien faldet relativt mest i Nordjylland siden konjunkturomslaget i 3. kvartal 2008 og frem til og med 2009. Af Arbejdskraftundersøgelsen fremgår, at faldet er på omkring 28 procent, og at Nordjylland med et samlet fald på omkring 11 procent er den region, som har haft det kraftigste fald i beskæftigelsen siden konjunkturomslaget. Udover industri har ikke mindst transport og forretningsservice med fald i beskæftigelsen på henholdsvis omkring 14 og 26 procent oplevet tilbagegang. Undtagelsen er beskæftigelsen inden for byggeri, der omvendt er steget med omkring 5 procent. Det ligger godt i tråd med casebeskrivelsen, hvoraf det fremgik, at planlagt og igangsat byggeri synes at have forsinket konjunkturomslaget.

Det store fald i beskæftigelsen inden for flere brancher illustrerer imidlertid landsdelens konjunkturfølsomhed, der kombineret med det relative lave uddannelsesniveau, mange ufaglærte og lav ind- og udpendling gør Nordjylland til en relativt sårbar landsdel over for ledighed. Over perioden 1993-2007 er andelen af ufaglærte faldet med næsten 9 procent, mens andelen med erhvervskompetencegivende uddannelse er steget med næsten 10 procent og pendlingen med omkring 7 procent. Tilsvarende fald og stigninger inden for disse faktorer genfindes i andre regioner og den positive udvikling til trods, er Nordjylland og disse andre regioner stadig kendetegnet ved at

have de højeste andele af ufaglærte, og de relativt set laveste niveauer for uddannelse og pendling. Derudover kan der i disse regioner konstateres et højt niveau af ledige tilflyttere, selv om der over perioden også har været et fald inden for en sådan bosætning. Der er således en positiv udvikling på mange områder, men Nordjylland og andre lignende landsdele har stadig et stykke vej - selv om den positive udvikling skulle fortsætte - inden deres ledighedsniveau bliver mere robust over for konjunkturomsving.

4.9. Samlet konklusion på modellerne for ledigheden i landsdelene

Over perioden 1993-2007 har den socioøkonomiske profil for landsdelene ændret sig i samme retning. Beskæftigelsen inden for landbrug, industri og transport er faldet, mens beskæftigelsen inden for byggeri, handel, hotel og restauration samt ikke mindst finansiering og forretningservice er steget. Den demografiske profil har ændret sig ved, at andelen af 16-49-årige er faldet, mens andelen af 50-64-årige er steget. Uddannelsesniveaulet er forbedret ved stigning i andelen af faglærte og personer med videregående uddannelser samt faldende andel ufaglærte, og endelig er mobiliteten på arbejdsmarkedet steget gennem øget pendling over hele landet.

Men selvom landsdelene på en række parametre har nærmet sig hinanden, så viser denne analyse også, at der stadig er forskelle mellem de enkelte landsdele. Disse omfatter bl.a. den regionale branchesammensætning og sammensætningen af arbejdsstyrken, hvor der stadig er markante forskelle fra landsdel til landsdel. Dette betyder også, at landsdelene står over for forskellige udfordringer, hvilket kommer til udtryk i den aktuelle ledigheds- og beskæftigelsesudvikling.

På regionsniveau har Hovedstaden således haft en nedgang i beskæftigelsen på 3,1 procent, Sjælland, Syddanmark og Midtjylland har haft fald på 5-6 procent, mens faldet i beskæftigelsen i Nordjylland har været på 11 procent. På brancheniveau er forskellene endnu mere markante. Inden for industrien har Nordjylland og Midtjylland oplevet fald i beskæftigelsen på henholdsvis næsten 21 og 29 procent, mens Hovedstaden og Sjælland har haft mere moderate fald på henholdsvis 11 og 13 procent. Inden for byggeri har Nordjylland haft en stigning i beskæftigelsen på omkring 5 procent, mens Midtjylland har haft et fald på omkring 14 procent. Der er således store forskelle i, hvorledes beskæftigelsen har udviklet sig ikke blot mellem regionerne, men også inden for de enkelte brancher.

De statistiske modeller, der har til formål at forklare de regionale forskelle i ledigheden, afspejler disse forskelle i de socioøkonomiske baggrundsfaktorer. Dette sker ved, at de variable, som bedst forklarer ledigheden inden for de enkelte landsdele, er af meget forskellig karakter og relativ styrke. Gennem en fastlæggelse af, hvilke faktorer, der er de vigtigste for hver enkelt landsdel i forhold til ledighed, og hvorledes disse faktorer er relateret til andre socioøkonomiske faktorer, afdækkes også de enkelte landsdeles sårbarheder og styrker.

Modellen identificerer forhold, der kan udgøre sårbarheder i forhold til ledighedsudviklingen. Eksempelvis hvor et område er mere end gennemsnitligt afhængig af en gunstig udvikling i eksporten eller udviklingen i antallet af ufaglærte arbejdspladser. Analysen viser, at der kan identificeres regionale forskelle, således at eksempelvis en stagnerende eksport kan forventes særligt at påvirke de landsdele, hvor der er en stor andel beskæftigede i de eksportorienterede brancher, herunder fremstilling.

De identificerede sårbarheder og analysens vurdering af, hvilken betydning de kan have, må dog naturligvis læses med behørigt forbehold for den usikkerhed, der knytter sig til de faktorer, som forklarer ledighedsudviklingen i de statistiske modeller, men, som er identificeret på baggrund af den historiske udvikling.

Kapitel 5. Udvikling i beskæftigelse, ledighed og erhverv i yderområderne

Der er i årets redegørelse fokus på den aktuelle ledighedsudvikling og her er det fra et regionalt perspektiv positivt, at faldet i ledigheden frem til midten af 2008 i høj grad også er kommet yderområderne til gavn. Dette, sammenholdt med en række positive erhvervshistorier, viser, at en positiv udvikling i forhold til beskæftigelse og økonomisk aktivitet ikke er begrænset til de større byer. På baggrund af en analyse foretaget af Center for Landdistriktsforskning redegøres i dette kapitel særligt for hvilke faktorer, der har påvirket yderområdernes ledighedsniveau, og endvidere præsenteres resultaterne for en større analyse omhandlende erhvervsudvikling i yderområderne.

De foregående kapitler viste, at yderområderne frem til finanskrisen oplevede en positiv udvikling i forhold til ledigheden, og at forskellene landsdele og kommuner imellem endnu ikke tydeligt er øget. Men med henblik på yderligere at belyse, hvad der lå til grund herfor, har Indenrigs- og Sundhedsministeriet derfor fået gennemført en særskilt analyse af forklarende faktorer i forhold til yderområdernes ledighedsudvikling.

Af afgørende betydning for ledighedsudviklingen i yderområderne er selvsagt, at der er tilstrækkelige beskæftigelsesmuligheder. Det er regeringens målsætning, at der skal være gode muligheder for at bo og skabe vækst og erhvervsudvikling i alle dele af landet. Dette forudsætter dog, at virksomheder fortsat vælger at placere sig bredt geografisk fordelt, hvorfor dette kapitel også omhandler, hvilke faktorer virksomhe-

derne i yderområderne efterspørger, og hvilke koncepter der har vist sig succesfulde i forhold til at drive virksomhed i områderne uden for de store byer.

5.1. Ledighedsudviklingen i yderområderne

For yderligere at belyse ledighedsudviklingen i yderområderne har Center for Landdistriktforskning (CLF – det tidligere Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter) under Syddansk Universitet på vegne af Indenrigs- og Sundhedsministeriet foretaget en analyse heraf.

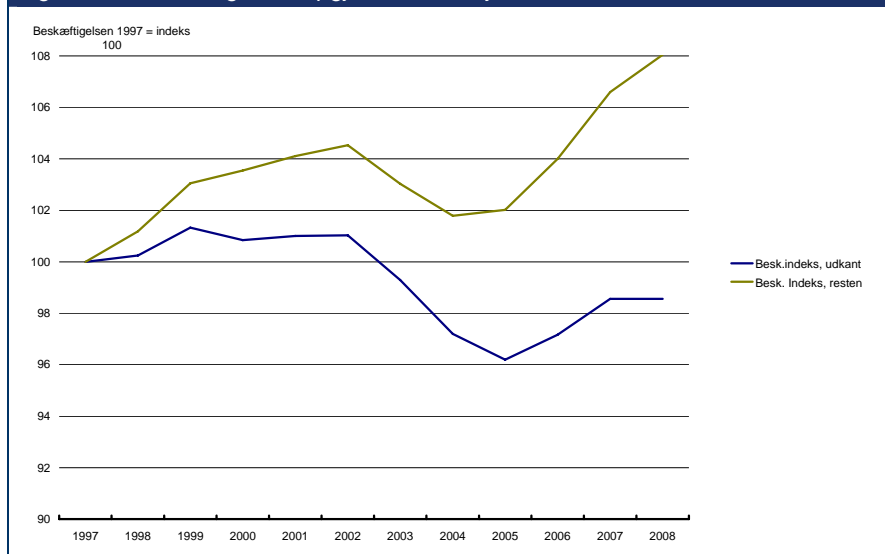
Indledningsvis bemærkes det til undersøgelsen, at denne – til forskel fra undersøgelsen i det foregående kapitel – betragter yderområderne under ét.²⁰ Dette giver et mindre detaljeret billede, end hvor landsdelene er undersøgt hver for sig, men til gengæld kan tilgangen give et stærkere billede af udviklingstendenser, der er fælles for yderområderne.

Ledighedsudviklingen er allerede beskrevet i det foregående, men det er interessant i forlængelse heraf, i hvilken grad ledighedsfaldet på tilsvarende vis har givet sig udslag i en stigning i antallet af arbejdspladser – med fokus på særligt yderområderne. Dette er derfor omdrejningspunktet for analysen fra CLF.

---

²⁰ Kategoriseringen af yderområder er i denne undersøgelse baseret på opdelingen anvendt i regeringens Landsplanredegørelse 2009, jf. figur 2.3.

Figur 5.1.: Beskæftigelsen opgjort efter arbejdssted, 1997-2008

Kilde: Center for Landdistriktsforskning

Antallet af arbejdsløse knytter sig almindeligvis tæt til udviklingen i beskæftigelsen. Højere beskæftigelse vil typisk være forbundet med lavere ledighed. Dette gælder for resten af landet (se figur 5.1.), men for yderområderne er beskæftigelsen opgjort på arbejdssted stagneret.

Figur 5.1. viser, at der har været betydelig jobskabelse i resten af landet siden 1997 med en nedgangsperiode fra 2002 til 2004, hvorefter beskæftigelsen stiger igen. Det ses af figuren, at yderområderne har haft en lille nedgang i beskæftigelsen over hele perioden, men til sidst i perioden er der jobskabelse. Det kan deraf konkluderes, at yderområderne har oplevet den samme udvikling i ledigheden som resten af landet, men en forskellig udvikling i beskæftigelsen opgjort på arbejdsstedsområde.

Beregner man korrelationen mellem ledighedsprocenten og beskæftigelsesindekset for resten af landet, finder man som ventet en negativ og statistisk signifikant sammenhæng – når beskæftigelsen stiger, falder ledigheden. For yderområderne er sammenhængen derimod positiv og ikke signifikant. I 1997 var ledighedsprocenten godt 8 procent for udkantskommunerne, hvorimod den var under 4 procent i 2007.

Korrigeres der for, at der er en negativ trend i begge variable, finder man, at øget beskæftigelse skaber lavere ledighed i forhold til trenden. Konjunktoren har altså en lille

effekt på ledighedsudviklingen, men den negative trend peger på, at det er andre faktorer – formentlig strukturelle forhold - end jobskabelse, der er vigtig for væksten. Når man trend-korrigerer, kan man forklare næsten 90 procent af variationen i arbejdsløsheden.

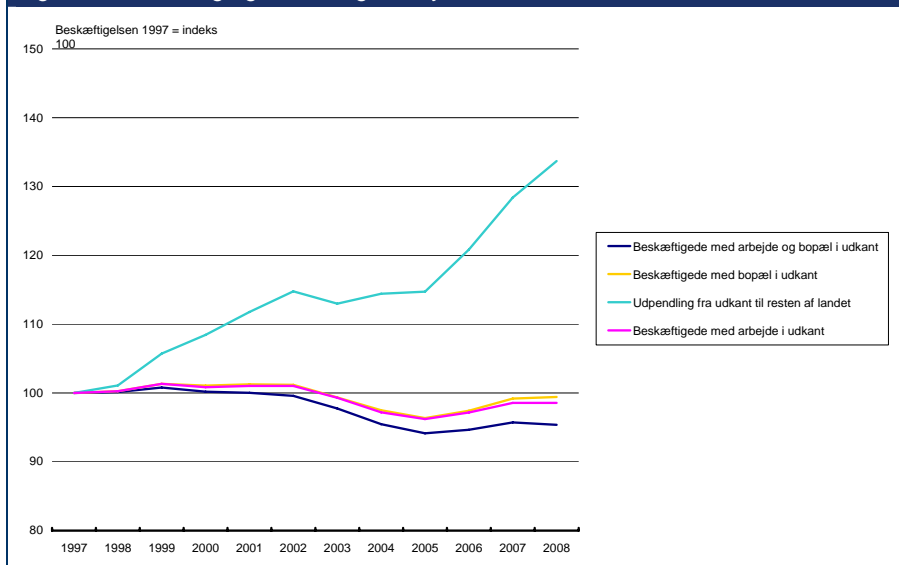
En af forklaringerne på den svage negative trend i beskæftigelsen er, at yderområderne har en relativ høj andel af beskæftigede i landbrugssektoren og industrisektoren. Disse sektorer er kendetegnet ved beskæftigelsestilbagegang. For resten af landet udgør landbrugssektoren mindre end 3 procent af beskæftigelsen, men for yderområderne er denne andel mere end dobbelt så stor og omkring 7 procent. Industrien udgør en andel på omkring 19 procent for yderområderne mod godt 14 procent i resten af landet. I perioden 1997-2008 faldt beskæftigelsen i disse to sektorer med næsten 8.000 job, hvilket er betydeligt for et område med en samlet beskæftigelse på omkring 182.000 fuldtidsbeskæftigede.

Beskæftigelsen i yderområderne påvirkes af de strukturelle ændringer i økonomien, men – som også påvist i det foregående kapitel – så påvirkes landsdelene forskelligt og der kan således også være forskel på, hvordan landets yderområder påvirkes. Det understreger behovet for en lokalt forankret beskæftigelsesindsats, hvilket den nye organisering af beskæftigelsesindsatsen også understøtter.

Pendlingens rolle i forhold til ledighedsudviklingen

Idet yderområdernes udvikling i beskæftigelse og ledighed indikerer, at ledighedsudviklingen påvirkes af strukturelle forhold, er det undersøgt, i hvilken grad pendlingen influerer herpå.

Figur 5.2.: Pendling og beskæftigelse i yderområder 1997-2008

Kilde: Center for Landdistriktsforskning

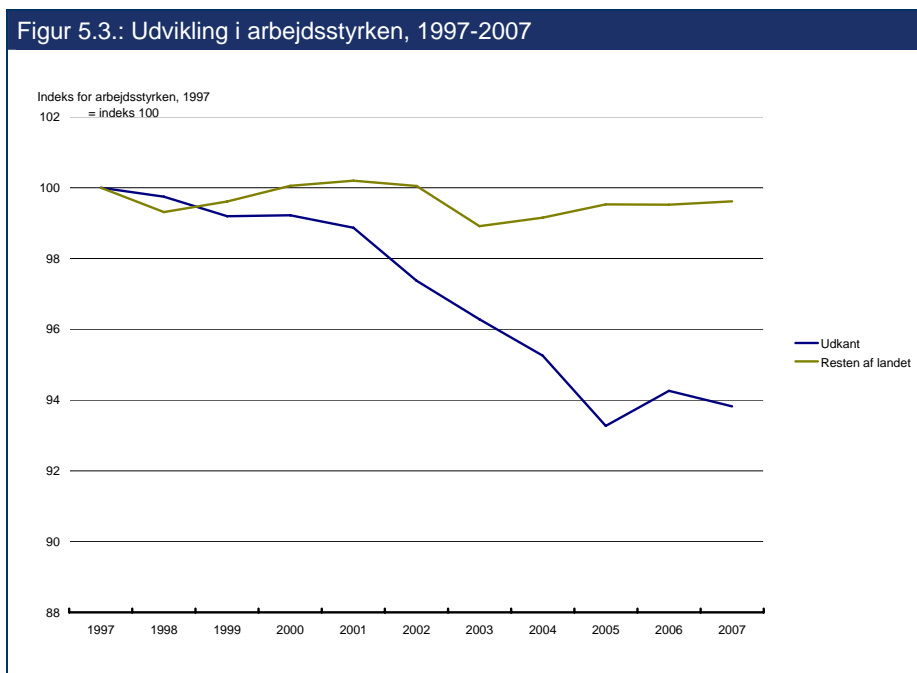
Af figur 5.2. fremgår, at beskæftigelsen opgjort på henholdsvis arbejdssted og bopæl har ens udviklinger, med den forskel, at beskæftigelsen opgjort på bopæl er mere jævn. Dette peger på, at en del af beskæftigede med bopæl i yderområderne arbejder i resten af landet. Endvidere ses det af figuren, at pendlingen fra udkant til resten af landet er steget over perioden.

Pendling ud af udkantskommunerne ser således i høj grad ud til at bidrage til, at beskæftigelsen opgjort efter bopæl holder sig på et vist niveau i udkantskommunerne. Forklaringen på at beskæftigelsen opgjort på bopæl er mere jævn end beskæftigelsen opgjort på arbejdssted kunne være, at mere pendling gør befolkningen i udkantskommunerne mindre afhængige af udviklingen i lokale arbejdspladser. For fortsat at gøre det muligt at kombinere bopæl i yderområderne med beskæftigelse andre steder har regeringen i forbindelse med skattereformen Forårspakke 2.0 indført en række kompensationsordninger for pendlere, herunder ordninger der særligt retter sig mod pendlere i yderområderne.

Arbejdsstyrken og befolkningens udvikling

Et øvrigt strukturelt forhold, der kan have betydning for udviklingen i yderområderne er arbejdsstyrkens udvikling. Denne er gengivet i figur 5.3.

Figur 5.3.: Udvikling i arbejdsstyrken, 1997-2007

Kilde: Center for Landdistriktsforskning

Hvor arbejdsstyrken i resten af landet har været relativt stabil i perioden, så har yderområderne derimod oplevet en nedgang frem til 2005, hvorefter arbejdsstyrkens niveau er stabiliseret. Faldet i arbejdsstyrken skyldes bl.a. et generelt fald i folketallet, som vist i nærværende publikations figur 3.1. Ligeledes bidragende til den faldende arbejdsstyrke er også, at andelen af personer i den arbejdsdygtige alder er lavere i yderområderne end i landet som helhed, hvilket også afspejles i denne publikations figur 3.15. Arbejdsstyrken har således over et længere tidsperspektiv været faldende i yderområderne.

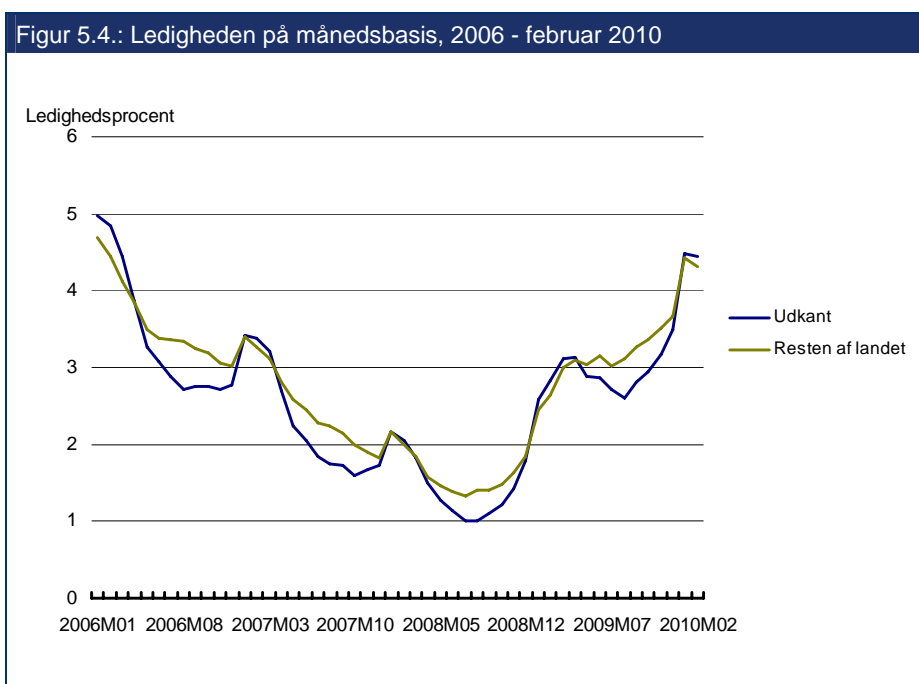
I det omfang at faldet i arbejdsstyrken indebærer, at der blot er blevet færre personer om det samme antal arbejdspladser inden for en given pendlingsafstand kan det også have betydning for ledighedsudviklingen. Analysen i kapitel 4 viser dog, at ledighedsudviklingen kun i et mindre omfang er påvirket af udviklingen i arbejdsstyrken på kommunalt niveau.

Hvad udviklingen i arbejdsstyrken i yderområderne nærmere skyldes – om det alene kan tilskrives alderssammensætningen i arbejdsstyrken eller også andre forhold - vil

dog af flere grunde være relevant at afdække i en særskilt analyse. Det kan således også være relevant at afdække den nærmere udvikling i arbejdsstyrkens sammensætning og den mulige betydning heraf for beskæftigelsesudviklingen i yderområderne. Dette vil således indgå i en analyse, som Center for Landdistriktsforskning gennemfører for Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Den fremtidige ledighedsudvikling for yderområderne

Et stort spørgsmål i forhold til den regionale ledighedsudvikling er, om denne fremover vil stige til et højere niveau, end for landet som helhed. Den internationale finanskrise, der ramte Danmark i efteråret 2008, har allerede sat sine spor i forhold til ledighedsudviklingen, som det fremgår af figur 5.4.²¹

Kilde: Center for Landdistriktsforskning

Af figur 5.4. fremgår tydeligt, i hvilket omfang finanskrisens indtræden har påvirket ledigheden. Ledigheden har været stigende i yderområderne, såvel som det øvrige

²¹ Det bemærkes i forhold til figuren, at der er anvendt ikke-sæsonkorrigerede tal, hvilket forklarer de sæsonmæssige udsving, der især er udprægede i forhold til yderområderne.

land. Fra et regionalt perspektiv er det dog interessant, at yderområderne faktisk nåede en ledighedsprocent, der var lavere end den øvrige Danmark, og endvidere, at stigningen siden konjunkturskiftet har været ensartet for begge områder.

Yderligere interessant er det, at der sidst i perioden ses et svagt fald i ledighedsprocenten i yderområderne såvel som landet som helhed, hvilket er et positivt tegn i forhold til den fremtidige udvikling. Hvorvidt der er tale om sæsonmæssige udsving eller en ny tendens er dog for tidligt at spå om, idet der også blot kan være tale om en fortsættelse af mønstret i sæsonudsvingene i yderområderne.

Til figur 5.4. må det yderligere bemærkes, at idet yderområderne er betragtet under ét, kan der være områder i yderområderne, der har oplevet større stigninger i ledigheden, end hvad der fremgår af figuren. Dette medfører dog samtidig, at der i så fald vil være andre yderområder, der til gengæld har oplevet tilsvarende mindre stigninger i ledigheden, hvorfor gennemsnittet for yderområderne under ét ligger på niveau med det øvrige Danmark.

5.2. Erhvervsudviklingen i yderområderne

Pendling spiller jf. foregående afsnit en stor rolle for beskæftigelsesudviklingen i yderområderne. Men ligeledes er det vigtigt, at yderområderne fortsat kan tiltrække virksomheder og arbejdspladser. Med henblik på at belyse, hvad virksomhederne i yderområderne efterspørger, og hvilke initiativer, der har vist sig vellykkede, har Indenrigs- og Sundhedsministeriet deltaget i et projekt gennemført i regi af REG LAB²² – *Erhvervsudvikling, der virker – i yderområder og landdistrikter*.²³

---

²² REG LAB er en non-profit organisation stiftet af en række medlemsorganisationer og finansieret gennem medlemsbidrag. Organisationen har til formål at styrke viden, kompetencer og netværk inden for regional erhvervsudvikling. Medlemskredsen omfatter statslige myndigheder, regioner, kommuner, kommunesamarbejder, uddannelsesinstitutioner, forskningscentre, erhvervsråd, klyngeorganisationer, brancheforeninger og interesseorganisationer samt private virksomheder. Undersøgelsen er gennemført af konsulenthuset Damvad.

²³. De statistiske analyser af den økonomiske udvikling er baseret på de gamle kommuner. Dette ud fra en overvejelse om, at de gamle kommuner som geografisk enhed er mere anvendelige i forhold til undersøgelsens fokus, hvor de nye kommuner i mindre grad er udprægede land- eller byområder, men typisk indeholder begge dele.

At de gamle kommuner er anvendt medfører, at den statistiske analyse bygger på tal fra 2006.

Det bemærkes til undersøgelsen, at den tager udgangspunkt i en undergruppering af områder, der ofte betegnes som værende udkant eller yderområder. Hvor områder omtales på denne måde, kan det anskues som værende en negativ afgræsning, dvs. områder *uden for* de store byer. Der i undersøgelsen derfor anvendt en mere detaljeret kategorisering, hvor der tages udgangspunkt i de enkelte yderområders særlige karakteristika. Eksempler herpå kan være tyndtbefolkede områder eller øer og områder med særlig stor pendling. For overblikkets skyld anvendes betegnelsen yderområder i afsnittet som en fælles betegnelse for områderne.

Undersøgelsen indledes med en statistisk analyse af yderområdernes økonomiske og demografiske udvikling. Men idet denne del af rapporten primært er baseret på de gamle kommunegrænser, medfører dette også, at de anvendte data er fra 2006. Undersøgelsen giver derfor, for denne dels vedkommende, ikke et aktuelt billede af udviklingen, hvor der i stedet henvises til nærværende publikations kapitel 3.

Analysen af den økonomiske og demografiske udvikling er således ikke velegnet til at beskrive den aktuelle udvikling, men kan til gengæld give et mere detaljeret billede af udviklingen inden for mindre geografiske områder, idet de nye kommuner, som en konsekvens af deres størrelse, er mindre udprægede land- eller nyområder.

Undersøgelsen peger på dette punkt i retning af, at selvom der kan konstateres niveauforskelle mellem yderområderne og store byer, så er det på alle erhvervsudviklingsindikatorer muligt at finde lokalområder, der sammenlignet med de største byer klarer sig godt.

Ses der eksempelvis på udviklingen i erhvervsindkomsten i perioden 2002-2006, så ses den mest positive udvikling i den daværende Skagen Kommune med en stigning på 22 pct. Dette er markant over landsgennemsnittet på 13 pct., som svarede til niveauet for København og Århus.

Et andet eksempel er iværksætterraten. Denne var for i 2006 yderområderne²⁴ på 9,61 pct., hvilket er under landsgennemsnittet på 10,53 pct. Men til gengæld er overlevelseshøjere, idet denne for yderområderne i 2006 var 50,47 pct., hvor landsgennemsnittet var på 47,39 pct.

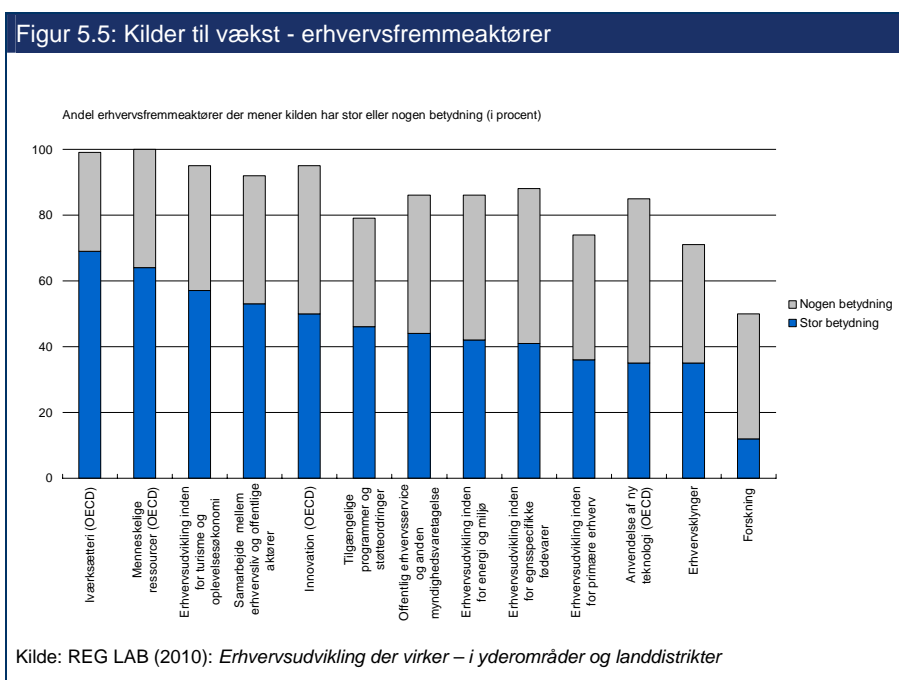
²⁴ Det bemærkes hertil, at yderområder her anvendes som en fælles betegnelse for rapportens fokusområder.

Undersøgelsen peger således på, at selvom niveauet som hovedregel er lavere i yderområderne, så er der stadig områder, hvor udviklingen går bedre end i landet som helhed. Det peger i retning af, at udvikling i yderområderne er muligt og sker, men det er i forlængelse heraf interessant, hvilke kilder til og barrierer for vækst, der opleves af de lokale aktører i yderområderne.

Efterspurgte kilder til vækst

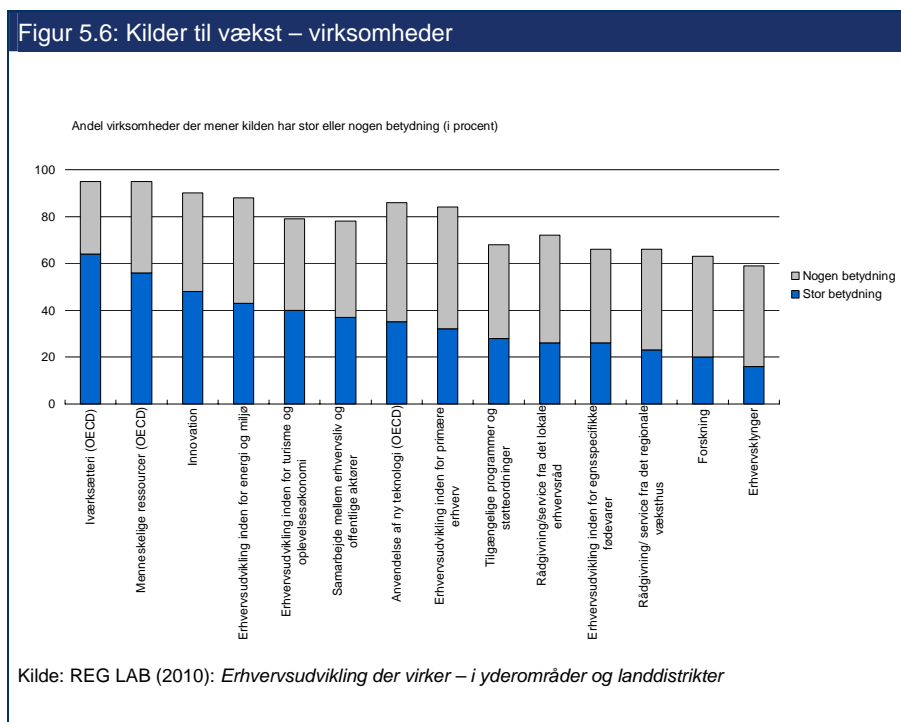
I undersøgelsen er både virksomheder og erhvervsfremmeaktører²⁵ i yderområderne blevet bedt om at forholde sig til mulige kilder til erhvervsudvikling samt eventuelle barrierer herfor.

Det må til undersøgelsen indledningsvis bemærkes, at dataindsamlingen er gennemført i sommeren 2009, dvs. efter den internationale finanskrisen ramte Danmark. Besvarelserne kan derfor, udover generelle betragtninger, endvidere afspejle aktuelle behov og barrierer. Et eksempel herpå kan være et øget fokus på adgangen til kapital, der som en følge af krisen kan være blevet vanskeliggjort.

²⁵ Erhvervsfremmeaktører omfatter bl.a. repræsentanter fra regioner, kommuner, erhvervskontorer, turistråd, Lokale Aktionsgrupper (LAG'er) og videninstitutioner.

Virksomhederne er ligeledes blevet spurgt om, hvilke kilder de ser som vigtige for vækst og erhvervsudvikling. Dette er vist i figur 5.6.

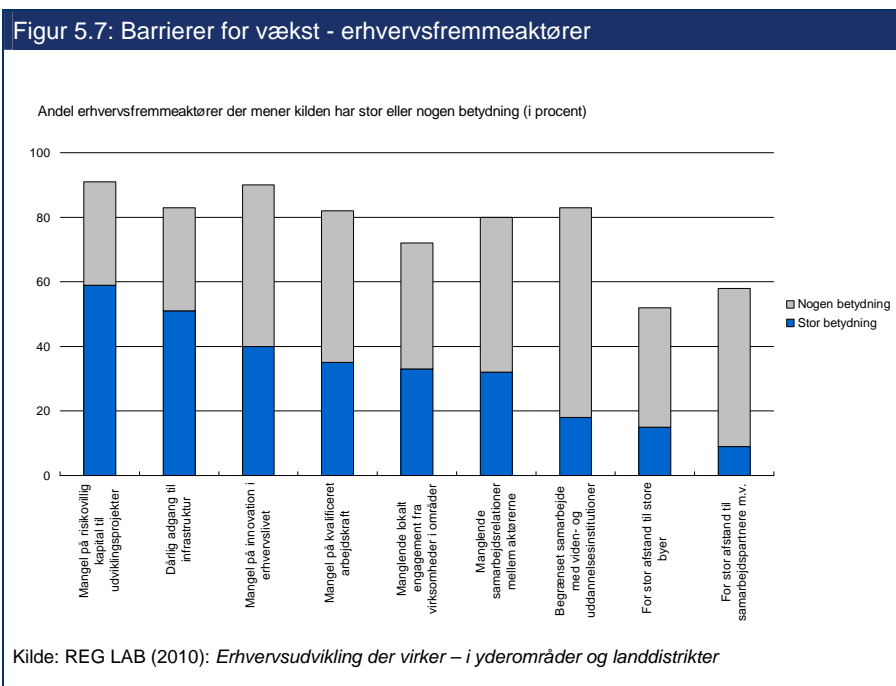

Figurene 5.5. og 5.6. viser, hvordan erhvervsfremmeaktører og virksomheder forholder sig til en række kilder til vækst og erhvervsudvikling uden for de store byer. Af figurene fremgår, at iværksætteri og menneskelige ressourcer af begge parter prioriteres højt som en mulig kilde til vækst og erhvervsudvikling. I forhold til førstnævnte er det interessant, at undersøgelsen i øvrigt viser, at iværksætterraten er lavere i yderområderne, men at overlevelsesraten for firmaerne så til gengæld højere.

Bl.a. forskning og erhvervs-klynger prioriteres derimod af begge parter tilsyneladende relativt lavt. Dette kan dog evt. hænge sammen med tidspunktet for undersøgelsens gennemførelse. I en økonomisk krise - hvor fokus kan være på den korte bane i højere grad end på den lange bane - kan der være en tendens til, at forhold som forskning og erhvervs-klynger prioriteres lavere i forhold til de traditionelle vækstkilder, såsom iværksætteri og menneskelige ressourcer. Dette forbehold til trods, så tegner der sig dog stadig et billede af, at det i høj grad er de menneskelige ressourcer og de

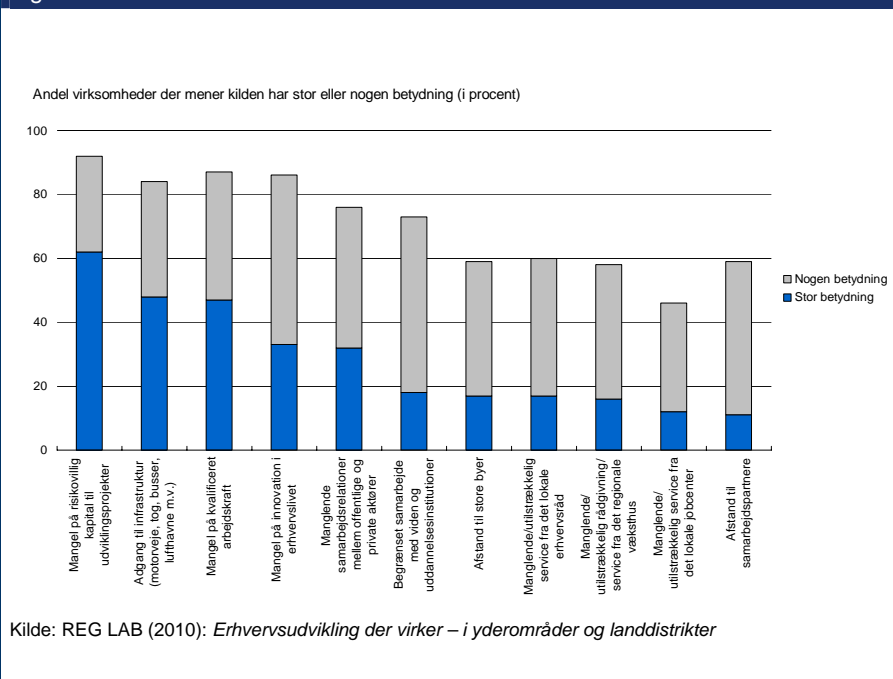

lokalt forankrede ildsjæle, der i både erhvervsfremmeaktørernes og virksomhedernes optik spiller en stor rolle i forhold til erhvervsudviklingen uden for de store byer.

Som for kilderne til erhvervsudviklingens vedkommende, er også virksomhederne blevet spurgt om deres opfattelse af barriererne for vækst og udvikling. Disse er vist i figur 5.8.

Figur 5.8: Barrierer for vækst - virksomheder

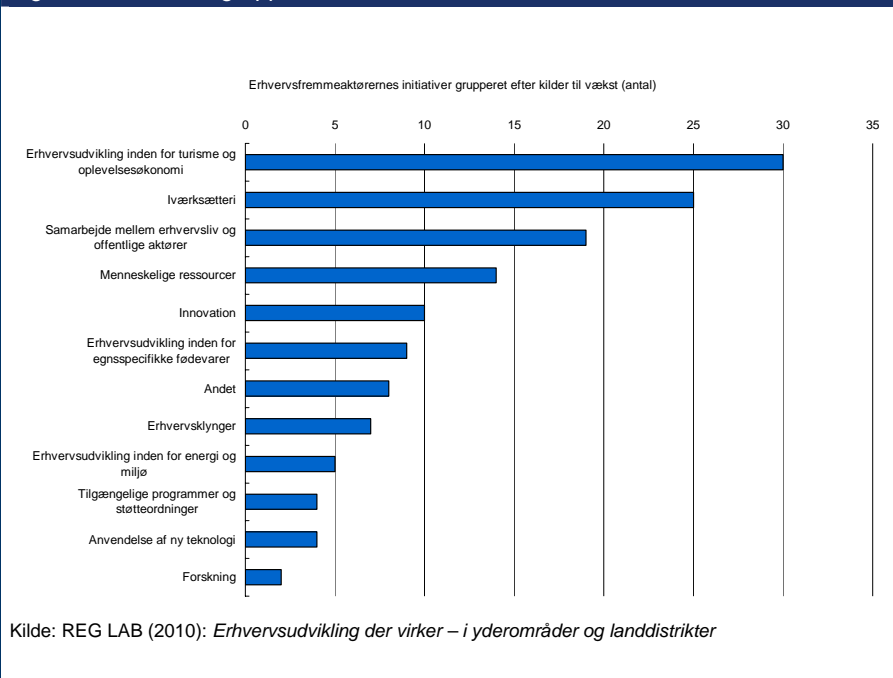
Overordnet ses det i forhold til erhvervsfremmeaktørernes og virksomhedernes opfattelser af barrierer for vækst i yderområderne, at der i høj grad er enighed herom.

De største barrierer for vækst og erhvervsudvikling vurderes af både erhvervsfremmeaktører og virksomheder at være mangel på risikovillig kapital til udviklingsprojekter og dårlig adgang til infrastruktur. I forhold til førstnævnte må det dog bemærkes, at tidspunktet for undersøgelsens gennemførelse kan have influeret herpå. Under finanskrisen kan mange virksomheder have oplevet det som vanskeligere end ellers at skaffe risikovillig kapital. Med Bank-, Kredit- og Erhvervspakken har regeringen taget de nødvendige skridt i forhold hertil og for at sikre den finansielle stabilitet.

Adgangen til infrastruktur er derimod en faktor, der i mindre grad kan antages påvirket af finanskrisen. En forklaring kan dog være, at idet yderområderne blandt udgøres af områder med lavere befolkningstæthed og deraf følgende større afstande, da opleves infrastrukturen og afstandene som værende en logistisk udfordring.

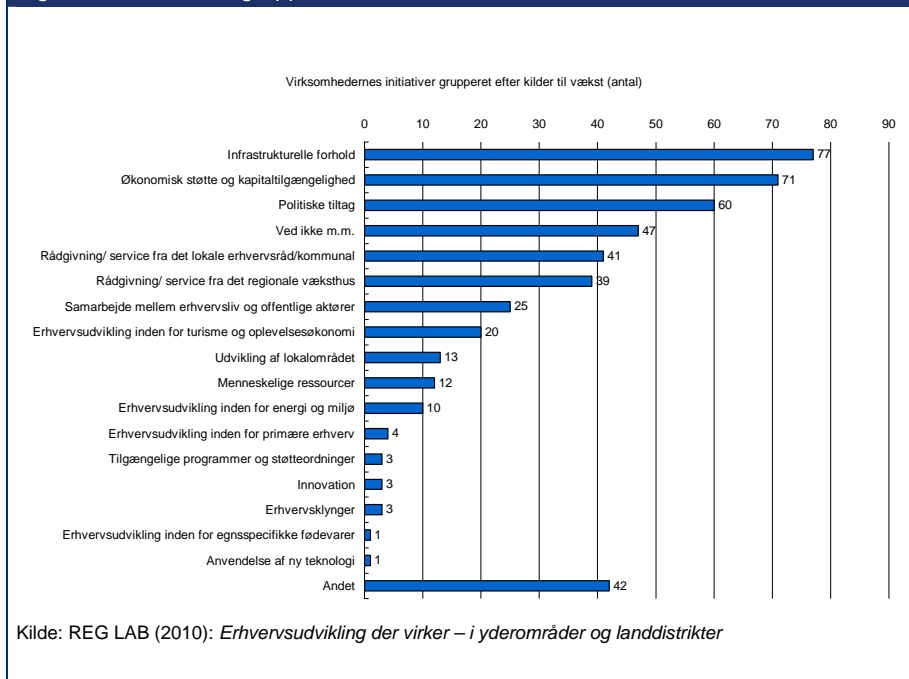
Undersøgelsen omfatter endvidere en rundspørge hos erhvervsfremmeaktører og virksomheder omkring eksempler på indsatser og initiativer, der er iværksat for at fremme væksten og erhvervsudviklingen i yderområderne.²⁶ I figurene 5.9. og 5.10. er de oplyste indsatser og initiativer grupperet i forhold til mulige kilder til vækst.

Figur 5.9: Initiativer grupperet efter kilder til vækst - erhvervsfremmeaktører

²⁶ I alt indgår 472 initiativer i undersøgelsen.

Figur 5.10: Initiativer grupperet efter kilder til vækst - virksomheder

For erhvervsfremmeaktørernes vedkommende fremhæves især indsatser og initiativer, der knytter sig til vækstkilderne erhvervsudvikling indenfor turisme og oplevelsesøkonomi samt iværksætteri. Virksomhederne fremhæver derimod i højere grad de infrastrukturelle forhold samt økonomisk støtte og adgangen til kapital som hyppige kilder til en række igangsatte initiativer.

At erhvervsudvikling indenfor turisme og oplevelsesøkonomi rangerer højt hos erhvervsfremmeaktørerne, kan evt. hænge sammen med yderområdernes profil. For eksempelvis for den jyske vestkyst, der i mange sammenhænge medregnes som yderområde, kan dette ses som værende et eksempel på, at områderne i deres erhvervsudviklingsstrategier forsøger at udnytte deres egnesspecifikke styrker. Adgangen til vand, strand og rekreative områder er således en ressource, som yderområderne kan bygge videre på for fortsat at tiltrække aktivitet og beskæftigelse.

Undersøgelsen fra REG LAB har udover udnyttelsen af de egnesspecifikke styrker yderligere identificeret 7 andre inspirations- og læringspunkter til, hvordan erhvervsudvikling i yderområderne kan gribes an. Læringspunkterne er kvalitativt funderet, og angiver i sagens natur ingen sikre anvisninger på, hvordan man opnår vellykket er-

hvervsudvikling. Men på baggrund af en række casestudier peger undersøgelsen på, at det fx kan være af stor betydning, at initiativer bygges op om internationale tendenser, at de er bredt forankrede og at ildsjælene og iværksætterne understøttes.²⁷

Læringspunkterne tager deres afsæt i en række vellykkede erhvervsudviklingshistorier fra yderområderne, hvilke samtidig illustrerer, at udvikling og deraf følgende nye arbejdspladser er muligt og sker i yderområderne, og udviklingen dermed ikke er begrænset til de større byer. Undersøgelsen kan dermed nuancere billedet af yderområdernes udvikling og ikke mindst deres udviklingsmuligheder, hvor større afskedigelsesrunder mv. har tiltrukket sig stor opmærksomhed.

---

²⁷ De samlede læringspunkter fremgår af publikationen REG LAB (2010): *Erhvervsudvikling der virker – i yderområder og landdistrikter, delrapport 3: Ny inspiration og læringspunkter til erhvervsudvikling*

Kapitel 6. Status på kommunalreformen

Regionalpolitisk redegørelse 2009 indeholdt en omfattende redegørelse for kommunalreformens regionale aspekter, herunder de ændringer i forhold til organisering og opgavefordeling, der fulgte af reformen. På de fleste områder er reformen nu fuldt ud implementeret, men bl.a. et antal overgangsordninger gør, at der stadig er foregået ændringer og justeringer, der kan have regional betydning. Der redegøres derfor i dette kapitel for den seneste udvikling, og hvilke regionale aspekter, der følger heraf. Kapitlet omfatter endvidere virkningen af de nye roller på erhvervsudviklingsområdet for kommunerne, regionerne og de regionale vækstfora.

Den regionalpolitiske redegørelse for 2009 redegjorde for kommunalreformen og dens regionale konsekvenser. Der redegøres i dette kapitel for de seneste ændringer, der følger af reformen. På de fleste områder er reformen fuldt ud implementeret, men bl.a. ophøret af en række overgangsordninger, gør, at der stadig er sket ændringer og justeringer, der også kan have betydning, set fra et regionalt perspektiv.

6.1. Ophør af overgangsordninger på kulturområdet

På Kulturministeriets område er Lov om ændring af museumsloven m.m. vedr. overgangsordningernes ophør blevet vedtaget og træder i kraft den 1. januar 2011. Med loven ophører overgangsordningerne efter kommunalreformen for de tidligere amtslige tilskud til kulturformål. Overgangsordningen ophører med udgangen af 2010.

Loven berører konserveringscentre, statsanerkendte museer (§ 15) og en række institutioner og tiltag, der tidligere har modtaget amtslige kulturtilskud og fastlægger, at alle driftstilskud til konserveringscentre og statsanerkendte museer (§ 15) fortsat fordeles af staten. Samtidig forbliver fordelingen af alle tidligere amtslige kommunalfuldmagtstilskud på Kulturministeriets område på over 250.000 kr. i staten. Tidligere

kommunalfuldmagtstilskud på under 250.000 kr. fordeles til kommunerne på det almindelige bloktilskud. Denne løsning indebærer, at 28 mio. kr. fordeles til kommunerne over bloktilskuddet med henblik på at midlerne fremadrettet prioriteres af kommunerne, mens 107 mio. kr. fortsat fordeles gennem Kulturministeriet til regionale kulturformål.

Med lovændringen er væsentlige lokale kulturinstitutioner i hele landet sikret fortsættelse af deres aktiviteter.

6.2. Ændringer på uddannelsesområdet

Det specialiserede hjælpemiddel – og kommunikationsområde

På uddannelsesområdet er der i 2009 bl.a. gjort status på det specialiserede hjælpemiddel- og kommunikationsområde efter kommunalreformen. Ved reformen overtog kommunalbestyrelserne ansvaret for og finansieringen af tilbuddene inden for kommunikationsområdet efter lov om specialundervisning for voksne og folkeskoleloven. Tale- høre- og synsinstitutionerne (kommunikationscentre) kunne efter kommunalreformen drives af regionerne, eller blive overtaget af beliggenhedskommunerne. De regionale udviklingsråd, der er nedsat til at overvåge udviklingen efter kommunalreformen, pegede i deres redegørelser for 2009 på, at der var ved at ske ændringer på området, og at kommunerne i højere grad løste opgaverne selv.

Undervisningsministeriet og det daværende Indenrigs- og Socialministerium besluttede at gennemføre en undersøgelse af området. Undersøgelsen blev udarbejdet af Rambøll Management Consulting, og indikerer, at udviklingen på kommunikationsområdet samlet set er stabil og hensigtsmæssig i forhold til varetagelsen af opgaverne og tilvejebringelsen af de nødvendige ydelser. På voksenområdet anvendes de specialiserede tilbud lige så meget eller mere end tidligere. På børneområdet har kommunerne i vid udstrækning hjemtaget opgaverne. Denne tendens ses især inden for tale- og hørevanskeligheder, mens kommunikationscentre på synsområdet anvendes uændret. Kommunernes beslutning om hjemtagelse er baseret på overvejelser omkring økonomi, faglig volumen og muligheden for specialisering i kommunerne, og det er således især de større kommuner, der har hjemtaget opgaverne.

Status for specialundervisningsområdet

Endelig blev også myndigheds- og finansieringsansvar for specialundervisningen i forbindelse med kommunalreformen samlet hos kommunalbestyrelsen, og der blev etableret et rammeaftalesystem for at sikre samarbejdet om de specialiserede tilbud mellem kommuner og region.

Undervisningsministeren følger udviklingen på specialundervisningsområdet efter kommunalreformen ved bl.a. at afgive en redegørelse til Folketinget. Det er den overordnede vurdering, at kommunerne har implementeret kommunalreformens ændringer uden væsentlige problemer. Endvidere vurderes det, at serviceniveauet på den specialpædagogiske bistand er fastholdt, og tilbudsmønstrene viser, at kommunerne i højere grad anvender egne tilbud, men også at der er en stigning i udgifterne til de regionale tilbud og specialskoler. Endelig har der været en stigning i antallet af henvendelser til VISO på specialundervisningsområdet. Flere udviklingsråd anbefaler, at kommunerne i endnu højere grad gør brug af VISO's specialrådgivning

Overdragelse af tidligere amtslige uddannelsesinstitutionsbygninger mv.

I forbindelse med kommunalreformen overgik de tidligere amtslige uddannelsesinstitutioner samt centre for undervisningsmidler til staten pr. 1. januar 2007. Staten overtog ligeledes institutionernes bygninger og har stillet disse til rådighed for institutionerne. For at gøre institutionerne ligestillede med de øvrige statsligt regulerede institutioner under Undervisningsministeriet, overdrages bygningerne nu til institutionerne, enten i form af et købstilbud eller ved overdragelse af lejekontrakter for institutionsaktivitet i lejemål.

Institutionerne - bortset fra Centre for Undervisningsmidler - kan købe deres bygninger med virkning fra den 1. januar 2010. Købssummen er beregnet efter institutionernes evne til at betale for købet på baggrund af bygningsudgifter og bygningstaxameter-indtægt på baggrund af aktiviteten. Initiativet er landsdækkende, og modellen for overdragelse af bygningerne sigter mod at tage hensyn til bygningernes størrelse ved beregning af udgifter til udvendigt vedligehold og for gymnasierne elevfremskrivninger, der tager hensyn til befolkningsvandringer. Hermed sigtes mod at give institutionerne lige økonomiske vilkår for bygningsdrift uanset, om der er tale om en institution i en udkantsregion med afvandring eller i en større by med befolkningsvækst.

6.3. Status vedr. roller på erhvervsudviklingsområdet efter kommunalreformen

I forlængelse af Kommunalreformen skete der en ændret rollefordeling i forhold til den regionale erhvervsudvikling. Hvor ansvaret herfor før kommunalreformen ikke var entydigt placeret, så blev der med reformen og lov om erhvervsfremme skabt en ny struktur, der omfattede etableringen af bl.a. Danmarks Vækstråd, de regionale vækstfora og væksthuse. Det følgende afsnit giver en status på virkningen af den nye rollefordeling i overensstemmelse med Folketingsvedtagelse V 25 af 20. maj 2005.

De regionale vækstfora og Danmarks Vækstråd

De regionale vækstfora blev etableret i 2006 som led i kommunalreformens udmøntning og kan således nu bygge på erfaringer fra den første periode med at iværksætte aktiviteter til gavn for den regionale erhvervsudvikling.

Jævnfør lov om erhvervsfremme varetager regionsrådene i de fem regioner den regionale erhvervsudvikling. Hertil nedsætter regionsrådet et eller to vækstfora. Det er alene Regionsrådet for Region Hovedstaden, der har fundet anledning til at nedsætte to vækstfora, idet Bornholm har sit eget vækstforum.

De regionale vækstfora består af 20 medlemmer, der tilsammen repræsenterer de væsentligste aktører i den regionale erhvervsudvikling:

- 3 medlemmer udpeges på regionsrådets eget initiativ,
- 6 medlemmer udpeges efter indstilling fra kommunerne, heraf mindst én repræsentant for regionens yderområder,
- 6 medlemmer fra erhvervslivet udpeges efter indstilling fra erhvervsorganisationer udvalgt af regionsrådet,
- 3 medlemmer fra viden- og uddannelsesinstitutioner udpeges på regionsrådets initiativ,
- 2 medlemmer fra hhv. arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer udpeges efter indstilling fra hhv. arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer.

Vækstforaene har tre opgaver. De skal med udgangspunkt i områdets rammevilkår og erhvervsspecialisering og med fokus på yderområderne udarbejde en regional erhvervsudviklingsstrategi, overvåge de regionale og lokale vækstvilkår, samt afgive indstilling om medfinansiering af regionale erhvervsudviklingsaktiviteter.

De regionale vækstfora har i det forløbne år fortsat den indsats for vækst og udvikling, som de har sat i gang med første generation af de regionale erhvervsudviklingsstrategier. Alene den del af indsatsen, der medfinansieres af strukturfondsmidler fra EU, har i perioden fra 2007 til 2009 beløbet sig til ca. 2,8 mia. kr., hvoraf pengene fra strukturfondene udgør ca. 1,4 mia. kr. Danmark modtager i alt ca. 3,8 mia. kr. strukturfondsmidler i perioden 2007-2013.

En nylig uafhængig evaluering af udmøntningen af den første periode af programgennemførelsen peger på, at den danske tilgang, hvor strukturfondene sammentænkes med nationale og regionale strategier, har været vellykket.

Tabel 6.1. Igangsatte aktiviteter under de regionale vækstfora og den konkurrenceudsatte pulje fordelt på de fire vækstkilder under *strukturfondsprogrammerne for Regionalfondens og Socialfondens*. EU-beløb tilsagn til projekter mio. kr. 2007-09 samt restramme til disposition i resten af programperioden.

De fire vækstkilder	Bornholm	Hovedstaden	Midtjylland	Nordjylland	Sjælland	Syddanmark	Den konkurrenceudsatte pulje	I alt
EU-tilskud mio. kr.								
Innovation, videndeling og vidensopbygning	14,5	82,1	101,4	207,4	29,1	126,5	62,7	623,7
Etablering og udvikling af nye virksomheder	-	43,3	33,0	95,5	12,2	16,2	-	200,2
Anvendelse af ny teknologi	2,6	10,8	6,0	18,3	6,1	26,2	2,0	72,0
Udvikling af menneskelige ressourcer	20,3	60,5	60,6	158,7	62,0	59,4	70,1	491,6
Strukturfondsindsats i alt	37,4	196,7	201,0	479,9	109,4	228,3	134,8	1.387,5
Restramme Regionalfondens 2007-13	44,2	180,9	131,9	114,3	184,8	232,2	121,8	1010,1
Restramme Socialfondens 2007-2013	29,9	183,3	202,3	238,4	200,5	297,7	101,8	1254,1

Som tabellen ovenover indikerer, er der især igangsat projekter inden for *'Innovation, videndeling og videnopbygning'*, der bl.a. fremmer virksomhedernes innovationspotentiale gennem lettere adgang til viden, samspil med forsknings-, viden- og uddannelsesinstitutioner og udvikling af nye produktionsprocesser. Der sættes især på kompetenceudvikling under *'Udvikling af menneskelige ressourcer'*, der omfatter ca. 35 pct. af den økonomiske aktivitet. Ca. 15 pct. er anvendt under *'Etablering og udvikling af nye virksomheder'*, der omfatter aktiviteter, der understøtter rådgivning, finansiering, iværksætterkultur og iværksætterkompetencer. Endelig er 5 pct. af midlerne disponeret inden for *'Anvendelse af ny teknologi'* til projekter, som fx retter sig mod infrastrukturen for anvendelse af ny teknologi, adgang til viden om ny teknologi og digitalisering, samt styrkelse af medarbejderkompetencer inden for udviklingen af nye produktionsprocesser.

De forskelle, der kan registreres på de seks vækstforas konkrete anvendelse af strukturfondsmidlerne, afspejler, at de enkelte regioner har forskellige styrker, svagheder og udviklingsbehov. Forskellene kommer til udtryk i de erhvervsudviklingsstrategier og handlingsplaner, som vækstforaene har udarbejdet.

Efter kommunal- og regionalvalget i november 2009 er der blevet udpeget en række nye medlemmer til vækstfora. Flere vækstfora har besluttet at udarbejde nye erhvervsudviklingsstrategier, mens Vækstforum Syddanmark har en erhvervsudviklingsstrategi, der løber indtil 2012.

Som en del af overleveringen har de regionale vækstfora videregivet erfaringer fra den første periode i form af anbefalinger. Prioriteringen blandt erfaringerne er forskellig fra vækstforum til vækstforum, men overordnet set opfordrer alle vækstfora til, at der fremover sættes øget fokus på at styrke viden om effekten af de igangsatte initiativer med henblik på at opnå størst "value for money".

Vækstforaenes fokus på effekten af de initiativer, der sættes i gang, bliver ikke mindre i lyset af den aktuelle økonomiske situation. Vækstforaene står først og fremmest bag en langsigtet regional indsats for vækst og erhvervsudvikling, men har også fundet anledning til at tage særlige initiativer, der imødegår den generelle økonomiske afmatning.

Danmarks Vækstråd har ligeledes været optaget af, hvordan Danmark kan bringes tilbage på vækstsporet. Rådet har således identificeret en række områder, som de vil belyse yderligere. Rådet vil i det kommende år blandt andet se nærmere på temaer-

ne kapital og vækstiværksættere samt uddannelses- og kompetenceudvikling i regionerne.

Partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling

Regeringen og de regionale vækstfora indgik i juni 2007 regionale partnerskabsaftaler om vækst og erhvervsudvikling. Aftalerne blev indgået for perioden 2007-2009 og har til formål at bidrage til, at globaliseringsstrategien udfoldes i hele landet og styrke sammenhængen mellem den nationale vækstpolitik og den regionale indsats for vækst og erhvervsudvikling.

I aftalerne har regeringen og de regionale vækstfora sat en række fælles mål og oplyst områder, som parterne er enige om at gøre en særlig indsats for. Regeringen og de regionale vækstfora har som led i opfølgning på aftalerne mødtes årligt for at drøfte fremdriften i aftalerne og vurdere behovet for nye initiativer. På den baggrund er der i 2008 og 2009 indgået tillægsaftaler.

I 2009 aftalte parterne i tillægsaftalerne nye initiativer inden for indsatsområderne uddannelse og arbejdskraftudbud, bedre vækstvilkår for nye og mindre virksomheder, innovation, forskning og vidensspredning, markedsføring af Danmark - tiltrækning af investeringer og turisme, det grænseoverskridende samarbejde og grøn vækst, herunder klima og energi, landdistrikter samt yderområder. Dertil kommer et indsatsområde for Bornholm om trafikken til og fra øen.

Samtidig fastlagde parterne, at man på ny ville mødes for at drøfte fremdriften i aftalerne og vurdere behovet for nye initiativer, som kunne indgå i en ny partnerskabsaftale fra 2010.

Væksthusene

De fem Væksthuse blev etableret i 2007 efter aftale mellem regeringen og KL. I Væksthusene kan iværksættere og virksomheder få kortlagt deres vækstpotentiale. Væksthusene samarbejder med andre relevante statslige, kommunale, regionale og private initiativer, og Væksthusene kan på den baggrund henvise virksomhederne til alle former for relevant rådgivning og hjælp.

Væksthusene understøtter regeringens mål om, at Danmark i 2020 skal være blandt de lande, der er bedst til at skabe nye vækstvirksomheder. Samtidig understøtter de kommunernes behov for at samarbejde om at skabe kritisk masse og høj kompetence i den specialiserede vejledning om vækst.

Væksthusene blev oprettet på baggrund af strukturreformen, hvor kommunerne overtog ansvaret for erhvervsservice fra staten. I en fireårig overgangsperiode fra 2007-2010 har staten via Økonomi- og Erhvervsministeriet administreret den årlige basisbevilling på knap 93 mio. kr. til Væksthusene.

KL og Økonomi- og Erhvervsministeriet indgik i 2009 en aftale om videreførelsen af Væksthusene efter 2010. Parterne er enige om at videreføre Væksthusene som knudepunkter i et sammenhængende erhvervsfremmesystem. Fra den 1. januar 2011 overgår den årlige basisbevilling til kommunerne via en regulering af bloktilskuddet.

Erhvervs- og Byggestyrelsen har i overgangsperioden udarbejdet årlige resultatkontrakter med Væksthusene. I 2009 kortlagde Væksthusene vækstpotentialet i ca. 2.500 virksomheder. Mere end 85 pct. af virksomhederne var tilfredse eller meget tilfredse med forløbet i Væksthusene.

Udviklingen af nye tilbud og kompetencer i Væksthusene har været understøttet af globaliseringsmidlerne. I perioden 2007-2009 blev der således afsat i alt 202 mio. kr. til et styrket kvalitets- og kompetenceløft i rådgivningsindsatsen.

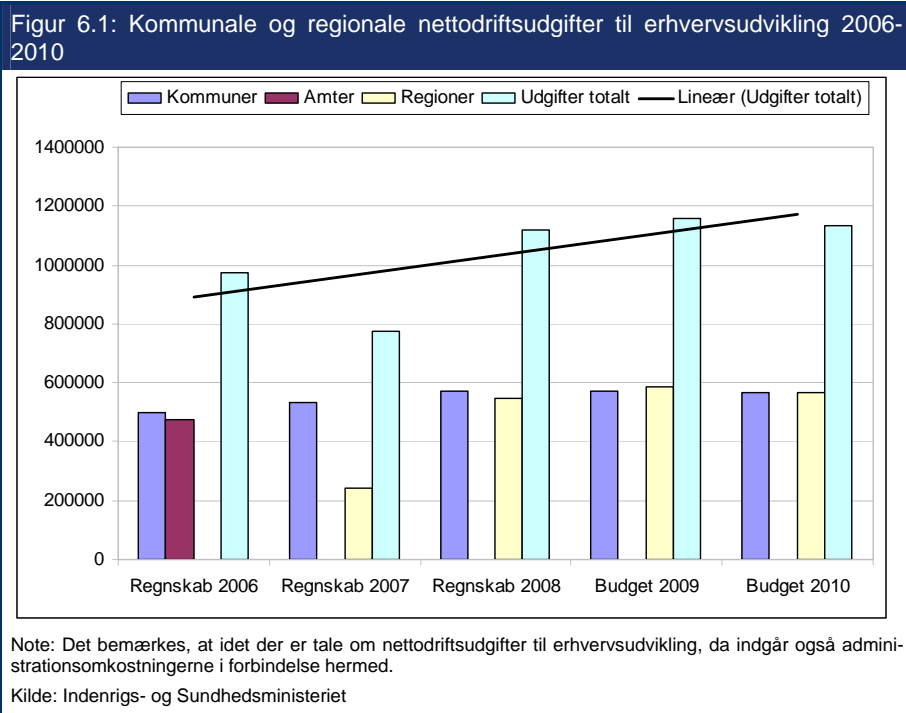
Udover basisbevillingen er der med aftalen om fordeling af globaliseringsreserven til innovation og iværksætter mv. for 2010-2012 besluttet at afsætte yderligere 70 mio. kr. årligt fra 2010 til 2012. Midlerne skal dels bidrage til et videre kvalitets- og kompetenceløft i rådgivningsindsatsen, dels skal midlerne bl.a. dække videreførelse af indsatsen i de fem væksthuse med en udvidelse af den eksisterende IPR-intropakke samt etablering af et fælles call center og en brugervenlig innovationsportal, der skal fremme et mere sammenhængende rådgivningssystem. Derudover dækker midlerne videreførelse af initiativet om tidlig idéfinansiering (proof-of-business).

Væksthusenes kan udover deres kerneopgaver påtage sig operatøropgaver for Vækstforaene og EU, statslige udviklingsinitiativer samt lokale opgaver. Omfanget af operatøropgaver varierer for de forskellige Væksthuse. Væksthus Hovedstadsregionen er eksempelvis operatør på programmet *Spin-off aktiviteter – Fremtidens vækstkilde i Region Hovedstaden*, Væksthus Sjælland har åbnet den første af flere "Vækstfabrikker" i Region Sjælland, Væksthus Syddanmark samarbejder med Region Syddanmark om acceleratorprogrammet *Growthbooster*, og Væksthus Midtjylland er bl.a. operatør på programmerne *STARTmidt* og *STARTvækst* og har senest lanceret *Den Midtjyske Kompetenceplatform*, der arbejder målrettet med kompetenceudvikling bl.a. ved at fremme samspillet mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner. Endelig

er Væksthus Nordjylland bl.a. operatør på programmerne *Flere Virksomheder i Vækst* og *Virksomheder i teknologisk udvikling*.

Kommunale og regionale udgifter til erhvervsudvikling

I forlængelse af den nye rollefordeling på erhvervsudviklingsområdet er det endvidere interessant at belyse, hvor meget kommuner og regioner anvender på erhvervsudvikling. Figur 6.1. opgør de kommunale og regionale udgifter hertil siden 2006.

Af figur 6.1. fremgår, at de kommunale og regionale udgifter til erhvervsudvikling generelt har været stigende i perioden, men også at der for 2010 budgetteres med et lavere beløb end i 2009. I forhold til tiden før kommunalreformen kan det bemærkes, at der siden reformens gennemførelse årligt er anvendt flere midler på erhvervsudvikling. En sådan sammenligning må dog ske med forsigtighed, idet kommunalreformen også medførte ændringer i de regionale og kommunale budgetsystemer.

Regnskabet for 2008 viser en kraftig stigning i kommuner og regioners udgifter i forhold til 2007. Særligt regionerne har i 2008 øget deres udgifter til erhvervsudvikling mv., så disse blev mere end fordoblet i forhold til det foregående år. Forklaringen på

det lavere niveau i 2007 kan være, at regionerne anvender midlerne til regional udvikling på baggrund af de regionale erhvervsudviklingsstrategier, der imidlertid først blev udarbejdet i løbet af 2007, hvorfor de afholdte udgifter da var tilsvarende lavere.

Kommunerne har i 2008 anvendt ca. det budgetterede beløb på erhvervsudvikling. Dette i modsætning til 2007, hvor den faktiske udgift var ca. 70 mio. kr. lavere end budgetteret. En del af forklaringen herpå kan være, at kommunerne har skullet vænne sig til et nyt budget- og regnskabssystem, men en undersøgelse fra KL, foretaget i 2008, viser også, at kommunerne har opprioriteret den erhvervspolitiske indsats.²⁸

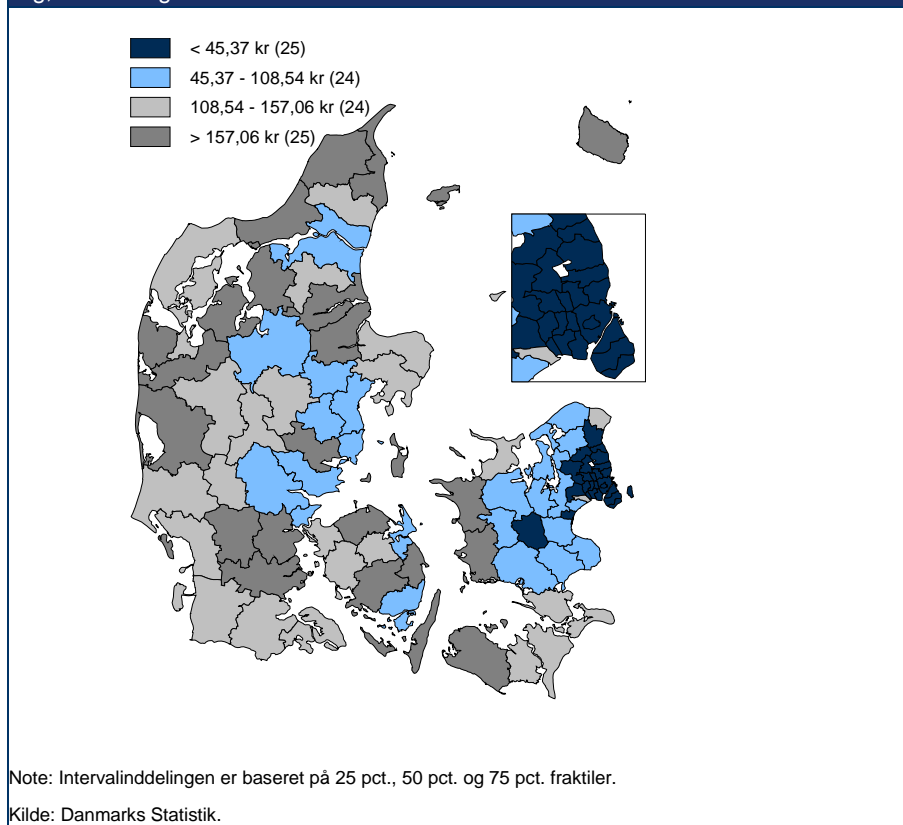
Det er endvidere interessant at se på, hvordan de kommunale udgifter til erhvervsudvikling fordeler sig. Dette er gengivet i figur 6.2.

---

²⁸ KL (2008): *Kommunerne og erhvervspolitikken efter reformen*.

Figur 6.2: Kommunernes budgetterede udgifter pr. indbygger i 2010 til erhvervsudvikling, turisme og landdistrikter

Af figur 6.2. anes et geografisk mønster i kommunernes budgetterede udgifter til erhvervsudvikling mv. Særligt i Københavnsområdet, men også i de omkringliggende sjællandske kommuner, i Ålborg- og Århusområdet og dele af Østjylland anvendes færre midler i forhold til det øvrige Danmark. Forklaringen herpå kan være, at man i disse områder har lettere ved at tiltrække virksomheder, og derfor har et mindre behov for at arbejde aktivt herfor.

En videre forklaring kan være, at figuren også omfatter udgifterne til landdistrikter, hvilke relativt set fylder mindre i disse kommuner.

Jylland, Fyn og herunder store dele af de typiske yderområder har derimod større udgifter, hvilket dels kan forklares ved et øget behov for at tiltrække virksomheder.

6.4. Finansieringsreformen

I forbindelse med kommunalreformen og som en følge af de ændringer i opgavefordelingen, som den medførte, blev der også gennemført en reform af tilskuds- og udligningssystemet.

Reformen af udligningssystemet indebar bl.a., at en række tilskudskriterier, der i særlig grad tog hånd om yderområdernes særlige udfordringer, overgik fra at være ansøgningsbaserede særtilskud til at blive fordelt overbloktilskuddet. Denne ændring medfører for kommunerne større budgetsikkerhed derved, at tilskuddet ikke er afhængigt af udmøntningen af de pågældende særtilskudsmidler.

Tilskuds- og udligningssystemet medvirker til, at alle kommuner får mere lige muligheder for at tilvejebringe et serviceniveau, der imødekommer borgernes behov. Tilskuds- og udligningssystemet tilfører bl.a. ekstra midler til særligt vanskeligt stillede kommuner, ø-kommuner mv.

Udvikling i skat-/serviceniveauet

Tilskuds- og udligningssystemets formål er at sikre, at der er god overensstemmelse mellem serviceniveauet og skatteprocenten i den enkelte kommune, uanset befolkningens sammensætning og indkomst. Opfyldelsen heraf kan aflæses i skat-/serviceforholdet, der er gengivet i tabel 6.3.

År	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Standardafvigelse	0,064	0,066	0,066	0,062	0,061	0,061	0,060	0,054	0,054	0,045

Note: Skat/serviceforholdet udtrykker forholdet imellem den beskatning, som borgerne i den enkelte kommune pålægges, set i forhold til et beregnet udtryk for den service, som kommunen tilbyder. Skat/serviceforholdet vil for hele landet pr. definition være lig med 1, mens den enkelte kommune kan have et skat/serviceforhold over, under eller lig med 1. Et skat/serviceforhold med en værdi mindre end 1 angiver, at kommunen tilbyder en relativ høj service i forhold til den beskatning, som borgerne oplever, mens et niveau større end 1 betyder, at borgerne i kommunen betaler en relativ høj skat set i forhold til den service, som kommunen tilbyder. Det bemærkes, at der som følge af reformen og beregningen af udgiftsbehov skal tages et vist forbehold i sammenligningen af 2007-2009 med de foregående år. Endvidere bemærkes det, at der i tabellen er angivet en uvægtet beregning af skat-/serviceforholdet, hvorfor ændringer i mindre kommuner kan have en uforholdsmæssig stor indflydelse på standardafvigelsen og modsat med større kommuner.

Kilde: Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Af tabel 6.3. fremgår, at standardafvigelsen har været stadigt faldende siden 2001, og at der fra 2008 til 2009 kan konstateres et ganske kraftigt fald, fra 0,054 til 0,045. Dette viser, at forholdet mellem skat og service er blevet mere ens mellem kommunerne, hvilket kan ses som et udtryk for større lighed i kommunernes økonomiske vilkår. Det bemærkes dog, at tallet for 2009 bygger på kommunernes budgettal og ikke de endelige regnskabstal, hvorfor standardafvigelsen for 2009 er at betragte som værende et foreløbigt tal.

Nyt arbejde om kommunernes udgiftsbehov i tilskuds- og udligningssystemet

Finansieringsreformen har fastlagt de grundlæggende principper for tilskuds- og udligningssystemet for den kommende årrække.

Forligspartierne bag finansieringsreformen var enige om, at der i folketingsåret 2008-09 skulle foretages en vurdering af behovet for eventuelle ændringer i de socioøkonomiske kriterier med virkning fra 2010. På den baggrund afgav Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg (det daværende Indenrigs- og Socialministerium) i februar 2009 en rapport, hvor udvalget blandt andet havde vurderet behovet for ændringer af de socioøkonomiske kriterier. Rapporten dannede grundlag for et lovforslag om en tilpasning af det såkaldte handicapkriterium og en justering af ordningen for kommuner med højt strukturelt underskud. Lovforslaget blev vedtaget af Folketinget i foråret 2009 og har virkning fra tilskudsåret 2010.

Forligspartierne var ligeledes enige om at igangsætte et bredere arbejde om opgørelse af det kommunale udgiftsbehov i udligningssammenhæng. Partierne er enige om vigtigheden af, at det udgiftsbehov, der indgår i udligningsberegningerne, for såvel de sociale som for de øvrige udgiftsområder afspejler kommunernes reelle udgiftspres og faktiske opgaver.

Der er i den forbindelse igangsat en samlet analyse og evaluering af kommunernes udgiftsbehov baseret på erfaringer fra de første tre år efter finansieringsreformens gennemførelse. Analysen gennemføres af Indenrigs- og Sundhedsministeriets Finansieringsudvalg. Udvalget afgiver sin rapport i december 2010. Eventuelle forslag til ændringer vil herefter kunne udarbejdes og behandles i Folketinget i foråret 2011 med henblik på ikrafttrædelse fra 2012.

Kapitel 7. Udviklingen i den statslige regionale forvaltning

Regeringen har det som en overordnet målsætning at de statslige arbejdspladser findes geografisk spredt i landet. Regeringen har derfor også fokus på udviklingen i placeringen af de statslige regionale arbejdspladser, hvorfor der i den regionalpolitiske redegørelse årligt redegøres herfor. Kapitlet vil dels bagudrettet præsentere de seneste års udvikling, dels vil der fremadrettet blive præsenteret aktuelle og kommende initiativer, der kan bidrage til en afbalanceret regional fordeling af de statslige arbejdspladser.

Regeringen har siden sin tiltræden i 2001 sat fokus på de statslige arbejdspladser placering og på den geografiske spredning af disse. Regeringen har i den forbindelse som erklærede målsætninger, at

- Nye statslige institutioner som udgangspunkt skal placeres uden for hovedstaden
- Der skal tages regionale hensyn ved effektiviseringen af eksisterende arbejdspladser

Det er dog samtidigt vigtigt at være opmærksom på, at statslige arbejdspladser ikke automatisk skaber øget aktivitet i andre brancher, eller flere arbejdspladser udover de statslige i sig selv. Dette sker alene, når de statslige arbejdspladser sammen med eksisterende arbejdspladser i området formår at skabe synergieffekter i det pågældende område.

Endvidere er arbejdspladsernes muligheder for at rekruttere egnet arbejdskraft i området en vigtig faktor for, hvornår statslige arbejdspladser med fordel kan placeres ud fra geografiske hensyn.

De seneste års udvikling i lokaliseringen af statslige arbejdspladser må ses i lyset af de seneste års store reorganiseringer af den offentlige sektor.

Reformerne har medført ændrede ansættelsesforhold for et stort antal offentligt ansatte. Eksempler herpå er bl.a. Vejdirektoratets overtagelse af vejbestyrelsesansvaret for ca. 2000 kilometer hidtidige amtsveje, og at de tidligere amtskommunale uddannelsesinstitutioner (herunder de almene gymnasier og SOSU-skolerne), der med kommunalreformen ændrede status til værende selvejende institutioner under staten, medførte at ca. 14.000 årsværk da overgik til statslig beskæftigelse. I forhold til uddannelsesinstitutionerne bemærkes dog, at idet institutionerne ikke har ændret geografisk beliggenhed som en følge af kommunalreformen, har denne tilførsel af medarbejdere til den statslige sektor ikke fået betydning for de regionale arbejdsmarkeder.

7.1. Regional fordeling af statslige beskæftigede

Udviklingen i antallet af statsligt beskæftigede kan opgøres på baggrund af Danmarks Statistiks opgørelser. Formålet er et kontinuerligt og sammenligneligt billede af den regionale udvikling af statsligt ansatte. Hertil må det dog bemærkes, at sammenligninger over tid vanskeliggøres af en række forhold samt tiltag, der har ændret ansættelsesforholdene for en række offentligt ansatte.

Eksempelvis medførte kommunalreformen således, at et stort antal amtsligt ansatte overgik til statslig beskæftigelse, men idet deres arbejdssted ikke har ændret sig geografisk, har reformen ikke haft betydning for de regionale arbejdsmarkeder. Andre lignende ændringer i medfør af kommunalreformen er redegjort for i regionalpolitisk redegørelse 2009. Ligeledes medførte overdragelsen af ansvaret for hele beskæftigelsesindsatsen til kommunerne pr. 1. august 2009, at de tidligere statslige ansatte i jobcentrene overgik til kommunal ansættelse. Dette betyder i opgørelser af statslige ansatte et fald heri, men da de disse tidligere statslige medarbejdere har beholdt deres arbejdssted, vurderes ændringen ikke at have haft betydning for lokaliseringen af arbejdspladser.

Endvidere vanskeliggøres sammenligninger med de tidligere år af, at den tidligere anvendte statistik fra Danmarks Statistik – den Registerbaserede Arbejdsmarkedsstatistik (RAS) - ved tidspunktet for redegørelsens udarbejdelse var under omlægning og derfor ikke tilgængelig.

I stedet er anvendt tal fra den Offentlige Beskæftigelsesstatistik – ligeledes fra Danmarks Statistik - hvortil det bemærkes, at denne medtager samtlige jobs, som en statsligt ansat måtte have på forskellige statslige arbejdspladser, og hvortil der er afsat et timeantal. Dog medtages kun jobs med mere end 130 timer pr. måned, da det herved antages, at det hovedsageligt er den statsligt ansattes primære job, der vil optræde i statistikken. Til forskel herfra indgår der i RAS alene et job pr. person, hvilket er det job, hvor det antages at personen har sin hovedbeskæftigelse. I RAS indgår endvidere jobs med færre end 130 timer pr. måned, hvilket medvirker til et højere antal statsligt ansatte i RAS-opgørelsen.

De i den statslige sektor beskæftigede personer er i statistikken geografisk fordelt på baggrund af arbejdsstednummeret. Hvor dette ikke foreligger, er i stedet CVR-nummeret for deres arbejdsplads anvendt. I modsætning til den tidligere anvendte RAS har en lille andel af de ansatte dog ikke kunnet fordeles på denne måde som følge af manglende oplysninger, hvorfor disse er udeladt. Dette vedrørte i 2007 i alt ca. 3.700 personer, herunder ansatte i Folkekirken. Idet udeladelsen kun berører et mindre antal personer, der endvidere antages at have en jævn geografisk fordeling, vurderes dette dog ikke at have nogen afgørende betydning for billedet af den regionale fordeling af statsligt ansatte.

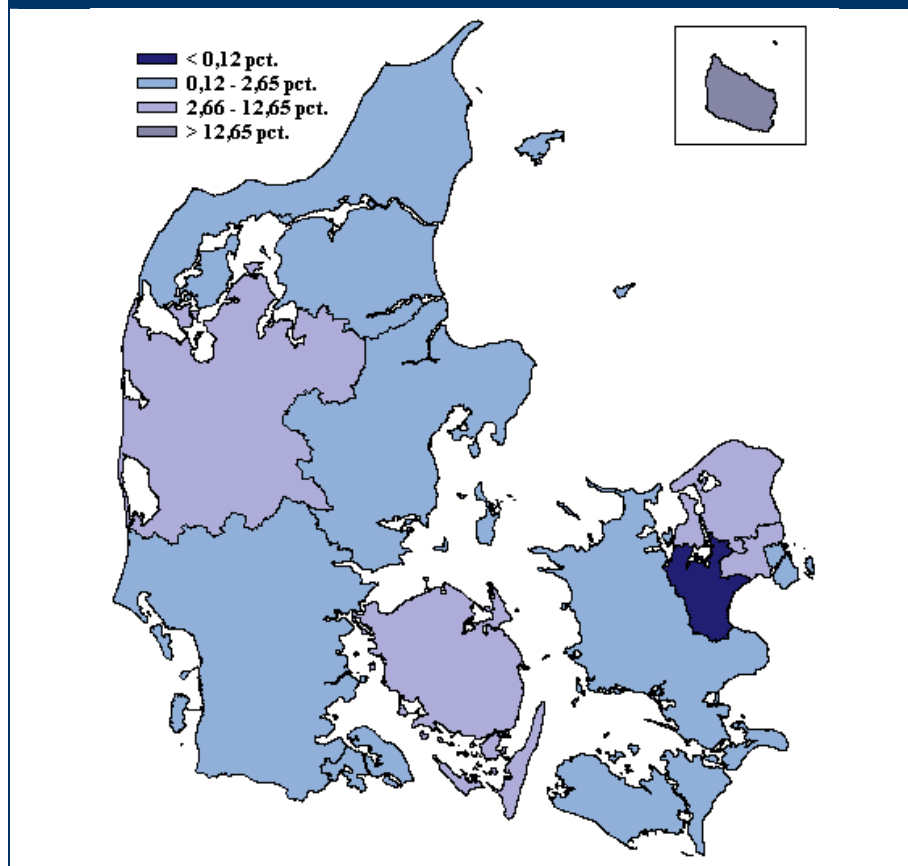
Alt hvad der hidrører politi og forsvar er desuden ekskluderet fra statistikken på grund af inkonsistens i indberetningen til Danmarks Statistik., hvilket omfatter ca. 36.000 personer (pr. september 2007). De år, hvor arbejdsadresserne for de ansatte i disse grupper ikke har været oplyst, er de blevet placeret under deres juridiske enhed i København, hvorfor der er tale om store og ikke nødvendigvis reelle geografiske variationer på tværs af årene, hvilket begrundes at disse personalegrupper ikke indgår i opgørelserne.

En sammenligning af den tidligere og den aktuelt anvendte statistik viser, at den nye opgørelse for 2007 samlet set ligger omkring 85.000 personer under den gamle. Politiet, forsvaret og de ikke-placerbare ansatte forklarer ca. halvdelen af denne difference, hvor den øvrige afvigelse kan tilskrives forskellene i arbejdsopgørelsen. Direkte sammenligninger med opgørelserne i de foregående redegørelser lader sig derfor vanskeligt gøre, og må ske med ovennævnte forbehold in mente.

Udviklingen i beskæftigelsen i den statslige sektor

Samlet set steg antallet af statsligt beskæftigede i perioden 2008 til 2009 med ca. 1.800 personer, svarende til 1,5 pct. Den landsdelsopdelte udvikling i den statslige beskæftigelse er vist i figur 7.1.

Figur 7.1: Udviklingen i beskæftigelsen i den statslige sektor 2008-2009, fordelt på landsdele

Note: Note: Intervalindelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler. Det bemærkes at antallet af ansatte i den statslige sektor, der ikke kunne fordeles geografisk faldt fra 3.168 i 2008 til 2.240 i 2009. Dette betyder, at udviklingen i de enkelte landsdele, som den fremgår af figuren, ikke udelukkende kan tilskrives en egentlig forandring fra 2008 til 2009 i antallet af statslige arbejdspladser, da nogle af disse tidligere ikke har været geografisk placeret. Særligt for landsdele med relativt få indbyggere og ditto statslige arbejdspladser medfører dette, at den i figuren angivne udvikling fra 2008 til 2009 kan være misvisende, da den vil fremstå større, end den reelt er. Det her beskrevne forbehold kan være med til at forklare bl.a. den relativt kraftige stigning på Bornholm. Der henvises til bilag 3 for de til grund for figuren liggende tal.

Kilde: Danmarks Statistik.

Af figur 7.1. ses, at de fleste landsdele fra 2008 til 2009 oplevede en stigning i antallet af statsligt ansatte. Kun landsdelen Østsjælland havde et fald i antallet af statsligt ansatte, idet der her var et fald på knap seks pct. De øvrige landsdele havde i perioden alle en stigning i antallet af statsligt ansatte, hvor især Vestjylland, Fyn, Københavns omegn, Nordsjælland samt Bornholm oplevede større stigninger. I forhold til sidstnævnte landsdel må det dog bemærkes, at idet der er tale om relative stigninger, så kan også mindre absolutte stigninger i antallet af ansatte medføre høje relative stigninger. Samlet set for landsdelene øst for Storebælt har væksten i antallet af statsligt ansatte fra 2008 til 2009 været på ca. 2,2 pct., mens den vest for Storebælt har været på ca. 2,5 pct.²⁹

Statsligt beskæftigede i forhold til den samlede beskæftigelse

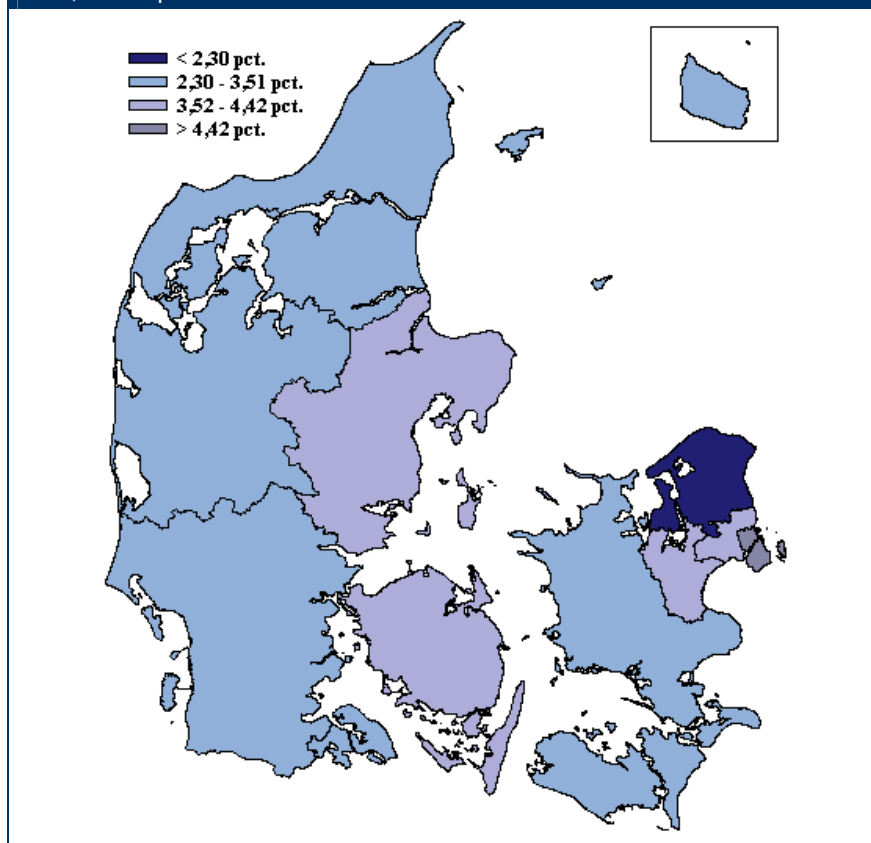
Den statslige beskæftigelses andel af den samlede beskæftigelse opdelt på de enkelte landsdele er gengivet i figur 7.2.

---

²⁹ Det bemærkes hertil, at en del af denne vækst er at forklare med, at antallet af statsligt ansatte, hvor arbejdsstedet er "uoplyst" fra 2008 til 2009 er faldet med ca. 900 personer, hvilket forklarer en del af den geografiske vækst. Faldet i antallet af uoplyste er således også baggrunden for, at den samlede vækst i antallet af statslige ansatte er lavere, end væksten opgjort henholdsvis øst og vest for Storebælt.

Figur 7.2: Andel af statsligt beskæftigede i forhold til den samlede beskæftigelse 2009, fordelt på landsdele

Note: Intervalindelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler.

Kilde: Danmarks Statistik.

Andelen af statsligt ansatte var på landsplan i 2009 4,35 pct.³⁰

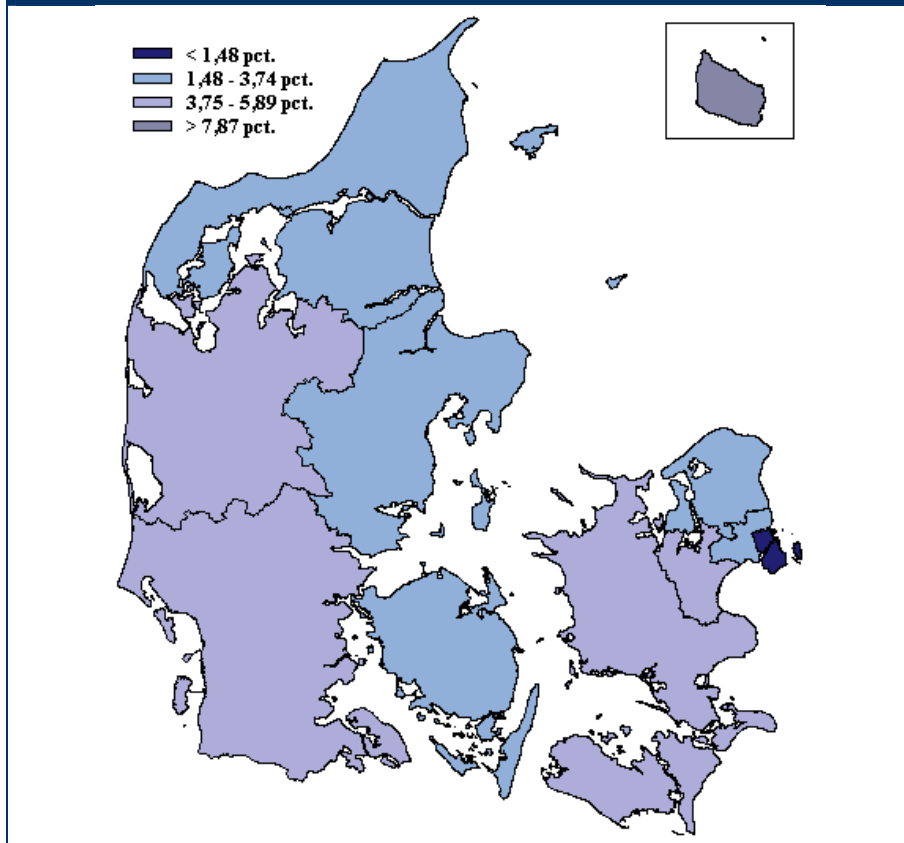
Af figur 7.2. ses, at den laveste andel statsligt ansatte i forhold til den samlede beskæftigelse er at finde i Nordsjælland. De højeste andele er i København og omegn, Fyn, Østjylland samt i Østsjælland. Sidstnævnte var eneste landsdel, hvor der fra 2008 til 2009 kunne konstateres et fald antallet af statsligt ansatte. I de øvrige landsdele udgør den statslige beskæftigelse mellem 2,3 og 3,51 pct. af den samlede beskæftigelse.

³⁰ Det bemærkes i forhold til tidligere udgaver af den regionalpolitiske redegørelse, at sammenligninger hertil må ske med forbehold, idet der er anvendt en andet statistisk grundlag end de foregående år. For nærmere herom henvises til afsnit 7.1.

Udviklingen i statslig beskæftigelse over tid

Udviklingen i den geografiske fordeling af statsligt ansatte er desuden interessant at følge over et længere tidsperspektiv. Udviklingen i perioden 2007 - 2009 er gengivet i figur 7.3, der viser udviklingen siden kommunalreformen. Kommunalreformen medførte, som tidligere nævnt, at store grupper af offentligt ansattes ansættelsesforhold ændredes, hvorfor sammenligninger mellem tiden før og efter reformen vanskeligt lader sig gøre.

Figur 7.3: Gennemsnitlig årlig vækst i beskæftigelsen i den statslige sektor 2007 - 2009, fordelt på landsdele

Note: Intervalinddelingen er baseret på 10 pct., 50 pct. og 90 pct. fraktiler.

Kilde: Danmarks Statistik.

Af figur 7.3. fremgår, at den landsdel, der har haft den laveste vækst i antallet af statsligt ansatte i perioden 2007 – 2009, har været i landsdelen Københavns By. Denne har siden 2007 haft en gennemsnitlig årlig negativ vækst på 0,7 pct. Modsat

ses det også, at den største gennemsnitlige årlige fremgang har været i landsdelene Vest- og Syddjylland, Østsjælland, Vest- og Sydsjælland samt Bornholm. Bornholm tegner sig med en gennemsnitlig årlig stigning på 7,9 pct. for den største relative stigning. I forhold til Østsjælland bemærkes, at denne landsdel som den eneste havde en negativ vækst fra 2008 til 2009, hvorfor stigningen siden 2007 er at forklare med en relativt større stigning fra 2007 til 2008.

7.2. Aktuelle reorganiseringer i den statslige sektor

Som indledningsvist nævnt i kapitlet er det regeringens erklærede målsætning, at placeringen af nye statslige arbejdspladser som udgangspunkt placeres uden for hovedstaden, samt at der ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser tages regionale hensyn.

Da forligspartierne bag Aftale om Strukturreform i forlængelse heraf indgik aftale om strukturreformens udmøntningsplan skete det i lyset af disse målsætninger. I Regionalpolitisk redegørelse 2009 blev der redegjort for udkommet af udmøntningsplanen, herunder for hvordan en række statslige institutioners er blevet placeret under hensyntagen til geografisk spredning i placeringen af arbejdspladserne.

Det kan endvidere fremhæves, at kommunalreformen har betydet at borgernære velfærdssopgaver i endnu højere grad er placeret lokalt i de enkelte kommuner, ligesom også Politi- og Domstolsreformen fra 2007, medvirker til at den lokale og regionale statslig beskæftigelse er fordelt over hele landet.

De foregående år har således været præget af store statslige reformer og tiltag, i hvilken forbindelse der er taget regionale hensyn. Men også i 2009 har der været initiativer, der understøtter regional balance og lever op til regeringens målsætninger vedr. fordelingen af de statslige arbejdspladser.

Et af disse initiativer vedrører skatteforvaltningerne. Siden sammenlægningen af de kommunale og statslige skatteforvaltninger i slutningen af 2005 er SKAT gennemgået en løbende forandringsproces, der har medført markante ændringer i både fordeling og løsning af opgaver, samt af de mandskabs- og bygningsmæssige ressourcer der anvendes hertil.

I 2009 påbegyndtes en større omlægning af arbejdsopgaverne. Således vil SKATs basisopgaver fremover fortsat findes i alle seks skatteregioner, mens de mere spe-

cialiserede opgaver samles på landsplan i landsdækkende enheder. Det er hensigten at bevare kundebetjeningen i alle skattecentre.

Omlægningen, der vil strække sig over flere år, har til formål at sikre opgaveløsningen med færre medarbejdere, som det var forudsat i kommunalreformen på skatteområdet. Samtidig sikres det, at der fortsat er opgaver i alle de 30 skattecentre, som blev oprettet i forbindelse med etableringen af SKAT i 2005. Derved bevares et regionalpolitisk sigte med organiseringen på trods af det faldende medarbejderantal.

Sammen med øget fokus på forebyggelse af fejl gennem vejledning og et stadigt udvidet brug af digitale løsninger har omlægningerne gjort det muligt for SKAT at løse opgaverne med færre medarbejdere. Fra udgangen af 2008 til udgangen af 2009 er det samlede antal medarbejdere i SKAT således ved naturlig afgang reduceret fra ca. 9000 til ca. 8400. Det største fald er sket i hovedstadsområdet, mens det øvrige fald er nogenlunde jævnt fordelt over landet, understøttende målsætningen om regionale hensyn ved effektiviseringer af eksisterende arbejdspladser.

Som led i denne strategi lukkes Skattecenter Ballerup i 2010, ligesom der er planer om at reducere lokale anvendelsen i en række andre byer for at tilpasse lokale forbrug til det faldende medarbejderantal.

På Socialministeriets område (det daværende Indenrigs- og Socialministerium) blev der ved lov nr. 1503 af 27. december 2009 (Lov om tolkning til personer med hørehandicap), der trådte i kraft den 1. januar 2010, etableret en statslig tolkemyndighed under socialministeren. Tolkemyndigheden yder tolkning på tværs af sektorer til mennesker med hørehandicap, når der ikke er tolkning efter anden lovgivning. Den fælles tolkemyndighed træffer afgørelse om en person er omfattet af målgruppen for den fælles tolkeløsning, samt om en tolkning til en bestemt aktivitet skal dækkes ubegrænset. Derudover har tolkebrugerne en selvforvaltet timebank.

Den fælles tolkemyndighed fungerer som en selvstændig myndighed, men er placeret geografisk i Statsforvaltningen Syddanmark, Aabenraa, og er dermed med til at sikre den regionale balance i fordelingen af de statslige arbejdspladser.

Statsforvaltningen Syddanmark har endvidere indgående erfaringer med at træffe afgørelser i sociale sager, og et særligt stort kendskab til mennesker med hørehandicap, idet Region Syddanmark blandt andet er ansvarlig for en række landsdækkende

tilbud for mennesker med hørehandicap, herunder Center for Høretab og Nyborgskolen.

Det forventes, at der vil være ca. 2000 til 2500 brugere af tolkemyndigheden. Den fælles tolkemyndighed beskæftiger aktuelt 3 ½ årsværk.

Også på Beskæftigelsesministeriets område er der i 2009 sket tiltag, der bidrager til regional balance. Således blev Arbejdsformidlingen nedlagt i forbindelse med kommunalreformen og erstattet med 91 jobcentre. I de fleste af de nye centre var der beskæftiget både kommunale og statslige medarbejdere.

I forbindelse med finanslovsforhandlingerne i 2008 blev det besluttet at hele indsatsen i jobcentrene skulle overføres til kommunerne pr. 1. august 2009. Aftalen betød, at kommunerne nu har ansvaret for beskæftigelsesindsatsen over for alle målgrupperne i jobcentrene. Da de nuværende statslige medarbejdere har beholdt deres arbejdssted, men er overført til kommunal ansættelse, vurderes ændringen ikke at have haft betydning for lokaliseringen af arbejdspladser.

I forhold til asylcentrene er der i marts 2010 i alt 20 indkvarteringscentre i drift. Centrene drives af indkvarteringsoperatørerne Dansk Røde Kors Asylafdeling, Jammerbugt Kommune og Thisted Kommune i samarbejde med Udlændingesservice. Til indkvarteringscentrene er der endvidere tilknyttet et antal annekser, privat bolig samt særlige boliger.

Udlændingesservice overvåger løbende indkvarteringssituationen med henblik på at vurdere et eventuelt behov for at foretage yderligere foranstaltninger på centerområdet, herunder eventuelle tilpasninger i form af at åbne eller lukke asylcentrene.

Med henblik på en fortsat udvikling af forsvaret og som en del af forsvarsforliget, er der iværksat et udvalgsarbejde vedrørende mulighederne for at forbedre forsvarets samlede etablisementsstruktur. I denne forbindelse gennemføres bl.a. en undersøgelse af, om forsvarets nuværende operative og geografiske struktur medfører uensigtsmæssige konsekvenser i forhold til et fortsat internationalt engagement, effektiv drift og optimal opgaveløsning. Såfremt der i denne forbindelse konstateres væsentlige problemområder eller fremadrettede udfordringer, skal der fremsættes forslag til afhjælpning heraf.

Alt i alt kan det konkluderes, at der løbende med de initiativer og opgaveomlægninger, der gennemføres, er blevet medtænkt regeringens målsætninger til øget regional balance gennem fordelingen af de statslige arbejdspladser.

Kapitel 8. Regionale konsekvenser af statslige tiltag gennemført i 2009

Regeringen har i 2009 gennemført en række initiativer, der på forskellige måder har haft positive regionale konsekvenser. Der redegøres i dette kapitel for 28 lovgivningsmæssige eller administrative tiltag, der alle har bidraget hertil.

For at følge den regionale udvikling beskrives der i dette kapitel, hvilke regionale konsekvenser, der har været som en følge af en række statslige tiltag gennemført i 2009. Kapitlet er baseret på en rundspørge i ministerierne.

I kapitlet beskrives i alt 28 tiltag, der har haft regionale konsekvenser, enten direkte eller på grund af afledte effekter. Det bemærkes, at tiltag beskrevet i kapitlet endvidere kan være omtalt andre steder i redegørelsen.

For regeringens aktuelle og kommende initiativer henvises endvidere til Folketingsredegørelsens kapitel 8, der beskriver disse.

De statslige tiltag er angivet i de følgende tabeller.

Den fælles tolkemyndighed (Socialministeriet)	
Indhold	<p>Ved lov nr. 1503 af 27. december 2009 (Lov om tolkning til personer med hørehandicap), der trådte i kraft den 1. januar 2010, etableres en statslig tolkemyndighed under socialministeren. Tolkemyndigheden yder tolkning på tværs af sektorer til mennesker med hørehandicap, når der ikke er tolkning efter anden lovgivning.</p> <p>Den fælles tolkemyndighed fungerer som en selvstændig myndighed, men er placeret geografisk i Statsforvaltningen Syddanmark i Aabenraa.</p>
Formål	<p>Den fælles tolkemyndighed træffer afgørelse om en person er omfattet af målgruppen for den fælles tolkeløsning, samt om en tolkning til en bestemt aktivitet skal dækkes ubegrænset. Derudover har tolkebrugerne en selvforvaltet timebank.</p> <p>Statsforvaltningen Syddanmark har indgående erfaringer med at træffe afgørelser i sociale sager, og et særligt stort kendskab til mennesker med hørehandicap, idet Region Syddanmark blandt andet er ansvarlig for en række landsdækkende tilbud for mennesker med hørehandicap, herunder Center for Høretab og Nyborgskolen.</p>
Regionale konsekvenser	<p>Det forventes, at der vil være ca. 2000 til 2500 brugere af tolkemyndigheden.</p> <p>Den fælles tolkemyndighed beskæftiger aktuelt 3 ½ årsværk.</p>

Tilskud til kommunal medfinansiering af EU-projekter i særlig vanskeligt stillede kommuner

(Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Indhold	<p>Siden 1999 har Indenrigs- og Sundhedsministeriet ydet støtte til medfinansiering af EU-projekter i vanskeligt stillede kommuner. Baggrunden for støtteordningen er, at kommuner i en vanskelig økonomisk situation kan have svært ved at medfinansiere nye fremadrettede projekter, der har modtaget eller forventes at modtage tilskud fra de EU-støtteordninger, der bidrager til erhvervsudvikling og beskæftigelsesfremme.</p> <p>Støtteordningen ydes med hjemmel i § 17 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner.</p>
Formål	<p>Formålet med støtteordningen er at bidrage til erhvervsudvikling og beskæftigelsesfremme i særlig vanskeligt stillede kommuner.</p>
Regionale konsekvenser	<p>I 2009 har Indenrigs- og Sundhedsministeriet (det daværende Indenrigs- og Socialministerium) ydet tilskud på i alt 20,1 mio. kr. til 21 kommuner uden for hovedstadsområdet.</p>

Pulje til forsøgsvirksomhed i landdistrikterne og de små øsamfund
(Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Indhold	Puljen yder bl.a. tilskud til projekter, der skal fremme erhvervsudvikling, service, generelle levevilkår, bosætning samt lokale kultur- og fritidsaktiviteter i landdistrikterne samt de små øsamfund. Puljen kan i den forbindelse medfinansiere projekter under akse 3 i EU's landdistriktsprogram, såfremt projekterne falder ind under puljens formål. På Finansloven 2010 er der afsat 21,1 mio. til puljen.
Formål	Formålet med puljen er at forbedre landdistrikternes og de små øers udviklingsmuligheder.
Regionale konsekvenser	I 2010 blev 82 forsøgsprojekter i landdistrikterne tildelt tilskud for i alt 13,6 mio. kr. I 2009 blev der til de små øer uddelt 3,8 mio. kr. i form af tilskud eller lån. Herudover støttedes bl.a. en række forsknings- og informationsprojekter og puljen finansierede ligeledes Indenrigs- og Sundhedsministeriets Landdistriktskonference.

Tilsagnspulje til anskaffelse af nye færger til og fra de danske småøer
(Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Indhold	<p>Indenrigs- og Sundhedsministeriet yder et ø-tilskud til kommuner med tilhørende øer. Tilskuddet er begrundet i de særlige udgifter disse kommuner har til 27 mindre øers trafikforbindelser; heraf 26 færgeforbindelser samt vejforbindelsen til Mandø. Tilskuddet ydes efter § 20 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner og udgør i 2010 85,5 mio. kr.</p> <p>Med finanslovsaftalen for 2008 blev der afsat ekstra 20 mio. kr. årligt i perioden 2008-2010 til en tilsagnspulje til anskaffelse af nye færger til og fra de danske småøer.</p> <p>Som led i Aftale om en grøn transportpolitik fra januar 2009 er der i 2009 afsat en pulje på yderligere 200 mio. kr. med henblik på at medfinansiere færgeinvesteringer i ø-kommuner og kommuner med mindre øer.</p>
Formål	Puljen har til formål at skabe bedre vilkår for kommunernes investeringer i nye færger til betjening af de danske ø-samfund.
Regionale konsekvenser	De nye færger forventes at forbedre den trafikale betjening af de danske øer og kan medvirke til at understøtte mulighederne for at bo, arbejde og drive erhverv på øerne.

Pulje til særlig vanskeligt stillede kommuner (Indenrigs- og Sundhedsministeriet)	
Indhold	Der afsættes årligt 170 mio. kr. til puljen til særlig vanskeligt stillede kommuner i henhold til § 16 i lov om kommunal udligning og generelle tilskud til kommuner. For 2009 har puljen været midlertidigt forhøjet med 150 mio. kr. For 2010 er puljen ekstraordinært forhøjet med 330 mio. kr.
Formål	Imødekommelse af budgetusikkerheder i de enkelte kommuner.
Regionale konsekvenser	<p>De særlig vanskeligt stillede kommuner kan f.eks. være kendetegnet ved at ligge i et geografisk område, der oplever befolkningstilbagegang, har stigende social belastning, skæv alderssammensætning og faldende eller stagnerende skattegrundlag. Med den ekstraordinære forhøjelse af særtilskudspuljen for 2010 tages der hensyn til, at et mindre antal kommuner aktuelt har visse omstillingsudfordringer.</p> <p>Forhøjelsen af særtilskudsmidlerne forventes at have en positiv effekt på den kommunale økonomi i den forstand, at kommunernes behov for tilvænning til nye opgaver og særligt vanskelige forhold ikke fører til forringelser i den kommunale service.</p>

Pulje til opprioritering af det fysiske miljø i udkantsområder - Indsatspuljen

(Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Indhold	<p>Med henblik på at understøtte en positiv udvikling i bosætningen i yderområderne aftalte regeringen og KL i kommuneøkonomiaftalen for 2010 at afsætte en ansøgningspulje i Indenrigs- og Sundhedsministeriet på 150 mio. kr. (Indsatspuljen).</p> <p>Puljen kan yde tilskud til medfinansiering af kommunernes indsats med forbedringer af det fysiske miljø i yderområder, herunder bl.a. nedrivning af faldefærdige bygninger og oprydning af oplagret skrot, udtjente biler og affald mv. på private grunde</p>
Formål	<p>Puljens formål er at forbedre det fysiske miljø i yderområderne og derigennem understøtte en positiv udvikling i bosætningen.</p>
Regionale konsekvenser	<p>Puljens 150 mio. kr. blev uddelt til 34 kommuner i november 2009. Ud over statens støtte skal kommunerne selv bidrage med medfinansiering i størrelsesordenen 37 mio. kr. I 2010 kan der derfor blive sat nedrivning, renovering og forskønnelser i gang i yderområderne for over 187 mio. kr.</p>

Landdistriktsprogrammet 2007-2013

(Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri)

Indhold	<p>Det danske landdistriktsprogram 2007-2013 blev godkendt af EU-Kommissionen den 22. februar 2008. Som opfølgning på sundhedstjekket og Aftalen om Grøn Vækst blev en større ændring af landdistriktsprogrammet godkendt af i kommissionen i november 2009. Fødevareministeriet har igangsat gennemførelsen af landdistriktsprogrammet inden for en politisk aftale om de finansielle rammer for programmet for årene 2007, 2008 og 2009 og aftalen om Grøn Vækst, der sikrer fuld hjemtagning af de til rådighed værende EU-midler, for perioden 2010-2013.</p> <p>Af særlig regional betydning kan nævnes, at der på grundlag af den politiske aftale for gennemførelsen af landdistriktsprogrammet er afsat ca. 140 mio. kr. pr. år til den lokalt forankrede indsats for fremme af attraktive levevilkår og nye arbejdspladser i landdistrikterne. Indsatsen er målrettet 63 landdistriktskommuner, der er udvalgt ud fra deres strukturelle, økonomiske og demografiske situation. De afsatte midler kommer derfor i høj grad kommuner i yderområderne til gavn. Denne målrettede geografiske indsats gennemføres via såkaldte lokale aktionsgrupper, der er lokale foreninger, med egen bestyrelse og sekretariat. Hver gruppe arbejder efter en udviklingsstrategi for området.</p>
Formål	<p>Programmet sigter mod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forbedring af landbrugets og skovbrugets konkurrenceevne gennem støtte til omstrukturering, udvikling og innovation • Forbedring af miljøet og landskabet gennem støtte til arealforvaltning • Forbedring af livskvaliteten i landdistrikterne og tilskyndelse til diversificering af den økonomiske aktivitet

Regionale konsekvenser	<p>Af særlig regional betydning kan nævnes, at Fødevarerministeriet ved udgangen af 2009 har givet tilsagn til 1.400 projekter indstillet af lokale aktionsgrupper med en tilsagnsramme på omkring 250 mio. kr. Hertil kommer andre offentlige midler fra regioner, kommuner, andre ministerier m.v. hvorved det offentlige bidrag øges til 340 mio. kr. De støttede projekter har en samlet forventet investering og aktivitetsniveau på ca. 1,2 mia. kr. Aktiviteterne er gennemført i 2008 og 2009 med omtrent samme aktivitetsniveau i begge år.</p> <p>Ca. 25 pct. af ansøgningerne kommer fra virksomheder, mens de frivillige foreninger står for næsten halvdelen af ansøgningerne. Foreningernes aktiviteter udgør ca. 44 pct. af tilskuddene og går hovedsagelig til nye servicefaciliteter i landdistrikterne.</p> <p>20-25 pct. af ansøgningerne og tilskudsmidlerne tilfalder yderkommunerne (i henhold til landdistriktsprogrammets definition), som bl.a. omfatter de danske småøer.</p> <p>Målt i antal ansøgninger og tilskudskroner er aktiviteten størst i Region Syddanmark efterfulgt af Region Midtjylland og Nordjylland. Region Syddanmark står for ca. 39 pct. af ansøgningerne og projekterne i regionen har modtaget knap 1/3 af tilskuddene.</p> <p>Endvidere kan nævnes, at der er afsat midler til en centralt administreret støtteordning til fremme af attraktive levevilkår i landdistrikterne, "Aktiviteter for børn og unge i landdistrikterne", på 10 mio. kr. pr. år.</p>
------------------------	--

Program for udviklings af den danske fiskeri- og akvakultursektor 2007-2013
(Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri)

Indhold	EU-Kommissionen godkendte den 17. december 2007 det danske program for udvikling af den danske fiskeri- og akvakultursektor. Programmet skal bidrage til at skabe rammerne for størst mulig vedvarende udbytte af den danske fiskeri- og akvakultursektor, så ressourcerne udnyttes under hensyn til målet om bæredygtighed og regional udvikling.
Formål	Programmet sigter mod: <ul style="list-style-type: none"> • Tilpasning af fiskerflåden • Akvakultur, forarbejdning og afsætning af fiskerivarer og akvakulturprodukter • Foranstaltninger af fælles interesse - investeringer i fiskerihavne og landingssteder • Bæredygtig udvikling af fiskeriområder
Regionale konsekvenser	Af særlig regional betydning kan nævnes, at ordningen til bæredygtig udvikling af fiskeriområder er målrettet geografiske udvalgte fiskeriområder. Indsatsen gennemføres ved anvendelse af lokale foreninger (lokale aktionsgrupper) og skal inden for rammerne af en lokal udviklingsstrategi medvirke til udvikling i fiskerisamfundene, på havnene og i virksomheder. Gennemførelse af projekter startede i 2008 og ved udgangen af 2009 er der godkendt 113 projekter med en tilsagnsramme på 34,5 mio. kr. og med en forventet samlet investering på 142 mio. kr. Omkring 85 pct. af aktiviteten er gennemført i 2009. Over halvdelen af aktiviteterne gennemføres uden for fiskerisektoren. Det er endnu for tidligt at vurdere effekten da projekterne endnu ikke er afsluttet.

Strategi for kultur for alle

(Kulturministeriet)

Indhold	<p>Kulturministeren fremlagde i december 2009 strategien <i>Kultur for alle – kultur i hele landet</i>. Udgangspunktet i strategien er, at alle danskere i hele landet skal have adgang til vores fælles kultur og kulturarv, især de borgere, der ikke i så høj grad bruger de nuværende kulturtilbud i dag. På den måde får vi medejerskab til samfundet og dets institutioner, og den enkelte borger føler sig som en del af samfundet.</p> <p>Strategien omfatter syv fokusområder, hvor der p.t. er størst behov for at gøre en indsats. Der skal gøres en indsats for:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fremtidens kulturaftaler • Brugerinddragelse • Børn og unge • Kunst, kultur og kulturarv ud i det offentlige rum • Åbne og tilgængelige kulturinstitutioner • Kultur og medier • Kulturinstitutionerne strukturreform
Formål	Målet er at alle borgere får adgang til relevante og vedkommende kulturtilbud.
Regionale konsekvenser	Målet er at styrke kulturlivet i hele landet og strategien gennemføres i et tæt samarbejde med kommuner og kulturinstitutioner i hele Danmark.

Kulturaftaler (Kulturministeriet)	
Indhold	Der er i 2009 i alt 13 kulturaftaler mellem kulturministeren og hovedparten af landets kommuner. Aftalerne indebærer i flere tilfælde, at de statslige driftsbevillinger til aktiviteter og institutioner i området lægges ud til kulturregionernes egen disposition inden for de rammer for den regionale kulturpolitik, der er fastsat i aftalen.
Formål	Kulturaftalerne indgås med en kulturregion – der består af en klynge af kommuner – for at udvikle kulturlivet i Danmark ved at øge det tværkommunale samarbejde og ved at sikre koordinering og dialog mellem staten og det kommunale niveau.
Regionale konsekvenser	Hovedparten af landet er dækket af kulturaftaler med undtagelse af hovedstadsområdet, Nordsjælland, Bornholm og Hedensted Kommune i Jylland. Der er i forbindelse med kulturaftalerne blevet overført bevillinger på i alt 109 mio. kr. i 2009 fra statslig til kommunal administration.

Puljen til Kultur i hele landet (Kulturministeriet)	
Indhold	Puljen blev oprettet i 2006 for at bidrage til at videreudvikle og højne kvaliteten af kulturlivet uden for hovedstadsområdet. Der afsættes årligt et beløb på tipsaktstykket. I 2009 var der i alt afsat ca. 21 mio. kr. Størstedelen af midlerne udmøntes via kulturaftaler indgået mellem kulturministeren og en gruppe af kommuner. Der ydes støtte til nyskabende eller eksemplariske projekter, som fremmer samarbejdet mellem forskellige partnere. Der ydes støtte inden for alle grene af kunst og kultur.
Formål	Formålet med puljen er at videreudvikle kvaliteten i kulturlivet i hele landet med fokus uden for hovedstadsområdet.
Regionale konsekvenser	Der ydes støtte i alle egne af landet.

Handlingsplan fra Børnekulturens Netværk
(Kulturministeriet)

Indhold	<p>Børnekulturens Netværks handlingsplan for 2008/09 har haft temaerne kultur i dagtilbud, kultur i skolen og kultur i familien som afsæt for deres opgaver. Der har været modelforsøg hvor 32 kommuner har medvirket og haft disse temaer indarbejdet.</p> <p>Forsøget er blevet evalueret og erfaringerne videregivet til alle landets kommuner. Resultaterne fra forsøget vil danne platform for Børnekulturens Netværks fortsatte samarbejde med kommunerne.</p>
Formål	<p>Børnekulturens Netværk har som ambition at få kontakt til alle landets kommuner og at have et direkte samarbejde med minimum halvdelen. En væsentlig del af Netværkets indsats er at skabe grundlag for udvikling, give rådgivning og sparring, kvalificere, videndele og ikke mindst videreformidle opnåede resultater og dermed fremme den børnekulturelle indsats i hele landet.</p>
Regionale konsekvenser	<p>Børnekulturens Netværk understøtter netværk, der arbejder med børn og kultur i regionerne. Dialogen og erfaringsudvekslingerne på tværs medvirker til opkvalificering af de enkelte projekter</p>

Idrætsinitiativer i udsatte boligområder

(Kulturministeriet)

Indhold	<p>I regeringens handlingsplan, En fælles og tryk fremtid - om forebyggelse af ekstremistiske holdninger og radikalisering blandt unge (2009) fremgår af initiativ nr. 16, at der skal etableres fritidstilbud i ferieperioder i udsatte boligområder i tæt samarbejde med idrætsforeninger i disse områder. Der er afsat i alt 2,8 mio. kr. Kulturministeriet har i januar 2010 sendt opgaven i udbud.</p> <p>Opgaven omfatter organisering og etablering af fritidstilbud i ferieperioder i minimum 4 udsatte boligområder i tæt samarbejde med idrætsforeninger i disse områder.</p> <p>Fritidstilbuddene skal finde sted i perioden 2010-2012. Den primære fokus er på sommerferieperioden. Indsatsen skal ske i form af målrettet støtte til udsatte børn og unges deltagelse i fritidsaktiviteter samt i etablering af massive idrætstilbud, sport camps, i ferieperioden, hvor øvrige tilbud lukker ned.</p> <p>Fritidstilbuddene skal etableres i et samarbejde mellem frivillige idrætsorganisationer og andre lokale aktører (kommuner, politi samt andre lokale myndigheder og foreninger) i de udsatte boligområder. Samarbejdet skal koordineres inden for rammerne af de udsatte boligområders helhedsplaner.</p>
Formål	<p>Formålet med fritidstilbuddene er at give de unge muligheder for konstruktive idrætsaktiviteter i sommerferieperioden.</p> <p>Desuden skal aktiviteterne så vidt muligt også bidrage til på længere sigt at afhjælpe nogle af de problemer, som unge i socialt udsatte områder har. Via det praktiske foreningsarbejde, foreningsdemokratiet og samarbejdet med SSP og foreningsmentorer skal der efter behov arbejdes med at fremme de unges medborgerskab, demokratiske kompetencer og deltagelse i foreninger eller andre positi-</p>

		ve fællesskaber, herunder også ved at udfordre og rådgive unge, der føler sig uden for eller i opposition til samfundet.
Regionale konse- kvenser		Det er en forudsætning, at fritidstilbuddene afholdes og bliver forankret regionalt/lokalt.

Breddeidrætskommuner (Kulturministeriet)		
Indhold		<p>Kulturministeriet udbød i sommeren 2009 i samarbejde med Nordea-fonden en pulje på 20 mio. kr. til breddeidrætskommuner. I oktober 2009 blev udvalgt 7 breddeidrætskommuner: Viborg, Ålborg, Varde, Faaborg-Midtfyn, Køge Slagelse og Gentofte. Projektperioden indledtes den 1. januar 2010 og kører til den 31. december 2011.</p> <p>Hovedkriteriet for valget var opfyldelse af Breddeidrætsudvalgets forslag inden for kommunegrænsen. Se link om Idræt for alle – konklusioner og forslag: http://kum.dk/sw83910.asp</p>
Formål		Formålet med breddeidrætskommune-konceptet er, at modelkommunerne afprøver en række projekter / initiativer, og at de skal stille erfaringerne til rådighed for hinanden og for andre kommuner med det formål at inspirere andre kommuner til en breddeidrætsindsats, hvor de gør brug af erfaringerne fra breddeidrætskommunerne.
Regionale konse- kvenser		Puljen sikrer, at der i alle landets regioner bliver udviklet nye breddeidrætsstilbud, som vil fungere som regional og national inspiration for landets øvrige kommuner.

150 mio. kr. til styrket dansk kulturarv (Kulturministeriet)	
Indhold	Der udmøntes en puljen på i alt 150 mio. kr. i perioden 2009-2012 til styrket kulturbevaring, som blev afsat på finansloven for 2009.
Formål	<p>Formålet er at styrke den danske kulturarv. Der afsættes midler til:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frederiksborg Slot: 80,0 mio. kr. til et omfattende renoveringsprojekt. • Jellingstenene: 31,5 mio. kr. til en helhedsplan for bevaring og ny formidling. Hensigten med planen er at styrke bevaringen og oplevelsen af stenene og monumentområdet. • Fregatten Jylland: 16,0 mio. kr. til vedligeholdelse af fregatten. • Historiske bygningsanlæg og ruiner: 9,7 mio. kr. til renovering af fredede storstensgrave, dysser og jættestuer og monumentale teglstensbyggerier fra middelalderen. • Arbejdermuseet: 5,0 mio. kr. til renovering af museets tag. • Gl. Estrup, Jyllands Herregårdsmuseum: 3,2 mio. kr. til løbende vedligehold af herregården Gl. Estrup. • Ribe Domkirke: 3,0 mio. kr. til renovering af Borgertårnet. • Dansk Jødisk Museum: 1,6 mio. kr. til forberedelse af statsanerkendelse. <p>Aftalen sikrer bevaring og formidling af en række af danmarkshistoriens mest centrale monumenter og bygninger. Den løbende renoverings- og bevaringsindsats er central for at bevare bygningerne og monumenter for fremtiden. Kulturarven kræver – hvad enten der er tale om slotte, ruiner eller runesten – en særlig formidlingsindsats for at sikre forståelsen og interessen for de historiske sammenhænge, der har skabt samfundet af i dag.</p>
Regionale konsekvenser	De støttede initiativer fordeler sig jævnt over hele Danmark.

Ny biblioteksstruktur (Kulturministeriet)	
Indhold	Kulturministeriet afsatte i 2009 6 mio. kr. til alternative bibliotekstilbud bl.a. til de steder i landet, hvor der er lukket biblioteksfilialer, og hvor borgerne i lokalområdet derfor har fået længere til det nærmeste bibliotek.
Formål	Formålet er at fremme biblioteksudviklingen i hele Danmark.
Regionale konsekvenser	Indsatsområdet har som mål, at der skal være adgang til biblioteksbetjening i alle lokalområder.

1001 fortællinger om Danmark

(Kulturministeriet)

Indhold	<p>Kulturarvsstyrelsen arbejder med en række projekter, der er relevante for kommuner og planlægning. Et af projekterne er 1001 fortællinger om Danmark.</p> <p>1001 fortællinger om Danmark er et stort oplevelsesprojekt, der formidler kulturarv og kulturmiljøer med udgangspunkt i de mest betydningsfulde og unikke steder, der findes spredt rundt i Danmark, i byerne og på landet. Eksempelvis bopladser, dysser, kirker, borge, købstæder, landsbyer, fiskerlejer, havne, broer, veje, industri og militære anlæg etc.</p> <p>Der opbygges en hjemmeside, der indeholder 1001 fortællinger om forskellige steder i Danmark. Hjemmesiden skal inspirere til besøg, oplevelser, give ny viden og overraskelser. Projektets vigtigste målgruppe er danske og udenlandske turister på kortere eller længere ferieophold, der ønsker at planlægge ture og udflugter i landet. Hjemmesiden forventes at blive lanceret i forsommeren 2010.</p>
Formål	<p>Der er et stort potentiale i at inddrage kulturarven som et aktiv i kommunens planlægning og udvikling. Projektet formidler kulturarv og kulturmiljøer til udenlandske og indenlandske turister.</p>
Regionale konsekvenser	<p>Kulturarven kan indgå som strategisk element i den fysiske planlægning og kulturarven er en ressource, der kan medvirke positivt til at fremme bosætning, erhvervsudvikling og turisme.</p>

Finansloven for 2010, Spillesteder (Kulturministeriet)	
Indhold	<p>Med Finansloven for 2010 blev der tilført ekstra midler til de rytmiske spillesteder.</p> <p>Der tilføres yderligere midler på 1,85 mio. kr. i 2010, stigende til 3,2 mio. kr. i 2011 og herefter 2,4 mio. kr.</p>
Formål	Midlerne bevilges til Statens Kunstråd, men er øremærket en styrkelse af de rytmiske spillesteder og dermed musik i hele landet.
Regionale konsekvenser	Tiltaget er med til at styrke musikområdet i hele landet.

Landsplandirektiver for nye sommerhusområder i kystnærhedszonen (Miljøministeriet)	
Indhold:	<p>Folketinget vedtog i juni 2004 en ændring af planloven, som gav mulighed for at etablere op til 8.000 nye sommerhusgrunde i kystnærhedszonen. De nye sommerhusgrunde skal primært placeres i landets yderområder. Kommunerne skal godtgøre, at der kan forventes en lokal økonomisk effekt af de nye sommerhusområder.</p> <p>Der er tidligere udstedt landsplandirektiver, som har givet mulighed for at udlægge 6.800 sommerhusgrunde. Der forventes i 2010 udstedt landsplandirektiv om udlæg af 1000 grunde i yderområderne i Region Midtjylland, Region Sjælland og Bornholm. Desuden forventes et landsplandirektiv med 200 grunde i landsdelscentrenes oplande.</p>
Formål:	At styrke den lokaløkonomiske udvikling i landets yderområder.
Regionale konsekvenser:	I overensstemmelse med tiltagets formål forventes det at kunne have en positiv lokaløkonomisk effekt i yderområderne.

Nationalpark Mols Bjerge (Miljøministeriet)	
Indhold:	Bekendtgørelse om Nationalpark Mols Bjerge trådte i kraft den 29. august 2009. Bekendtgørelsen fastlægger nationalparkens afgrænsning og indeholder bestemmelser om bl.a. formål og målsætninger for nationalparken.
Formål:	Det er et vigtigt formål at styrke og udvikle naturen og muligheden for naturoplevelser i et område af national og international betydning. Det skal samtidig understøtte turisterhvervet, virksomhedslokalisering og bosætning til gavn for lokalsamfundet.
Regionale konsekvenser:	Det vurderes, at Nationalpark Mols Bjerge kan styrke erhvervslivet i den østlige del af Region Midtjylland, primært som følge af en øget turisme.

Udlejning af ferieboliger i overflødiggjorte driftsbygninger og stuehuse
(Miljøministeriet)

Indhold:	Praksis for udlejning af ferieboliger efter sommerhusloven blev ændret pr. 31. juli 2009. Ændringen betyder, at der fremover kan gives tilladelse til udlejning af op til 10 ferieværelser eller ferieboliger pr. nuværende eller tidligere landbrugsejendom i overflødiggjorte stuehuse og driftsbygninger uden vilkår om ejers bopæl.
Formål:	Formålet er at forøge muligheden for en rentabel anvendelse af overflødiggjorte stuehuse og driftsbygninger på nuværende eller tidligere landbrugsejendomme og at leve op til krav, der følger af en dom fra EF-domstolen.
Regionale konsekvenser:	Initiativet indebærer en væsentlig forøgelse af den bygningsmasse, der kan anvendes til udlejning og feriefremstilling, dels fordi overflødiggjorte stuehuse fremover omfattes, dels fordi der kan indrettes ferieboliger på alle nuværende og tidligere landbrugsejendomme og ikke som hidtil kun på de ejendomme, hvor ejer boede. Bygningsmassen i mere attraktive rekreative egne vil blive bedre vedligeholdt, hvilket vil modvirke fraflytning fra yderområderne.

Nye driftsoverenskomster mellem henholdsvis voksenuddannelsescentrene og andre uddannelsesinstitutioner, folkeoplysende foreninger m.fl. vedrørende forberedende voksenundervisning (FVU) og ordblindeundervisning for voksne (OBU).

(Undervisningsministeriet)

Indhold:	Indgåelse af driftsoverenskomster senest den 31.12.2008 og med virkning fra den 1.1.2009 efter udløb af en 2-årig overgangsperiode med uændrede vilkår som følge af kommunalreformen. Udbud af FVU og OBU på forskellige typer af uddannelsesinstitutioner, skoler, folkeoplysende foreninger, sprogcentre m.fl. Voksenuddannelsescentrene kan også udbyde FVU og OBU.
Formål:	Alle, der er berettiget til FVU og OBU, skal sikres at kunne modtage undervisning på de 2 områder inden for en rimelig geografisk afstand (dvs. inden for 75 min. befordringstid med nærmeste offentlige transportmiddel) på flere typer uddannelsesinstitutioner inden for det geografiske dækningsområde, som de enkelte voksenuddannelsescentre har ansvaret for.
Regionale konsekvenser:	Adgangen til FVU og OBU får betydning for samtlige regioner, idet både voksenuddannelsescentrene og driftsoverenskomstparterne udbyder undervisningen inden for en rimelig geografisk afstand, jf. ovenfor.

Regionalt investeringsfremmesamarbejde

(Udenrigsministeriet)

Indhold :	<p>Indsatsen med at tiltrække udenlandske investeringer og virksomheder er forankret i Udenrigsministeriet hos Invest in Denmark, som er Danmarks nationale investeringsfremmeorganisation. Via Udenrigsministeriets specialiserede medarbejdere på udvalgte ambassader, innovationscentre og generalkonsulater i Europa, Asien og Nordamerika opsøges potentielle udenlandske investorer med henblik på at identificere konkrete projekter og tilbyde information og analyser, etablering af kontakt til potentielle partnere, offentlige instanser, uddannelses- og forskningsinstitutioner, arrangering af "fact-finding" og praktisk assistance i forbindelse med etablering i Danmark.</p> <p>For at styrke markedsføringen af hele Danmark har Invest in Denmark indgået et tæt og formaliseret samarbejde med danske regioner om tiltrækning af udenlandske investeringer.</p> <p>Samarbejdet med de tre vstdanske regioner - Region Syddanmark, Region Nordjylland og Region Midtjylland – indledtes i 2006 og blev året efter forankret i Foreningen Vestdansk Investeringsfremme (FVI). Under FVI er ansat syv regionale projektledere, som er placeret i fire forskellige vstdanske udviklingsmiljøer. Samarbejdet med Region Sjælland blev indledt i 2008 og indebar placering af en regional projektleder på CAT/Risø.</p> <p>I arbejdsdelingen mellem Invest in Denmark hhv. FVI og Region Sjælland finansierer regionerne projektlederne, der - placeret i relevante videnmiljøer - fungerer som bindeled til Invest in Denmark. Som modydelse forpligter Invest in Denmark sig med sine 28 medarbejdere på danske repræsentationer i udlandet og ca. 15 andre medarbejdere i Invest in Danmarks hjemmeorganisation til at levere en intensiveret salgs- og analyseindsats til gavn for regionerne.</p>
-----------	--

	<p>Hver projektleder i regionerne har ansvarsområder inden for Invest in Denmark's fokusområder og har bl.a. til opgave at opdyrke netværk med regionale virksomheder og vidensinstitutioner, kortlægge regionale kompetenceklynger, håndtere konkrete investeringsprojekter ift. rådgivning og fact finding besøg for potentielle udenlandske investorer, samt at yde rådgivning og bistand til udenlandske investorer, som allerede er lokaliseret i regionalområdet.</p> <p>Projektledernes kortlægningsarbejde bidrager til en <i>sammenbinding</i> af de danske kompetenceklynger. Denne sammenbinding er helt central i forhold til at skabe kritisk masse og danske spidskompetencer, som kan konkurrere internationalt og dermed udgøre et attraktivt valg for internationale investorer. Sammenbindingen foregår ikke mindst gennem de talrige kontakter og møder, som projektlederne gennemfører med regionale og nationale aktører, såsom virksomheder, forskningsinstitutioner, myndigheder, interesseorganisationer, sygehusvæsen mv.</p> <p>I tillæg til samarbejdsaftalerne med FVI og Region Sjælland har Invest in Denmark og Copenhagen Capacity indgået en rammeaftale om konkrete samarbejdsprojekter og investeringsfremmeaktiviteter på udvalgte markeder.</p>
Formål:	At styrke markedsføringen af hele Danmark i bestræbelserne på at tiltrække udenlandske investeringer
Regionale konsekvenser:	Effekten af indsatsen opgøres i det antal skabte eller fastholdte jobs i Danmark gennem udenlandske investeringer, hvor Invest in Denmark's indsats ifølge virksomhederne selv har været medvirkende til investeringsbeslutningen. Konkret har samarbejdet resulteret i etablering eller fastholdelse af flere arbejdspladser i Danmark end nogensinde tidligere, hvoraf en markant øget andel af disse er etableret i Vestdanmark. Erfaringerne med samarbejdet mellem de vstdanske regioner og Invest in Denmark har således i enhver henseende været en succes for alle parter.

Invest in Denmark Resultater 2005 - 2009	2005	2006	2007	2008	2009
Arbejdspladser	746	991	900	1191	1046
Heraf arbejdspladser i Vestdanmark (%)	22	46	46	49	53

Erfaringen viser desuden generelt, at arbejdspladser skabt gennem udenlandske investeringer typisk genererer afledte jobs. Der vil således reelt være tale om flere arbejdspladser end de opgjorte med bl.a. heraf følgende yderligere skatteindtægter regionalt. Således har Invest in Denmark i løbet af de sidste 4 år skabt over 6000 jobs, hvis man indregner både de direkte og indirekte jobs.

Branding og markedsføring af resultaterne og dermed de regionale spidskompetencer spiller også en stor rolle. Projektlederne indgår løbende i et tæt samspil med Invest in Denmarks presse- og kommunikationsfunktion. Det er således lykkedes at skabe omfattende og god dækning i både lokal -, national – og international presse af regionernes kompetencer og potentiale for investorer.

Initiativ til fremme af internationalisering og eksport i regionerne

(Udenrigsministeriet)

Ind- hol d:	<p>Eksportrådet er den del af Udenrigsministeriet, som løser opgaver for private virksomheder inden for eksport, internationalisering og investeringsfremme. Arbejdet bidrager til, at danske eksportører får de bedst mulige betingelser for at klare sig i den internationale konkurrence.</p> <p>Globaliseringen er en af de væsentligste udfordringer for Danmark i disse år. Dansk erhvervsliv har gode forudsætninger for at placere sig stærkt, men det kræver en målrettet indsats fra både virksomheder og den offentlige sektor.</p> <p>Som tidligere beskrevet i forbindelse med omtalen af det regionale investeringsfremmearbejde har Eksportrådet indgået en samarbejdsaftale med Region Midtjylland omkring en udvidelse af internationaliseringsindsatsen for iværksættere og virksomheder i regionen.</p> <p>Samarbejdet med Region Midtjylland indledtes i 2008, og der har siden medio 2008 været en rådgiver i internationalisering placeret i Væksthus Midtjylland.</p> <p>Samarbejdsmodellen, dækker lokalt, regionalt og internationalt. Organiseringen af erhvervsfremmeindsatsen i Region Midtjylland er funderet i kommunale erhvervscentre/råd med en mere specialiseret rådgivning regionalt i Væksthus Midtjylland. Eksportrådet har i mange år løst opgaver for virksomheder i regionen. Initiativet giver mulighed for et tættere samarbejde og kobling mellem den lokale, regionale og internationale rådgivning om eksportfremme og internationalisering. Det strategiske samarbejde sikrer at internationalisering tænkes ind i rådgivningen af virksomheder på alle niveauer.</p> <p>Med indstationeringen af en medarbejder fra Eksportrådet i Væksthus Midtjylland sikres at virksomhederne får enkel og mere direkte adgang fra de kommunale erhvervscentre/råd, igennem Væksthuset og ud til Eksportrådets 250 eksportrådgivere på de vigtigste eksportmarkeder.</p>
For-	Parternes fælles mål med samarbejdet er at fremme regionens iværksætte-

mål :	re og virksomheders internationalisering og eksportfremme.
Re- gio na- le kon se- kve n- ser:	<p>Eksportrådets indstationerede medarbejder har siden projektstart i august 2008 til udgangen af 2009 afholdt 254 individuelle virksomhedsmøder med henblik på internationalisering og eksportfremme. Der er også andet gennemført 38 møder med blandt andet lokale erhvervscentre/råd og deltaget aktivt i 35 konferencer, herunder GlobalMatch i Væksthus Midtjylland med 200+ deltagende virksomheder. Udviklingen i efterspørgselen fra regionens iværksættere og virksomheder af Eksportrådets tilskudsprogrammer har haft en positiv tendens med en øget virksomhedsdeltagelse i Eksportfremstød på 50 % og øget efterspørgsel til Eksportstartprogrammet på 39% i 2008 sammenlignet med 2009.</p> <p>På trods af at der på landsplan har været stærkt faldende virksomheds deltagelse i Eksportforberedelsesprogrammet på i alt 55, har regionen oplevet et relativt mindre fald på kun 21%.</p>

Innovationsnetværk

(Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling)

Indhold:	Innovationsnetværk udgør en platform for samarbejde mellem virksomheder, videninstitutioner og godkendte teknologiske serviceinstitutter inden for et bestemt fagligt eller teknologisk afgrænset fokusområde, som netværkene selv definerer. Rådet for Teknologi og Innovation under Videnskabsministeriet finansierer i alt 23 innovationsnetværk over hele landet med fokus på hver sit faglige område.
Formål:	Innovationsnetværkenes hovedopgave er at styrke samspillet om forskning, innovation og teknologiudvikling mellem virksomheder, videninstitutioner, godkendte teknologiske serviceinstitutter og den offentlige sektor.
Regionale konsekvenser:	<p>Innovationsnetværkene har alle et nationalt sigte, men udspringer ofte fra en regional kontekst og er lokaliseret regionalt.</p> <p>Den seneste opgørelse viser, at der i 2008 deltog i alt 4.000 virksomheder fordelt over hele landet i netværkenes aktiviteter. Dette er en stigning på 62 pct. i forhold til virksomhedsdeltagelsen i 2007</p>

Regionale innovationsagenter (Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling)	
Indhold:	I forhold til de små og mellemstore virksomheder er der i regi af de godkendte teknologiske serviceinstitutter (GTS'er) i 2007 iværksat et pilotprojekt, der etablerer en teknologisk indgang til videnssprednings- og innovationssystemet "Regionale innovationsagenter".
Formål:	Agenterne skal afprøve modeller til at få skabt kontakt og samarbejde med den gruppe af SMV'er, der ikke traditionelt bruger videninstitutionerne i deres forsknings- og udviklingsaktiviteter, og ikke er innovative.
Regionale konsekvenser:	<p>Forsøgsvis blev igangsat 3 pilotprojekter i henholdsvis Region Sjælland, Region Syddanmark og Region Midtjylland for perioden 2007-2009 med en bevilling på ca. 10 mio. kr. pr projekt. Det er målet, at pilotprojektet skal skabe innovation og vækst i 100 SMV'er i hver af de tre regioner. En gennemført midtvejsevaluering indikerer, at det er realistisk, at dette mål nås.</p> <p>Rådet for Teknologi og Innovation har foreløbig besluttet at forlænge projektet, så det løber frem til juni 2010. Rådet vil samtidig drøfte forskellige modeller for, hvordan initiativet eventuelt kan videreføres i en styrket og landsdækkende form fra andet halvår 2010.</p>

Tilskud til videnpiloter i relation til små og mellemstore virksomheder
(Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling)

Indhold:	Virkemidlet "videnpiloter" har eksisteret siden 2005 og udgjorde et element i regeringens regionale handlingsplan "Viden flytter ud". I 2010 er der afsat 14,4 mio. kr. til videnpiloter. Virksomheder kan få 10.000 kr. månedligt i tilskud til løn i op til ét år i forbindelse med at virksomheden ansætter en højtuddannet, som skal gennemføre et udviklingsprojekt i virksomheden.
Formål:	Formålet med at give tilskud til videnpiloter er at skabe bedre muligheder for vækst og innovation i de små og mellemstore virksomheder ved at få flere højtuddannede ud i virksomheder i udkantsområderne, og ved at styrke samarbejdet mellem virksomhederne og de offentlige videninstitutioner.
Regionale konsekvenser:	<p>Der har siden 2006 været en nogenlunde jævn søgning til ordningen. Ved udgangen af 2009 var der omkring 366 aktive og afsluttede videnpilotprojekter og 69 andre projekter er under opstart. Videnpiloterne fordeler sig rimeligt jævnt geografisk. Der ses en større regional spredning sammenholdt med den regionale fordeling af arbejdspladser i øvrigt.</p> <p>Ca. tre fjerdedele af projekterne har resulteret i en øget omsætning, ekspansion af markedet og udvikling af nye produkter og/eller processer i virksomheden. En stor andel af projekterne fører til, at videnpilotten eller andre akademikere fastansættes i virksomheden.</p>

Videreførelse af Erhvervsfremmeinitiativer på Bornholm

(Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling)

Indhold:	<p>På finansloven er der afsat en projektbevilling til nye initiativer på Bornholm. Bevillingen udmøntes af ministeren for videnskab, teknologi og udvikling efter indstilling fra Bornholms Vækstforum.</p> <p>I 2007 blev der brugt 5,8 mio. kr. På finansloven for 2008 var der afsat 5,4 mio. kr., og i 2009 var der afsat 5,5 mio. kr. I 2009 blev projekter indenfor temaerne ø-studier og regionaludvikling, turismeforskning og -udvikling samt uddannelser videreført</p>
Formål:	<p>Projekterne har bl.a. fokus på Bornholms særlige problemer som ø-samfund og den regionale sammenhæng i Øresundsregionen og Østersøområdet, som Bornholm indgår i. Der er specielt fokus på generelle erhvervsfremmende og infrastrukturelle initiativer.</p>
Regionale konsekvenser:	<p>Initiativerne skal bidrage til at sikre Bornholms samfundsøkonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling på lang sigt.</p>

Bilag 1. Inddeling i landsdele

Nøgle mellem regioner, landsdele og kommuner		
Region	Landsdel	Kommuner
Region Hovedstaden	København by	København, Frederiksberg, Dragør og Tårnby.
	Københavns omegn	Albertslund, Ballerup, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Hvidovre, Høje-Taastrup, Ishøj, Lyngby-Taarbæk, Rødovre og Vallensbæk.
	Nordsjælland	Allerød, Egedal, Fredensborg, Frederikssund, Halsnæs, Furesø, Gribskov, Helsingør, Hillerød, Hørsholm og Rudersdal.
	Bornholm	Bornholm og Christiansø.
Region Sjælland	Østsjælland	Greve, Køge, Lejre, Roskilde og Solrød.
	Vest- og Sydsjælland	Faxe, Guldborgssund, Holbæk, Kalundborg, Lolland, Næstved, Odsherred, Ringsted, Slagelse, Sorø, Stevns og Vordingborg.
Region Syddanmark	Fyn	Assens, Nordfyns, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Langeland, Middelfart, Nyborg, Odense, Svendborg og Ærø.
	Syddjylland	Billund, Esbjerg, Fanø, Fredericia, Haderslev, Kolding, Sønderborg, Tønder, Varde, Vejle, Vejle og Aabenraa.
Region Midtjylland	Østjylland	Favrskov, Hedensted, Horsens, Norddjurs, Odder, Randers, Samsø, Silkeborg, Skanderborg, Syddjurs og Århus.
	Vestjylland	Herning, Holstebro, Ikast-Brande, Lemvig, Ringkøbing-Skjern, Skive, Struer og Viborg.
Region Nordjylland	Nordjylland	Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Læsø, Mariagerfjord, Morsø, Rebild, Thisted, Vesthimmerland og Aalborg.

Bilag 2. Indikator for regional udvikling

Kapitel 3 opstiller en indikator for regional udvikling. Indikatoren er vist for de 25 pendlingsregioner, der definerer de sammenhængende arbejdsmarkeder. Dette bilag præsenterer beregningsforudsætningerne for indikatoren.

Indikatoren konstrueres ved at udarbejde et samlet indeks for de seks variable, der skildrer udviklingen i befolkningen, indkomstniveauet, beskæftigelsen og ledigheden. Der ses både på udviklingen i løbet af de seneste 10 år og på det aktuelle niveau.

Den samlede indikator for den regionale udvikling tager højde for udviklingen i alle seks variable. Indikatoren er vist i figur 3.16.

For hver af de udvalgte variable konstrueres et indeks, og landsgennemsnittet er lig med 100. På baggrund af indeksværdien for den enkelte region er det herefter muligt at beregne afvigelsen fra landsgennemsnittet. Indeksværdierne for de seks variable findes i tabellerne 1-6.

Der er imidlertid forskel på, hvor meget de forskellige indikatorer varierer omkring landsgennemsnittet (udtrykt ved standardafvigelsen), og dermed hvor meget de udgør af det samlede indeks. Det tages der højde for ved at beregne et vægtet indeks.

Beregningen er foretaget ved at de enkelte indikatorer er blevet divideret med deres standardafvigelse, hvorefter de er summeret. Det summerede indeks er herefter indekseret ud fra landsgennemsnittet på 100.

Det bør bemærkes, at sammenligning med foregående år skal ske med det forbehold, at indikatoren i årets redegørelse er ændret i forhold til dens fjerde variabel således, at der i år er anvendt foreløbige ledighedstal for 2009, hvilke dog som sidste år

er sat i forhold til arbejdsstyrketal for 2007, da disse er de seneste tilgængelige tal for arbejdsstyrken, som også Danmarks Statistik anvender til ledighedsberegning.

Til beregningerne benyttes By- og Landskabsstyrelsens definition af 25 regioner, data er hentet fra Statistikbanken, Danmarks Statistik, mens beregningerne er foretaget af Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Bilagstabel 2.1: Befolkningsudviklingen 2000-2010

Arbejdsmarkedsregion	2000	2010	Vækst i pct.	Gns. vækst årlig	Indeks (gns. årlig vækst)
Aalborg	371.210	381.719	2,83	0,28	74
Læsø	2.293	1.969	-14,13	-1,51	-400
Frederikshavn-Skagen	65.749	62.007	-5,69	-0,58	-155
Hjørring	68.479	66.803	-2,45	-0,25	-66
Morsø	22.989	21.833	-5,03	-0,51	-136
Thisted	47.108	45.297	-3,84	-0,39	-104
Viborg	136.155	141.447	3,89	0,38	101
Samsø	4.233	4.010	-5,27	-0,54	-143
Århus-Grenå	647.607	694.974	7,31	0,71	188
Herning	120.230	125.860	4,68	0,46	121
Skjern	57.392	58.439	1,82	0,18	48
Holstebro	78.679	79.539	1,09	0,11	29
Lemvig	23.863	21.790	-8,69	-0,90	-240
Vejle	241.759	260.482	7,74	0,75	198
Kolding	264.148	275.695	4,37	0,43	114
Esbjerg	168.272	168.711	0,26	0,03	7
Tønder	42.356	39.710	-6,25	-0,64	-170
Sønderborg	135.635	136.417	0,58	0,06	15
Rudkøbing	14.646	13.510	-7,76	-0,80	-213
Ærøskøbing	7.401	6.679	-9,76	-1,02	-270
Odense	414.953	427.012	2,91	0,29	76
Bornholm	44.337	42.255	-4,70	-0,48	-127
Nykøbing F.	63.509	62.912	-0,94	-0,09	-25
Nakskov	51.179	46.984	-8,20	-0,85	-226
København	2.235.839	2.348.684	5,05	0,49	131
Hele landet	5.330.020	5.534.738	3,84	0,38	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilagstabel 2.2: Andel 20-64-årige

Arbejdsmarkedsregion	Antal 20-64 årige i 2010	Antal indbyggere 2010	Andel 20-64 årige i 2010	Indeks (hele landet =100)
Aalborg	225.348	381.719	59,04	100
Læsø	1.074	1.969	54,55	92
Frederikshavn-Skagen	35.201	62.007	56,77	96
Hjørring	37.811	66.803	56,60	96
Morsø	12.177	21.833	55,77	94
Thisted	25.460	45.297	56,21	95
Viborg	81.025	141.447	57,28	97
Samsø	2.166	4.010	54,01	91
Århus-Grenå	421.520	694.974	60,65	102
Herning	73.159	125.860	58,13	98
Skjern	32.557	58.439	55,71	94
Holstebro	45.787	79.539	57,57	97
Lemvig	11.999	21.790	55,07	93
Vejle	151.029	260.482	57,98	98
Kolding	158.294	275.695	57,42	97
Esbjerg	98.076	168.711	58,13	98
Tønder	22.269	39.710	56,08	95
Sønderborg	76.492	136.417	56,07	95
Rudkøbing	7.415	13.510	54,89	93
Ærøskøbing	3.543	6.679	53,05	90
Odense	250.269	427.012	58,61	99
Bornholm	23.707	42.255	56,10	95
Nykøbing F.	35.826	62.912	56,95	96
Nakskov	26.433	46.984	56,26	95
København	1.420.996	2.329.910	60,50	102
Hele landet	3.279.633	5.534.738	59,26	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilagstabel 2.3: Beskæftigelse efter arbejdssted

Arbejdsmarkedsregion	1998	2008	Vækst i pct.	Gns. vækst årlig	Indeks (gns. årlig vækst)
Aalborg	181.991	191.024	4,96	0,49	84
Læsø	987	928	-5,98	-0,61	-106
Frederikshavn-Skagen	33.638	31.965	-4,97	-0,51	-88
Hjørring	32.915	32.031	-2,69	-0,27	-47
Morsø	10.404	11.018	5,9	0,58	99
Thisted	24.157	24.556	1,65	0,16	28
Viborg	75.133	79.014	5,16	0,5	87
Samsø	2.017	1.924	-4,61	-0,47	-81
Århus-Grenå	322.371	354.953	10,11	0,97	167
Herning	65.241	69.881	7,11	0,69	119
Skjern	30.891	33.341	7,93	0,77	132
Holstebro	41.976	43.257	3,05	0,3	52
Lemvig	11.852	10.531	-11,15	-1,17	-203
Vejle	125.499	137.284	9,39	0,9	156
Kolding	136.950	145.469	6,22	0,61	104
Esbjerg	86.360	87.613	1,45	0,14	25
Tønder	20.492	19.330	-5,67	-0,58	-100
Sønderborg	68.725	68.257	-0,68	-0,07	-12
Rudkøbing	6.359	5.397	-15,13	-1,63	-281
Ærøskøbing	3.069	2.624	-14,5	-1,55	-268
Odense	197.856	204.641	3,43	0,34	58
Bornholm	20.182	19.377	-3,99	-0,41	-70
Nykøbing F.	26.586	26.613	0,1	0,01	2
Nakskov	21.110	19.748	-6,45	-0,66	-115
København	1.143.428	1.229.461	7,52	0,73	126
Hele landet	2.690.189	2.850.237	5,95	0,58	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilagstabel 2.4: Ledighed i procent af arbejdsstyrken

Arbejdsmarkedsregion	Antal ledige 2009	Arbejdsstyrke 2007	Ledige i pct. af arbejdsstyrken	Indeks (hele landet =100) ¹
Aalborg	7.959	191.362	4,16	99
Læsø	62	931	6,66	97
Frederikshavn-Skagen	1.363	30.892	4,41	99
Hjørring	1.459	33.207	4,39	99
Morsø	466	10.574	4,41	99
Thisted	669	22.763	2,94	101
Viborg	2.596	72.049	3,60	100
Samsø	61	1.811	3,37	100
Århus-Grenå	11.464	355.207	3,23	100
Herning	2.214	64.559	3,43	100
Skjern	939	30.122	3,12	100
Holstebro	1.351	41.102	3,29	100
Lemvig	343	10.924	3,14	100
Vejle	4.234	133.004	3,18	100
Kolding	4.361	139.151	3,13	100
Esbjerg	2.477	85.015	2,91	101
Tønder	664	19.687	3,37	100
Sønderborg	2.361	66.227	3,57	100
Rudkøbing	211	5.926	3,56	100
Ærøskøbing	70	2.808	2,49	101
Odense	7.947	208.983	3,80	100
Bornholm	1.038	19.729	5,26	98
Nykøbing F.	952	29.412	3,24	100
Nakskov	886	20.604	4,30	99
København	40.068	1.204.201	3,33	100
Hele landet	96.215	2.800.250	3,44	100

Note: 1) Ved beregning af dette indeks er følgende formel anvendt $(100 - \text{ledige i pct. af arbejdsstyrken for den enkelte arbejdsmarkedsregion}) / (100 - \text{ledige i pct. af arbejdsstyrken for hele landet}) * 100$. Herved får arbejdsmarkedsregionerne med de laveste ledigheder de højeste indeks.

Kilde: By og Landskabsstyrelsen, Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger.

Bilagstabel 2.5: Udvikling i skattepligtig indkomst i mio. kr.

Arbejdsmarkedsregion	1998	2008	Vækst i pct.	Gns. årlig vækst	Indeks (gns. årlig vækst)
Aalborg	41.703	56.744	36,07	3,13	101
Læsø	246	281	14,15	1,33	43
Frederikshavn-Skagen	7.397	9.422	27,37	2,45	79
Hjørring	7.446	9.699	30,26	2,68	86
Morsø	2.471	3.200	29,49	2,62	84
Thisted	5.100	6.567	28,76	2,56	83
Viborg	15.349	21.381	39,30	3,37	109
Samsø	466	567	21,71	1,98	64
Århus-Grenå	76.227	107.183	40,61	3,47	112
Herning	13.691	18.766	37,07	3,20	103
Skjern	6.400	8.725	36,33	3,15	101
Holstebro	8.975	11.980	33,49	2,93	94
Lemvig	2.658	3.267	22,91	2,08	67
Vejle	28.241	40.082	41,93	3,56	115
Kolding	30.526	42.494	39,20	3,36	108
Esbjerg	19.427	26.128	34,49	3,01	97
Tønder	4.614	5.824	26,22	2,36	76
Sønderborg	15.632	20.898	33,68	2,95	95
Rudkøbing	1.561	1.971	26,24	2,36	76
Ærøskøbing	803	1.019	26,86	2,41	78
Odense	47.258	64.141	35,72	3,10	100
Bornholm	4.683	6.098	30,22	2,68	86
Nykøbing F.	7.024	9.072	29,15	2,59	84
Nakskov	5.491	6.769	23,27	2,11	68
København	295.711	398.751	34,84	3,03	98
Hele landet	649.100	881.026	35,73	3,10	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilagstabel 2.6: Indkomstniveau i kr. pr. indbygger

Arbejdsmarkedsregion	Indbyggere 2008	Indkomst 2008	Indkomst pr. indbygger 2008	Indeks (hele landet =100)
Aalborg	379.324	56.744	149.592	93
Læsø	2.003	281	140.196	87
Frederikshavn-Skagen	62.751	9.422	150.144	93
Hjørring	67.121	9.699	144.504	90
Morsø	22.091	3.200	144.846	90
Thisted	45.549	6.567	144.167	90
Viborg	140.440	21.381	152.240	95
Samsø	4.085	567	138.846	86
Århus-Grenå	682.625	107.183	157.016	98
Herning	124.101	18.766	151.215	94
Skjern	58.368	8.725	149.486	93
Holstebro	79.692	11.980	150.335	93
Lemvig	22.067	3.267	148.043	92
Vejle	256.777	40.082	156.098	97
Kolding	273.379	42.494	155.439	97
Esbjerg	167.561	26.128	155.933	97
Tønder	40.367	5.824	144.265	90
Sønderborg	137.102	20.898	152.424	95
Rudkøbing	13.741	1.971	143.414	89
Ærøskøbing	6.712	1.019	151.771	94
Odense	424.683	64.141	151.032	94
Bornholm	42.817	6.098	142.425	89
Nykøbing F.	63.496	9.072	142.867	89
Nakskov	48.219	6.769	140.377	87
København	2.310.624	398.751	172.573	107
Hele landet	5.475.695	881.026	160.898	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilagstabel 2.7: Samlet indeks

Arbejdsmar- kedsregion	Indeks for be- folk- knin- gs- udvik- ling	Indeks for andel 20-64 årige	Indeks for udvik- ling i ar- bejds- plad- ser	Indeks for relati- ve for- skelle ml. ledig- heds- pro- center	Indeks for ind- komst- udvik- ling	Indeks for ind- komst- ni- veaue	Sum af indeks	Indeks for sum	Væg- tet sum af indeks	Indeks for vejet sum
Aalborg	74	100	84	99	101	93	550	92	173	98
Læsø	-400	92	-106	97	43	87	-188	-31	158	90
Frederikshavn- Skagen	-155	96	-88	99	79	93	125	21	168	95
Hjørring	-66	96	-47	99	86	90	258	43	168	95
Morsø	-136	94	99	99	84	90	330	55	168	96
Thisted	-104	95	28	101	83	90	292	49	170	96
Viborg	101	97	87	100	109	95	588	98	174	99
Samsø	-143	91	-81	100	64	86	117	20	165	94
Århus-Grenå	188	102	167	100	112	98	766	128	178	101
Herning	121	98	119	100	103	94	636	106	175	99
Skjern	48	94	132	100	101	93	569	95	173	98
Holstebro	29	97	52	100	94	93	466	78	173	98
Lemvig	-240	93	-203	100	67	92	-90	-15	166	94
Vejle	198	98	156	100	115	97	764	127	177	100
Kolding	114	97	104	100	108	97	620	103	175	100
Esbjerg	7	98	25	101	97	97	424	71	174	99
Tønder	-170	95	-100	100	76	90	90	15	167	95
Sønderborg	15	95	-12	100	95	95	388	65	171	97
Rudkøbing	-213	93	-281	100	76	89	-136	-23	165	93
Ærøskøbing	-270	90	-268	101	78	94	-176	-29	166	94
Odense	76	99	58	100	100	94	527	88	173	98
Bornholm	-127	95	-70	98	86	89	170	28	166	94
Nykøbing F.	-25	96	2	100	84	89	345	58	170	96
Nakskov	-226	95	-115	99	68	87	9	2	165	94
København	131	102	126	100	98	107	664	111	179	102
Hele landet	100	100	100	100	100	100	600	100	176	100

Kilde: Danmarks Statistik og Indenrigs- og Sundhedsministeriets beregninger

Bilag 3. Statsligt ansatte

Bilag 3: Beskæftigelsen i den statslige sektor 2004-2009, fordelt på landsdele.						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009
København by	32.559	35.577	33.879	36.861	36.305	36.347
Københavns omegn	7.051	6.942	8.310	9.656	9.439	10.359
Nordsjælland	3.125	2.638	3.569	4.125	3.779	4.257
Bornholm	357	404	478	495	486	576
Østsjælland	3.768	3.460	4.023	4.512	5.192	4.885
Vest- og Sydsjælland	5.763	5.450	6.573	6.902	7.412	7.584
Fyn	7.206	7.243	8.073	9.354	9.382	9.779
Syddjylland	7.987	6.862	8.625	9.519	10.396	10.671
Østjylland	11.933	11.746	13.901	15.237	15.642	15.690
Vestjylland	5.344	4.989	6.176	6.837	6.941	7.378
Nordjylland	7.407	7.144	8.421	9.090	9.617	9.783
Hele landet ekskl. uoplyst geografisk placering og ekskl. politi og forsvar	92.500	92.455	102.029	112.588	114.591	117.309
Uoplyst geografisk placering	4.992	6.971	2.356	3651	3168	2.240
Hele landet ekskl. politi og forsvar	97.492	99.426	104.385	116.239	117.759	119.549
Politi og forsvar	38.774	36.222	36.564	36.114	36.830	38.163
Hele landet	136.266	135.648	140.949	152.353	154.589	157.712

Note: Som omtalt under kapitel 7 har den Registerbaserede Arbejdsmarkedsstatistik (RAS) ikke været tilgængelig i år, hvorfor den Offentlige Beskæftigelsesstatistik (OFFBESK) er anvendt i stedet. Kun ansatte med over 130 timer pr. mdr. er medtaget i analysen, da det antages, at det herved hovedsageligt er den statsligt ansattes primære job, der vil optræde. Personerne er geografisk fordelt på baggrund af arbejdsstednummer, men en del af de ansatte har ikke kunnet fordeles. Endvidere er politi og forsvar frasorteret på grund af inkonsistens fra år til år i deres indberetninger.

Kilde: Danmarks Statistik